

*Mennyei Atyánk!
Kezedbe ajánljuk egész
családunkat,
Jobbá lenni folyton
biztatjuk magunkat!*

*Gyuri, Cili, Erzs, Gigi,
Áldásodból ne fogyjon ki!*

*Árpi, Judit, Róbert, Lilla,
Otthon legyen
Országodban!*

*Márta, Eszter, Kata, Beni,
Ne szűnjön meg áldás
lenni!*

*Matyi, Csabi, Anna, Áron,
Jézus barátjává váljon!*

*Anya, apa jó reménye,
Segítsen az üdvösségre!
Ámen.*

*(A Király család imája / „Ki-cs-
ima”/)*

**XXVII. évfolyam 6. szám
2020. június**

Bulányi Gy.: Pünkösdi Sashalmon	4398
Dsida J.: Pünkösdi várakozás	4400
Havasy I.: Megemlékezés...	4401
Bulányi Gy.: Búcsú Gyuszi bácsitól	4402
Virt L.: Száz éve született Havasy Gyula	4403
Havasy Gy.: A magyar katolikusok...	4404
Bartha É.: Isten azt választotta ki...	4405
Vincze E.: „Fényesebb a kardnál a lánc” (2.)	4410
Gromon A.: Hűtlen, avagy okos sáfár?	4415
Harasztiné G.: Biztos hogy...?	4417
Ablonczy B.: Nagy Töhötöm	4422
Bulányi Gy.: Nagy Töhötömről	4422
Hollai K.: Lukácsot olvasom	4424
Király I.: Gyurka bácsi a Királyok életében	4425
Bulányi Gy.: Egy család indulása	4427
Csertáné B. J.: Elmélkedés	4429
Farkas I.: A tan	4430
Dóry I.: Arról...	4430
Kovács L.: Elmélkedés	4432
Mlecsenkov A.:	4433
Berta E.: Szentlélek és...	4433
Habos L.: Pünkösdi	4433

«Az emberi elköteleződés folyóirata – családunkért, nemzetünkért,
mindenkiért – Isten Országá megvalósulásáért.»

Elérhetőség: koinonia.tarsak@gmail.com

**BULÁNYI GYÖRGY
PÜNKÖSD SASHALMON**

Vegyétek a Szentlelket! Akinek megbocsátjátok bűneit, az bocsánatot nyer, s akinek nem bocsátjátok meg, az nem nyer bocsánatot. Kinek mondja ezeket a szavakat? A tanítványainak? Igen. Kik Jézusnak a tanítványai? Azok, akik közösségben élnek Jézussal. Jézus még ezt is mondta: Ha ketten-hárman összejöttök az én nevemben, én veletek vagyok. Mondta tehát Jézus a fenti szavakat a megbocsátásról azoknak is, akik ma, 2007-ben ketten-hárman összejönnek az ő nevében?

Mondta tehát nekünk is, ha ma, 2007-ben ketten-hárman összejövnék az ő nevében, s akikkel Jézus együtt van, ahogyan együtt volt a maga idejében a Tizenkettővel? Hátha Jézus velük van, ahogyan mondta, akkor ránk is érvényes, amiket a megbocsátásról mondott. Most meg az a kérdés, hogy vettük-e a Szentlelket. Persze, hogy vettük, hiszen meg vagyunk bérmálva. De ha nem volnánk is megbérmálva, akkor is Isten teremtményei vagyunk, akiknek lelkük van. S ez a bennünk levő lélek nemcsak a mi emberi lelkünk, hanem egyúttal a minket megteremtő Istennek is a lelke. Jézus lehelése vagy az Egyház bérmálása csak kijelenti a tényállást. Azt a tényt, hogy Isten Szentlelke bennünk van.

Csak eljutunk végre Jézus mai biztatáshoz arról, hogy bocsássunk meg, és ne bocsássunk meg embertársainknak. Min fordul a megbocsátásunk és meg nem bocsátásunk? Valójában nem rajtunk, hanem rajtuk. Azon, hogy van-e bűnük. Ha nincs, akkor nincs mit megbocsátanunk. Ha pedig van bűnük, akkor is rajtuk fordul a megbocsátásunk. Azon, hogy megbánják-e a bűnüket. Ha nem bánják meg, akkor Isten sem tud megbocsátani nekik. Jézus sem. És kettejük Szentlelke sem, aki bennünk van. Egy másik alkalommal meg ezt mondta még Jézus a Szentlelekről: *Ha valaki az Emberfia ellen szól, annak is megbocsátatik, de aki a Szentlélek ellen szól, annak nem bocsátatik meg sem ebben a világban, sem az eljövendőben.* Ez a szenvedő alak *megbocsátatik* – passivum divinum, azaz Istenre utal: maga az Isten az, aki megbocsát vagy nem bocsát meg. Elmondom, hogy miért van ez így. Az Emberfia, azaz Jézus ellen lehet állást foglalni. Még káromlással is, ha meg van valaki győződve arról, hogy Jézus kártékony az emberiség számára. Tévedni emberi dolog. De a Szentlélek ellen nem szabad szólni. Mért? Mert Jézus olvasta a Teremtés könyvében, hogy a teremtéskor az Isten Lelke – héberül: *ruah Elohim* – ott lebegett a vizek fölött. S Jézus úgy gondolta, hogy az ember úgy kerül ki Alkotója kezéből, hogy benne van Isten Szentlelke, s ennek folytán a szíve mélyén tudja jól, hogy mit kíván tőle az Isten. Azt kívánja, hogy felzárkózzék életével Isten követelményeihez. Már Jézus előtt és mindig is tudta ezt az ember; s csak azért, mert ember. Ezért mondhatta a Jézus előtt századokkal élt niniveiekről, akiknek Jónás prédikált, hogy azok bűnbánatot tartottak, s a bűnbánatuk következtében könnyebb sorsuk lesz az ítéleten, mint Jézus hallgatóinak, akik nem tartanak bűnbánatot. A Teremtés kezdetétől fogva és Jézus előtt is, és mindig – az ember ismeri Isten akaratát. Ismeri, mert az embernek *szíve* van – s ez Jézus szava a lelkiismeretre. Mindenki tudja, hogy mi az Istennek tetsző. De amikor valaki ellene mond legbensőbb hangjának, azaz önmagának, amikor valamelyikünk mintegy letagadja a csillagot az égről,

mert ezt mondja: Tudom, hogy mi a jó, de majd bolond leszek jó lenni, ha egyszer ennek az is következménye lehet, hogy nekem is el kell mennem a Golgotára. S ez a Szentlélek elleni bűn. S erre nincs bocsánat. Mért nincs, mikor az Isten mindent megbocsát? Ha mégis igaz Jézusnak ez a mondata, akkor azért, mert a fent megrajzolt esetben az ember hazudik önmagának. Az pedig a hazugság, hogy nekem nem dolgom, hogy igazodjam Isten akaratához. Nekem nem dolgom, hogy felzárkózzam Isten Szentlelkéhez. Nekem nem dolgom, hogy lássak. Nekem nem dolgom, hogy a lelkiismeretem szerint éljek. S aki eljut idáig, az ilyen ember Jézus látása szerint

nem tud megfordulni – convertere,

nem tudja visszaigazítani életét a lelkiismerete szavához – metanoia,

nem tud megtérni, nem tud bűnbánatot tartani – poenitentia,

nem tud visszatérni tékozló leányként-fiúként az atyai házba – tesuvah.

S ha nincs bánat, az Isten sem tud megbocsátani. Nem tud Kaifásnak, az istengyilkos főpaprak sem! És akkor Jézus mégis miért imádkozott a kereszten azért, hogy Atyja megbocsásson azoknak, akik odajuttatták őt? Kaifásnak is? Igen. Azért, mert feltételezte róla, hogy Kaifás csak az Emberfia ellen szólt, de nem a Lélek ellen: feltételezte róla, hogy nem tudja, mit tesz. Feltételezte róla a jó lelkiismeretet. Feltételezte róla, hogy az Istenet szolgálni akarván parancsolta Jézust a keresztre. Egyszer írtam egy Kaifás drámát. Azt mondtam el benne, hogy Kaifás nem kételkedett Jézus jó szándékában, de hülyének tartotta őt. Hülyének, mert nem számolt a valósággal, Izrael történelmi helyzetével; azzal, hogy megszállt ország voltak. A rómaiak meghódították Izraelt, és Izrael római hódoltsági terület volt. S Jézus hódoltsági területen virágvasárnap virágos bevonulási körmenetet enged rendeztetni tanítványaival. S tudta jól Kaifás, hogy az ilyesfajta sétálásokból bármikor megszülethetik a fegyveres felkelés. S a hódoltsági területeken ott vannak a római légiók. Jézus ifjúságában is volt egy ilyen fegyveres felkelés. Teodás rendezte, aki elhitette Galilea népével, hogy ő az Isten küldötte, a Messiás. Az lett a vége, hogy a felkelőket, ötezer férfit keresztre feszítetett Pilátus valamelyik elődje. Kaifás elfogadta volna, ha Jézus disszidál. Ha elmegy Izraelből, ha nem fenyegeti Izrael létét. Ha nem támasztja Izrael férfaiiban azt a benyomást, hogy ő is a Messiás. Ha nem indul meg Jézus felé a pusztában az ötezer férfi, hogy királlyá tegye őt. Majd negyven évvel később – Jézus tanítványait kivéve – egész Izrael úgy látja, hogy eljött az egyetemes lázadás ideje.

Az evangéliumok beszámolnak arról, hogy Jézus ezt látta előre. Látta és elsíratva hazájának fővárosát, ahol majd kő nem marad kövön. Mi következik mindebből?

Csak az, hogy legyünk azért óvatosak ítéletünkkel, hogy megbocsátunk-e vagy nem bocsátunk-e meg. Meg lehetünk győződve arról, hogy valaki rosszul látja a dolgokat, miként Kaifás is meg volt győződve róla, hogy Jézus rosszul látta a dolgokat. S Jézus összekötözött kézzel már nem is ítélkezett Kaifás felett. Csak annyit mondott, hogy látni fogjátok az Emberfiát, hogy eljön hatalommal, de nem mondta neki, amikor Jézust elítélve megszagatta ruháját: Te színjátészó pojáca! Nem mondta neki. Tudomásul vette, hogy áthidalhatatlan szakadék van Kaifás látása és a maga látása között. Nem feltétlenül kell kijelenteni a meg nem bocsátást. Nem vagyunk a szíveket vizsgáló Isten. Nem vagyunk mindentudók. Nem tudjuk, hogy mi van felebarátunk lelke mélyén. A Himnusz költője, Kölcsey, fiatalabb volt Berzsenyi Dánielnél, s ifjú korában írt egy kritikát Berzsenyi költészetéről, s ennek az lett a sajnálatos következménye, hogy Berzsenyi ezután már nemigen tudott verseket írni, annyira megbántotta őt az a kritika, melyet Kölcsey írt róla. Amikor Berzsenyi meghalt, az Akadémián Kölcsey mondta róla az emlékbeszédet. Ebből idézek most – és nehéz sírás nélkül idéznom: *Az ifjú, Tekintetes Társaság, az ifjú, ki a nemzet nagy énekesét megítélni merész volt, s ki e merészséget oly felette drágán, Berzsenyi elhűlésével, fizette meg, ez az ifjú – én valék. Az élet útjai keresztüljárnak egymáson, s leggyakrabban elveink szentsége sem oltalmazhat meg akár tévedéstől, akár félreértéstől.*

Október utolsó vasárnapján mondtam itt egy beszédet. Most meg annak az elejét idézem: *Nagy bajban volt a jerikói koldus, mert vak volt. Lehet, hogy mi valamivel kisebb bajban vagyunk, de nekünk az is elég nagy. Nem a személyes bajainkra gondolok, hanem a közbajra. Ami miatt nem kevesen úgy gondolják, hogy szabadidejüket azzal kell tölteniük, hogy meglátogatják a Kossuth teret. Kezdjük a bajainkat ezzel: Menjünk-e a Kossuth térre vagy ne menjünk?* A közben eltelt fél év még világosabbá tette mindnyájunk számára, hogy mekkora bajban vagyunk. Ide is kell alkalmazni mindazt, amit mondtam. Tévedhetünk, amikor azt mondjuk, hogy menjünk, s akkor is, amikor azt mondjuk, hogy ne menjünk. Félre is érthetjük egymást, amikor azt mondjuk, hogy jézuselőtti dolog menni. Meg azt, hogy nagyon is jézusi odamenni. Ha pedig így áll a dolog, akkor ám mondja akármelyikünk a maga meggyőződését, de ne ítélkezzék a másikunk meggyőződése fölött, azaz ne gondolja a másikunk meggyőződését bűnnek, melyet nem lehet megbocsátani. Azaz nem kell bűnnek minősíteni Kaifás ruha-megszaggatását sem, s ezért nem kell megbocsátanunk.

Mintha ki kellene egészítenünk valamivel, és Jézus szellemében kellene kiigazítanunk azt, amit a mai evangéliumban hallottunk. Ezzel: Vegyétek a Szentlelket, és mélyedjétek imádságba, ahogyan a Tizenkettő imádságba mélyedt tíz napon keresztül,

Jézus mennybe menetele után. Imádkozzatok, hogy látni tudjatok Jézus szemével. Hogy világosan beszéljen belőlünk Isten Szent Lelke. Hogy megmondja nekünk: mivel tudunk segíteni hazánk jelenlegi állapotán. Magam csak ennyire jutottam: Négy-öt magyar összehajol... és hiszem, hogyha összehajol, akkor Jézus is, a Szentlélek is köztük és bennük lehet és elvezethet minket minden igazságra. Arra is, hogy most mit kell tennünk. Úgy legyen!

DSIDA JENŐ

PÜNKÖSDI VÁRAKOZÁS

Kész a világ,
Feszült, ünnepi várás
Tereng felette.
Halotti csend. Csak néha néha
Sóhajt az Isten lelke.
Kimérve minden pálya
Megtöltve minden lélek-lámpa,
Ahol csak úr a lét...
De jaj, sötét van,
Mélységes iszonyú sötét!
A zordon tömeg-árnyék
Némán zokogva kering utjain,
S csak egyet tud és egyet érez...
...Most váratlanul vágyón megvonaglik
és felzúg Istenéhez:
Betelt az idő!
Sugarat, fényt, színt adj nekünk,
Mert epedünk!
Fényesség nélkül oly sivár az élet!
Nagy Alkotónk, oh mondd ki szent ígédet
Legyen világosság!...
És ismételik mindig erősebben
A felviharzott étheren keresztül
És felharsan az egek harsonája
s a végtelennek zsolozsmája zendül
Zsibongva, zsongva...
És nagy szavát az Úr - kimondja!

HAVASY ISTVÁN

MEGEMLEKEZÉS GYUSZI BÁCSIRÓL SZÜLETÉSÉNEK 100. ÉVFORDULÓJÁN

(1920. január 31.
Sárbogárd --- 1996.
június 20. Nagysáp)

Nagybátyám életének állomásait szeretném feleleveníteni, és az utókor emlékezésére bízni.

Olyan emberről hagyni néhány arcvonást, aki számomra máig is a krisztusi embert, a szent papot testesíti meg.

Szerényen, de határozottan képviselte az erőszakmentes keresztény életformát.

Erről tesznek visszaemlékező tanúságot éltető lelki közösségének testvérei is.

Természetesen amíg „testközlel” láttam, addig ez nem fogalmazódott meg ilyen világosan. Az azonban „gyanús volt”, hogy sem az egyházában, sem a családban nem tartották „normális” életvitelűnek. Vállalta azt a különiséget, hogy mert szelíd és alázatos lenni. Ez nyilván azért volt, mert szolgálatában soha nem törekedett látványos sikerekre, elismerésekre. Tudta, hogy mit akar elérni, és adottságainál fogva kétkezi tevékenységével többnyire meg is valósította. Ezt sokszor előljárói megalkuvása és rábízott nyájának ízlése ellenére tette. Belső szabadságának hangját kompromisszumok nélkül követte a mellőzéstől a börtönig.

A krisztusi papságának fő jellemzője volt a valóban evangéliumi szegénység, az elesettek és elhanyagoltak iránti felelősségérzet. Ajtaja mindenkinek nyitva állt, motorját és autóját bárki használhatta. Ruháját az első szóra elajándékozta. Egyedül saját kezűleg varrott motoros ruhájához ragaszkodott, mert a börtönben dereka erősen megfázott. A konformizmust nagy alázattal kerülte. Bárhova mert bekopogni váratlanul, maradék ételt elfogadni késő éjjel, meghúzódni egy éjszakára és reggel egy forró fürdő után tovább indulni mások által életveszélyesnek tartott járművein.

Valahol mindig a lehetőségek határait feszegette, de sohasem látványos erőszakkal.

Gyerekkoromban közelről láttam néhány, mai napig ható kezdeményezését.

- 1955-ben Mogyorósbányán templom felújításba kezdett. A belső díszítés stilizált népi motívumait tervezte és magas létráról saját kezűleg festette.

Korát messze megelőzve újíttotta meg a liturgikus teret: hazánkban először építtetett szembemisézésre is alkalmas kombinált oltárt (10 évvel a II. vatikáni zsinat előtt!).

- Magyarországon először ő kezdte varrni a liturgikus megújulás miseruháját, és a kívül viselős stóliákat. Ennek terjesztése kapcsán nevezték paptársai „Ruha Gyulának”. Mosolyogva vette a kissé lenéző megnyilatkozásokat, azonban az idő őt igazolta.

- Csesztvére kerülve a paraszt-barokk templomban felismerte a XIII. századi épületet, és a vakolat megbontása alatt feltárta az eredeti falat és faragott köveket. Nyári szünidőben a teljes külső vakolat leverésekor az én tenyerem is hólyagosra törte a bontó szerszám. Munkája következtében került műemléki védelem alá a tatárkori templom, mely ma is gyöngyszeme a környéknek. Otléte alatt a belső liturgikus tér is méltó kialakítást kapott: eredeti keresztkút és oltárkö került a szentélybe. Máig ható kétkezi tevékenységének korszaka a 70-es években lezárult. Bulányi atya lelki közösségébe csatlakozva – a hivatalos egyházi irányvonal ellenére – a bázisközösségek gyarapodását és lelki növekedését nagyrészt a háttér biztosításával szolgálta.

Papi szolgálatának állomásai:

Szentelése: 1943. június 13. Esztergom

1. 1943 — Hidaskürt, plébános helyettes
2. 1943 — 1947 Ekecs, káplán
3. 1947 — Prága
4. 1947 — 1948 Krusovce, káplán
5. 1948 — 1949 Sárfa, plébános helyettes
6. 1949 — Krusovce, káplán
7. 1949 — 1952 Budapest, hitoktató
8. 1952 — 1953 Szécsény, káplán
9. 1953 — 1954 Dorog-bánya, kisegítő lelkész (börtön után)
10. 1954 — 1958 Péliföldszentkereszt, Mogyorósbánya káplán
11. 1958 — 1969 Csesztve, plébános
12. 1969 — Bajót, plébános
13. 1969 — 1978 Pilisszentlélek, plébános
14. 1978 — 1980 Mátraverebély, plébános
15. 1980 — 1996 Nagysáp, plébános

Havasy Gyula a munkálkodást soha nem hagyta abba, átélte azt, hogy *"te pap vagy mindörökké"*. (Zsid. 5.6) 1996-ban halt meg Nagysápon a fáradhatatlan, örökifjú pap. Hamvai az óbudai temetőben, testvére sírjában vannak elhelyezve.

BULÁNYI GYÖRGY

BÚCSÚ GYUSZI BÁCSITÓL

Juhász Miklóson keresztül kapcsolódott be a csoportmunkába még az 50-es évek elején. Elmosódott, futó találkozásról szóló emlékem van csupán ebből az időből. Szabadulásom után elvitt magával plébániájára - úgy emlékszem

Csesztvére -, a hatvanas évek elején. A plébániát rendezte be templomnak, mert téli időben nehéz volt megközelíteni - az öregeknek, betegeknek - a hegyre épített templomot. Kézimunkák díszítették a székeket. Megvallotta, hogy ő kézimunkázta. Valamikor a 60-as évek során indítja el a nyolcnapos pannonhalmi papi lelkigyakorlatok sorozatát. Isten csudája, hogy engedte ezt neki az ÁÉH. Vagy tíz éven keresztül folytak ezek a pasztorális megbeszélésekkel dúsitott találkozók.

Mintha a magyarországi papság lelki krémje találkozott volna itt egymással!

Hatvanan-hetvenen is összejöttek, és nyolc napra! Majd a 70-es évek második felében Lékai bíboros veszi el tőle ezek további megrendezésének lehetőségét. Azt hiszem, az is, hogy rendezhette, s az is, hogy nem rendezhette tovább, következménye volt a Vatikán s a magyar állam közt létrejött megállapodásnak, kezdeti és kibontakozó fázisának.

Nem tudom, hogy pontosan melyik évben kapcsolódott bele a papi közösség munkájába. Ott lett volna már az 1970. évi - s úgy emlékszem Pécelen tartott - papi lelkigyakorlaton? Úgy emlékszem hatan voltunk rajta: Halász, Bisztrai, Dombi, Barcza, Tiry és én. De biztosan ott volt 1972-ben Alsószentivánon, az első B-lelkigyakorlaton. Hamarosan Pilisszentléleken nála kezdem sorozatban tartani a lelkigyakorlatokat. Itt tartja 1974-ben Andi és Jenő is a mélykútiaknak, s még előtte 1973-ban Lilla és Öcsi - már nem is tudom, kiknek. Itt tartom 1973-ban a papi lelkigyakorlatot, melyen a még nem egészen felgyógyult Andi a háziasszony, s a résztvevői között ott ül Tarnai Imre és a szegedi spirituális, aki ma csanádi püspök. Mind a kettőt - meg a többi résztvevőt is - Gyuszi szervezte oda. Gyuszi bácsi szállítja a népet a pomázi HÉV-állomástól Trabantjával fel a pilisszentlelki magaslatra. Oda és vissza. Időnként hét-nyolc személyt is beletöm a csodakocsiba.

Az Esztergomban állomásozó orosz katonáktól szerzi be előnyös áron a kincstári benzint.

Legállandóbbnak egy felnőtt csoportja bizonyult. Hosszú éveken keresztül szolgálta őket, amíg csak értelmét látta. Mért szűnt meg értelmesnek látni munkáját? A tagok máshonnan is táplálkoztak, s olyan konzervatívak voltak, hogy Gyuszi nem remélte, hogy Jézus tanítványaivá tudja formálni őket. Ifjúsági csoportkezdeményezéseit még kevesebb siker jutalmazta.

Hamarosan elhelyezik Pilisszentlélekről Mátraverebélyre, majd utolsó szolgálati helyén, Nagysápon köt ki. Pilisszentlélek után Nagysáp lett az elsődleges lelkigyakorlatos házunk. 1982 őszén ott kezdem a C-lelkigyakorlatokat, minden hónapban egyet, amikből egybeállt a Bokorlelkiség anyaga 1983-ra a Karácsonyi Ajándékban. Hamarosan a B-lelkigyakorlatnak is színhelye lesz. Az akkor húsz év körüli második nemzedék is gyorsan közvetlen kapcsolatba lép Gyuszi bácsival, s a plébánia teljes kihasználásnak örvend.

Trabantjával fel-feltűnik "Bokorország" legkülönbözőbb pontjain. Landol, mint gyóntató az ország legkülönbözőbb pontjain. Fáradhatatlan, bár egyre fáradtabb, s mondja, hogy nagyon sokat kell aludnia, hogy bírja. S közben lustasággal vádolja magát.

Fiatalkorában utánament a Csehországba deportált csallóközi magyaroknak, Nagysápon rátaláltak a cigányok. Pumpolták, fosztogatták, még meg is verték. Nem is egyszer. Nagy nehezen sikerült rábírní, hogy átmenjen Mogyorósbányára, ahol gondját viselnék, mert Nagysápon siralmas volt a helyzete. Nostalgiaiból jött haza hétköznapon Nagysápra misézni? A szentmiséről kilépve a templom előtt érte a Teremtő váratlan hazaszólítása.

Irodalmi tevékenysége is volt: a *Magyar katolikusok szenvedései*. Isten tudja, honnan szedte össze a pénzt hozzá. Anyagi viszonyai mindig siralmasak voltak. Soha nem panaszkodott. Aranyosan viselte, ha kárpálták. Sokan kedvet éreztek okítani őt. Angyali türelemmel hallgatta. Egyszer az én jelenlétben egy egyházmegyei pap magyarázott neki felsőbbésesen.

Mikor kijöttünk megkérdeztem, miért túrted? Hagytam beszélni, mert így jobban el tudta mondani, amit akart. Én is neveltem: meghívott egy fiatal csoportjához, s formátlanul csinálta a dolgot - megítélésem és ízlésem szerint. Én is magyaráztam, s ő mosolygósan, bűnbánóan hallgatta, s fogadta erkölcesinek jobbulsát.

Nála alázatosabb embert nem igen ismertem. Nem láttam dühösnek. Nem tapasztaltam, hogy fájót mondott volna valakinek. Nem tudom, hogy milyenek az igazi szentek, de én Gyuszit elfogadom igazinak.

Kelt 1996. június 26-án, Óbudaváron - temetésére készülődőben.

VIRT LÁSZLÓ SZÁZ ÉVE SZÜLETETT HAVASY GYULA

Nevét kevesen ismerik, mások szolgálatát kereste, nem a népszerűséget. A Bokor Közösségben testvérnek tekintette a nála évtizedekkel fiatalabbakat is. Amíg éltek, őrizték, amíg élnek őrzik emlékét az 1945 után Csehországba deportált csallóközi magyarok is.

Hosszú évtizedekig nagysápi plébános volt. 1990 nyarán, Nagysápon

három napon keresztül lelkigyakorlatot tartott tizenegynéhányunknak Bulányi György. Gyuszi bácsi ezalatt 70 éves korában végezte a plébánosi teendőit, látszott, hogy egyházközségében mindenkinek mindene. Napközben többször szólította a kötelesség és ő ment, akár a szomszéd falvakba is. Látszott, hogy JELEN VAN – és a pap jelenléte nagy hatóerő. Amikor éppen szünetünk volt a lelkigyakorlat folyamatában, és amikor éppen otthon volt ő is, akkor került ideje ránk is. Én már Magyarországon születtem és mindig itt éltem, de Gyuszi bácsi tudta valahonnan, hogy felvidéki vagyok. Elmondta, hogy az 1943-as pappá szentelése után a csallóközi Ekecs község káplánja lett (az első bécsi döntés után a Csallóköz 1944 őszéig Magyarországhoz tartozott). Kértem, hogy beszéljen erről, mert anyai ágon egy dédanyám és egy ükanyám is ekecsi volt. Elmondta, hogy amikor visszatért a csehszlovák fennhatóság, ő Ekecsen maradt, pedig magyarországi születésű lévén választhatott volna könnyebb utat is, visszakérhette volna magát Magyarországra.

1946 őszén, a Benes-dekrétumok idején összeszedték a szomszéd kisváros, Nagymegyér magyarjait, és vitték őket Csehországba, a szudétánémet vidékre kényszermunkára. Ő felkereste Lazik Ambrus nagyszombati püspöki helynököt. Közölte vele, hogy ha Ekecsről is viszik az embereket, akkor ő is velük szeretne menni. Lazik Ambrus püspöki helynök – nemsokára püspök – szlovák ember volt, aki tökéletesen beszélt magyarul. Ő felvette a kapcsolatot Josef Beran prágai érsekkel a csehországi magyar kényszermunkások körében végzendő lelkipásztori munka érdekében. Ekecsről 1947 januárjában, szedték össze a magyarokat kényszermunkára, és 20 fokban hidegben marhavagonokban történt a deportálás. Havasy Gyula Lazik Ambrus engedélyével velük ment mindenben vállalta a sorsukat. Csehországba érve

felkereste Beran prágai érseket, aki azonnal működési engedélyt adott neki a Csehországba deportált magyarok között végzendő lelkipásztori munkára – akik akkor már hatvanezren voltak.

Vadkert Katalin, a csehszlovákiai magyarokat ért kollektív jogfosztás történése levéltári dokumentumok és visszaemlékezések alapján írta meg monográfiáját. Havasy Gyulára hivatkozva írja, hogy a Csehországba kényszermunkára érkező magyarokat "embervásár" fogadta, a cseh gazdák egymással is összevesztek, hogy ki vihesse magával azokat a családokat, ahol a legtöbb munkaképes ember volt. Havasy Gyula nyolc felvidéki magyar papot "szervezett be" a Csehországba deportált magyar kényszermunkások közötti munkába. Elmondhatjuk, hogy ő alakította ki közöttük a szervezett lelkipásztori munkát. Szécsényi káplánként a hitoktatásához segédanyagokat készített. 1953-ban egy sokszorosítógép bejelentésének elmulasztása miatt letartóztatták és elítélték.

Ekkor ő is kényszermunkás lett, mert a hét hónapot a tatabányai szénbánya földalatti tárnáiban kellett letöltenie. Onnan szabadulva, 1953 végén csatlakozott a Bulányi György által alapított Bokor Közösséghez. Bulányi György ekkor életfogytiglani ítélettel börtönben volt, és ez a veszély Havasy Gyulát is fenyegette. A Bokor Közösségben ifjúsági munkát végzett, ami a hitoktatás keretein is túlment, az pedig már büntetési tétel volt. Ez a munka akkor konspiratív volt. Gyuszi bácsi elkerülte a másodszeri letartóztatást. Sokat megélt papként dokumentumokat gyűjtött, ami az egyházüldözésnek az apró részleteire is kiterjedt. Ezt 1990-ben tudta kiadni, könyvének címe: A magyar katolikusok szenvedései 1944-1989. Mindezt lelkipásztori munkája mellett végezte.

Havasy Gyula a munkálkodást soha nem hagyta abba, átélte azt, hogy "te pap vagy mindörökké". (Zsid. 5.6) 1996-ban halt meg Nagysápon a fáradhatatlan, örökifjú pap. Hamvai az óbudai temetőben, testvére sírjában vannak elhelyezve.

*Összeállította és fényképekkel kiegészítette: Havasy István
(2020. április)*

HAVASY GYULA

MAGYAR KATOLIKUSOK SZENVEDÉSEI 1944-1989 RÉSZLET

1945 márciusában Kolákovics, horvát jezsuita Magyarországra jött, hogy elindítsa a kisközösségek ifjúsági pasztorációját. Magyar egyházi jóváhagyásért Grósz József kalocsai érsekhez fordult, aki őt Mindszenty József veszprémi püspökhöz irányította. Mindszenty látva a kommunista hatalomátvétel veszélyét, az egyház jövőjét erősítő bázisközösségi munkára az engedélyt megadta. Kolákovics, Mindszenty igazolásával kezdett Debrecenben kiscsoportos lelkipásztorokodást. A főiskolások 6 fős közösségét átadta a piarista Bulányi György egyetemi lelkésznek. Ez a kisközösség első tagjaival ma is működik Budapesten. 1948 októberében, Esztergomban hangzott el Bulányi számára a felejthetetlen Mindszenty mondat: "Tanár úr, párttitkárok soha nem határozhatják meg az anyaszentegyház magatartását." - Ami pedig a kisközösségeket illeti, szabad-e, merhetjük-e, azt felelte: Nem azért tanultuk az ősegyház történetét, hogy régiségtani ismereteinket gyarapítsuk. A katolikus iskolák államosításakor és a hitbuzgalmi egyesületek betiltásakor, 1948 nyaratól a "csoport" marad a világi apostolok nevelésének egyetlen bázisa. A papok, püspökeik és szerzetes előjáróik irányítása mellett végezték eme munkájukat. Így Sik Sándor piarista provinciális 1949 végén három nap 30 piarista atyával megvitatta, 1950-től pedig az A.C. igazgatója, Endrey Mihály püspök irányította ezt a kiscsoportos ifjúsági pasztorációt. Ezért 1952-től többszáz pap szenvedett börtönt, így Bulányi György is 1952-1960. között. A csoportok újbóli szerveződése 1965-től kezdődött. A világszerte megélenkült teológiai kutatások eredményeit is felhasználva, Bulányi a 4 evangélium alapos tanulmányozása során dolgozta ki a "Keressétek Isten Országát" (KIO) című munkáját. Ez a közösségek foglalkozásának vezérfonala: "Elsősorban Jézus szavaiból, élete példáiból akarjuk látni az életünkben konkrétan megvalósítható "jézusi eszméket". Az emberszeretetés megélése a "szolgálat" (hatalomra nem törés), a szegénység (igénytelen életvitel, a hazai és a harmadik világ rászorulóinak támogatása), az "erőszakmentesség" (a katonáskodás visszautasításával a világbéke munkálása)." 1971-től "Karácsonyi Ajándék" (KarAj) néven évenként bővülő füzetek gyűjtik össze a csoportok legnívósabb szellemi termékeit. Gyakorlati cél, hogy minden tag nőjön fel olyan Jézus-tanítvánnyá, hogy majd ő is 4-12 fős kiscsoportot barátkoztasson össze és következetesen nevelje vezetőkké. Az összejövetel lehet heti, kétheti, havi. Ezekon az elmélkedés és szellemi munka mellett gyakorlati kérdések (család, gyermeknevelés,

munkahelyi, társadalmi problémák stb.) és egyéni kérdések kerülnek megbeszélésre. Minden témához, mindenki hozzászól. Az igényesebbek a Bokor1 5 éves teológiai kurzusán mélyítik el hitbeli ismereteiket. Évente 70-80, bensőséges légkörű lelkigyakorlatot vezetnek. A csoportok hálózata választja a 20 fős "csúcsszervet". Ebben 3-4 pap és velük egyenrangú vezetők dolga, hogy a bázisról érkező információkat havonta összegyűjtsék, feldolgozzák és visszaáramoltassák a báziscsoportokhoz. Ajánlatokat dolgozhatnak ki, de ezeket az egyes csoportok szuverén módon elfogadják, vagy nem fogadják el. Évek folyamán kb. 25 csoportvezető tanult ki a Bokorban. 1989-ben volt 185 vezető (köztük 35 pap) és kb. 2000 tag. A kiscsoportok a nehéz időkben, a börtön árnyékában sem törődtek azzal, mit ismer el az egyházpolitika egyházi tevékenységnek, mit nem, hanem egyedül az Evangélium tanítását vették figyelembe. Az államhatalom 1976 tavaszáig, rendőrségi ügynek tekintette a bázisközösségek tevékenységét. Illegális szervezkedéssel, az államrend megdöntésére irányuló összeesküvéssel és más államellenes cselekményekkel vádolták őket. Tagjaikra súlyos börtönbüntetéseket róttak ki. 1976-ban ez a helyzet megváltozott. Az ENSZ Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezményét hitelesítő 1976/8. számú törvényerejű rendelete szerint: "Mindenkinek joga van a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságára, hogy vallását vagy meggyőződését akár egyénileg, akár másokkal együtt nyilvánosan vagy magánkörben kinyilváníthassa, gyakorolhassa és taníthassa... Nézetei miatt senki sem zaklatható... A békés gyülekezés jogát el kell ismerni." (Magyar Közlöny, 1976. 32. sz.) Az ÁEH2 eszköznek használta az egyházi hierarchiát. Az ebben az időben kinevezett Lékai László esztergomi érsek lett az állam szemében a magyar egyház - így a bázis közösségek - felelőse. Elvárta tőle az állam, hogy megvalósítsa az 1950-es megállapodás követelményét: "eljár azok ellen az egyházi személyek ellen, akik a Magyar Népköztársaság törvényes rendje és kormányának építő munkája ellen fellépnek." 1976 után gyakorlatilag az ÁEH eszköznek használta a hierarchia vezetőit. Ebből a helyzetből következik, hogy a báziscsoportok az egyházi hierarchiában inkább az állam végrehajtó szerveit látták. Az egyházi vezetők pedig az állam és az egyház közötti békés együttműködés zavaró elemeinek tekintették a bázisközösségeket. A rendszer bázisközösségekről alkotott véleményét - közvetve - kifejezi a békepapok szöcsöve, a Katolikus Szó, amely az egyházi kisközösségeket a náciizmussal egy szintre teszi: "Az úgynevezett elitkereszténység... bölcsője a hitleri Németország volt. A II. világháború végén itthon is megszületett a kópia. Mint afféle kópia, nem sikerült. Tíz esztendővel ezelőtt más nevet kapott a gyerek és lett belőle báziskereszténység.

BARTHA ÉVA

ISTEN AZT VÁLASZTOTTA KI, AMI A VILÁG SZEMÉBEN GYÖNGE

előadás Nagysápon, 1995. július 28.

Szeretettel köszöntelek titeket. Az előadásnak a címe csak az volt, hogy Jean Vanier. Nem tudom mennyire ismeritek Jean Vaniert? Akkor talán pár szóval elmondanám. Kortársunk. Franciaországban él egy kis faluban. Eredetileg ő a tengerésziszi pályát végezte el, tehát ott kezdte pályafutását. Kanadai származású. Utána Franciaországban az egyetemen filozófiát végzett majd filozófia professzor lett. De már elég fiatal korában egyik pap barátjának a biztatására elkezdte látogatni a kórházakban a pszichiátriai osztályokat. Itt találkozott két fiatal férfivel, akik olyan húsz év körüliek lehetek és az döbbsentette meg, hogy addig, amíg az egyetemen a hallgatók nagy vitákat folytattak vele és kíváncsiak voltak, hogy milyen filozófiai válaszokat tud adni, tehát csupán az eszére voltak kíváncsiak, addig ennek a két fiatal férfinak első megnyilatkozása az volt, hogy "máskor is eljössz? Szeretsz engem?" És folytatódott a látogatások és utána elhatározta, hogy ezzel a két fiatal férfivel egy közös háztartást fognak vezetni. Megvásárolt barátai segítségével egyik francia faluban egy kis házat és ott elkezdett — súlyos értelmi fogyatékos volt ez a kettő — velük együtt élni, imádkozni, dolgozni. Sejtelve se volt akkor, hogy az Isten mit akar ebből létrehozni.

Utána mind többen kezdtek érdeklődni eziránt és ma már a világnak rengeteg országában vannak a Bárka-közösségek, amelyek értelmi fogyatékos emberekkel együttélő közösségek.

Magyarországon is van egy Bárka-közösség, Dunaharasztiiban. Van, aki egy évre kötelezi el magát, van aki több évre, és fölismerik az értelmi fogyatékos embereknek a szépségét, az Isten ajándékát, amit rajtuk keresztül szán az embereknek.

A másik közösség, amiről az előbb adtam nektek egy kis ismertető-lapot, a Hit és Fény közösség. Ez viszont nem együttlakó közösség. Hanem baráti közössége az értelmi fogyatékosoknak és családjuknak, valamint az őket segítő barátaiknak, akik rendszeresen találkoznak, együtt imádkoznak, osztoznak, ünnepelnek. És az Isten megadja azt mindkét közösségben, hogy nem jótékonyági intézmények, hanem valóban megéli az ember azt, hogy az Isten azt választja ki, aki a világ szemében gyöngé és semmibe vett, hogy megszegyenítse a bölcséket és erőseket, meg okosokat (Vö.: 1Kor 1,26-29).

Én személy szerint is legalább annyit kaptam ezektől az értelmi fogyatékos emberektől, vagy talán még többet, mint amit adni tudok nekik. Csak egyet mondok: nem lehet előttük megjátszani magamat, az lehetek, aki vagyok. Minden jó és rossz oldalammal együtt, tehát

önmagam lehetek. És olyan őszinte szeretetet tudnak adni minden képmutatás nélkül, hogy valóban tanulni lehet tőlük.

Jean Vanier most január végén, — február elején járt Magyarországon újból, ötnapos lelkigyakorlatot tartott elsősorban a Bárka és a Hit és Fény közösség tagjai számára. Ez olyan mély hatással volt rám, hogy szeretném veletek is megosztani.

Tulajdonképpen az ő előadásaiból szedtem össze egy csokorra valót. Ő nem adott vázlatot, én rövid vázlatot mondok, talán így jobban áttekinthető lesz mondani valóm.

I. Bevezetés, amiben világunk helyzetéről, saját helyzetemről és Jézus üzenetéről lesz szó.

II. Egység és az embereket elválasztó falak, szakadékok.

III. Szükség van a gyöngékre.

És végül:

IV: Konfliktusok megoldása.

I. Világunk helyzete, saját helyzetem és Jézus üzenete

Jean Vanier azzal kezdte, hogy úgy jön ma hozzánk, mint egy szegény. Mert, aki nem ért másokat, az szegény. — Ahhoz, hogy megértssek titeket tolmácsra van szükségem. Jó, hogy szegény vagyok, mert így mindjárt közösség jön létre. Nekem szükségem van a tolmácsra, az én gyengeségem, hogy a magyar nyelvet nem ismerem, és ez a te erő. A gyengének szüksége van az erősre. De az erősnek is szüksége van a gyengére. Mert, ahol csupa erős van, azok összefognak és jön a háború. Nem tudják, hogy mi az szeretni. Nincs szívük. A gyengék tudják megtanítani őket szeretni.

Nálatok is, a világban is sok minden megváltozott 1986-89 óta. Sok reménység és sok reményvesztettség van most.

A világ helyzete. Világunk bonyolult és veszélyes. Lukács evangéliumának 19. fejezetében olvassuk, hogy Jézus bevonul Jeruzsálembe. A nép ünnepli, hozsannázza. Jézus pedig megrendül és sír. Tanítványai nem értik. Diadala csúcsán miért sír. Nagyon figyelniük kell arra, amikor Jézus sír vagy haragszik, mert könnyeivel mond nekünk valamit. Mit mond? Ha megértették volna a béke üzenetét! Azért jöttem, hogy a szíveknek szabadságot és békét hozzak. Hogy a szeretet és a gyöngédség világát hozzam.

Tavaly Jean Vanier Ruandában tartott lelkigyakorlatot kb. 150 embernek. Sose gondoltam volna — mondta —, hogy olyan szörnyűségek fognak ott bekövetkezni. Bosznia szintén a borzalmak helye. A világ kegyetlen. A háború akárhol kitörhet. De vannak szép dolgok is. A béke lassan, nagyon lassan halad előre Észak-Írországon, Izrael és Palesztina között is próbálkoznak.

Mi Jézus üzenete? Szeressétek ellenségeiteket. Imádkozzatok azokért, akik üldöznek titeket. Mondjatok jót rágalmazóitokról. Így fog megvalósulni Isten műve. János 9. fejezetében beszél Jézus Isten művéről. Jézus találkozik egy vakon született férfivel. A zsidó kultúrában mélyen gyökerezett a meggyőződés, hogy a testi fogyatékoság Isten büntetése. Jézus nagyon gyorsan válaszol. Nem Isten büntetése. Azért történt, hogy Isten műve megvalósuljon. Fontos ezen elgondolkozni. Az ellenség, a Sátán — műve a háború, a megosztás, az emberek elválasztása egymástól, hogy megölik egymást. Az ördög gyilkos kezdet óta (Jn 8,44). Isten műve a kiengesztelődés, a szeretet. Jézus látja a megosztottságot és sír.

Jézus azért jött, hogy nagyon jó hírt hozzon. Én szegény vagyok — mondja Jean Vanier — én nem a saját üzenetemet hirdetem, hanem Jézusét. A szegényeknek ez a jó hír: téged szeretnek, neked megvan a helyed, fontos vagy, neked feladatod van. Üzeneted a világ számára, missziód van az emberekhez, küldetésed. Nemcsak a körülötted lévők szeretnek, téged az Isten szeret! A gazdagnak Jézus híre nem mindig jó hír, mert ugye ilyeneket mond: add el, amid van, alkoss közösséget. Szegényekkel élünk, szegények vagyunk mi magunk is, de gyakran próbáljuk elrejteni szegénységünket. Másnak akarunk látszani, mint amik vagyunk, hogy elismerjenek, hogy szeressenek.

A lelki gyakorlatnak két felfedezése van. Van egy kellemes felfedezés és van egy kellemetlen. Mi a kellemes felfedezés? — Amelyet szívből kívánok nektek. — Ez a kellemes felfedezés: Isten szeret engem. — Egy fiatal nő írt Jean Vaniernek levelet életéről és megtéréséről. Szüleinek harmadik és egyben utolsó gyermeke volt. Mindig úgy érezte, hogy szülei őt már nem akarták. Tévedésből jött a világra. Bátyjáról és nővéréről gyakran beszéltek szülei, róla soha. Az iskolában nem volt barátja. Úgy érezte, hogy őt nem lehet szeretni. Egyszer kiment az erdőbe és leült egy fa alá. Egyszerre átérezte, hogy Isten szereti. — Adj Isten, hogy mindegyiketek felfedezze, hogy Isten szereti most úgy, amilyen. Nem szükséges, hogy azzá legyél, amit szüleid szerettek volna. Amit mások elvárnak tőled. Isten szeret téged múltaddal együtt. Egész történeteddel, melynek gyümölcse vagy, a fogantatásod pillanatától kapott minden szeretetnek és elvetésnek. Szeret sérüléseimmel és szépségeimmel, ha így szeretnek engem, nem kell másnak lennem, mint ami vagyok.

Isten a csendben nyilatkozik meg, ezért kérjük a csendet a lelki gyakorlat alatt.

És mi a lelki gyakorlat kellemetlen felfedezése? Felfedezzük mindazt, ami sérült bennünk, életünk összes sebeit, védekező rendszerünket, félelmeinket: kudarcotól, jövőtől, szenvedéstől, belső szorongástól, barátaink elvesztésétől, a haláltól. Elég nagy mértékben félelmeink irányítanak minket. Felfedezzük álszentségünket. A lelki gyakorlat az igazság ideje. A

magunkba-nézés ideje. Legyetek nyitottak a Jézussal való találkozásra és az önmagatokkal való találkozásra. Jézus üzenete: ne féljétek, veletek vagyok! Hatoljunk be tehát saját sebeink mélyébe, meghalljátok Jézus szavát, ne félj! Nem az a fontos, amit én mondok, hanem hallgassátok Jézust és a Szentlelket. Istent, aki a szívetekben lakik.

Fontos az is, hogy sokat imádkozzunk egymásért. Sok fiatal is sebzett. Semmiféle bizalmuk nincs a jövőben. Ez érthető, mert világunk úgy fejlődik, hogy közben rengeteg szenvedés van. Bevagyunk börtönözve önzésünkbe, félelmeinkbe. Jézus azért jött, hogy megszabadítson.

II. pont. Az egység és az embereket elválasztó szakadékok, falak

Jézus vágyik arra, hogy emberek, élő lények legyünk. Hogy ne foglaljon el bennünket egy élettelen, élet nélküli, reménytelen világ, mely a Sátán műve. Jézus annyira kívánja, hogy egyé legyünk. Isten az egységet akarja. Jézus egységbe akarja fogni a szétszóródott embereket. Ez azt jelenti, hogy mindenki találja meg a maga helyét akárhova tartozik is. Hogy mindenki saját magává lehessen. Jézus mindig a megosztottság miatt szomorú. Az elnyomás, a megvetés szomorítja Istent. Lukács 16. fejezetében olvassuk a dúsgazdag és a szegény Lázár történetét. Megosztottság van a gazdag és a szegény Lázár közt. A gazdag és a szegény közt. Ezt állandóan látjuk társadalmunkban is. A gazdagok bezárkóznak gazdagságuk börtönébe. Mind több a kerítés, rácsok, lakatok, biztonsági zárok. A szegények bezárkóznak szomorúságuk börtönébe. Épülnek az elválasztó falak. Látjuk az emberek képtelenségét arra, hogy megosszák javaikat. A kommunizmus erőszakkal akarta megvalósítani az egyenlőséget, mert Marx nem vette észre az élő emberi személy fontosságát. Az egyenlőség csak belülről, a szívből jöhet. A szeretet valósítja meg az egységet. Jézus jött, hogy a szeretet útjára hívjon minket. Jézus nem kényszerít téged, csak halkan szól: gyere, ha akarsz. Légy a béke szerzője ebben a megosztott, háborús világban.

A szegény Lázár halála után Ábrahám kebelére került, a gazdag meg a szenvedésbe. A gazdag felkiált: Ábrahám atyám küld ide Lázárt, hogy enyhítse kínomat. Ábrahám válasza: szakadék van köztünk, mint ahogy a földön van szakadék a gazdag és szegény, egészséges és beteg és gyakran a keresztények közt is. Minden országban, minden kultúrában szakadék van, fal az emberek között. Ezért Jézusnak sokat kell sírnia. Előítéleteink vannak. Ítéletet mondunk anélkül, hogy megismernénk, vagy meghallgatnánk másokat. Csoportokat alkotunk, törvényeket hozunk bizonytalanságunk miatt egy elit csoporttal akarjuk magunkat bebiztosítani.

Fedezzük fel előítéleteinket! Ezek nagyon mélyen vannak bennünk. Pedig világunk szépsége éppen sokféleségünk. Különbözünk egymástól. Minden

népnek megvan a maga kultúrája, tudománya. Csodás volna, ha együtt tudnánk működni. Közép-Európa különlegesen szenved. A magyar nyelv túlterjed a jelenlegi Magyarország határain. Háborúk voltak. A saját népe az embernek a legkiválóbb. Hozzá akar tartozni, hogy biztonságban legyen. Minden nép azt hiszi, hogy övé az igazság. Minden népnek megvolt a maga szenvedése. Fogadjuk el a másikat, ne képzeljük, hogy mi vagyunk a legjobbak.

Vannak emberek, akik elnyomják a gyengéket. Fegyverkeznek, nehogy őket nyomják el. A félelem miatt építjük a falakat, az előítélet falait. Jézus azért jött, hogy a szeretet erejével lebontsa az előítéletek falait. Ekkor az emberek különbözősége nem szembenállásra indít, hanem ki fogják egészíteni egymást. Gondoljuk át előítéleteinket és Jézus nevében harcoljunk az előítéletek és a kizárás ellen.

Ezután elmondott egy történetet. A Fülöp szigeteken járt pár évvel ezelőtt, ahol az ottani Bárkában volt egy Ilona nevezetű súlyosan sérült kislány és egy japán segítő Kekkó nevezetű. Ilona ma már halott. Néhány évvel ezelőtt találkoztam vele a Fülöp szigeteken, a Bárkában. Az egyik segítőtvel, a japán Kekkóval beszélgettem. Mert most már szerepem nem az irányítás a Bárkában, hanem egyszerűen az, hogy megkérdezzem az embereket, hogy ma hogy vannak? Segíték az embereknek, hogy beszélhessenek. Megkérdeztem Kekkótól, hogy vagy? Ezt válaszolta: két gyerekkel jól megvan, de Ilonával, aki akkor 15 éves volt és teljesen magatehetetlen sok problémája van. Négy-öt hónapja volt már Ilona a közösségben, de nagyon nehéz vele lenni, mert nincs semmi reakciója, nem mosolyog, nem haragszik. A depresszióról, a gyermek depressziójáról beszélgettünk és azt mondtam Kekkónak: nagy gyengédséggel érintse Ilona testét, etesse, mosdassa és beszéljen hozzá, énekeljen neki akár reagál rá, akár nem. És ha Isten akarja, Ilona egy napon rád fog mosolyogni. Akkor írj nekem! Három hónap múlva kaptam egy lapot Kekkótól: Ilona ma reggel rám mosolygott. (— A japánok nem éppen bőbeszédűek.) — Miért volt Ilona depressziós? Mi segít abban, hogy kikerüljön onnan? Mi miért vagyunk depressziósak? Miért vágjuk el magunkat az emberektől? Azért zárkózunk be, mert félünk a kapcsolatteremtéstől. Mindnyájan voltunk kisgyermekek, kilenc hónapot töltöttünk édesanyánk testében. Erre nem emlékszünk, sem első életéveinkre. De mindez bele van írva testünkbe és feltűnhet álmainkban. Az újszülött törekeny és sebezhető, nem tudja védeni magát. Ha tudja, hogy szeretik, akkor nyugodt. Honnan tudja ezt? Mert válaszolnak kiáltására. Édesanyja próbálja megérteni, hogy mi baja van. Csodálatos, hogyan tudja a gyerek sírásából megállapítani, hogy tisztába kell tenni, szomjas, vagy a hasikája fáj. Van a szavaknak nyelve, de van a testnek is nyelve. Azzal fejezzük ki

szükségleteinket. A szavakat használhatjuk arra, hogy elrejtünk valamit, de testünk nem hazudik. Szeretni elsősorban nem érzelmet jelent, hanem megérteni szükségleteidet, másságotat és válaszolni hívásodra. De mi van akkor, ha nem akarták a gyereket, vagy ha a mama túl törekeny ahhoz, hogy válaszolni tudjon a kicsi szükségleteire? A gyermeket szorongás tölti el, elveszti étvágát, nem reagál a külső ingerekre. Később óriási ürességet érezhet magában és fel akarja tölteni tévével, zenével, bármivel, mert szörnyű az üresség érzése. Egészen egyedül vagyok egy ellenséges világban. Szorong a gyerek és ez a szorongás átalakul büntudattá. Ha engem nem szeretnek, akkor nem vagyok szeretetreméltó, mert nem vagyok jó. Az az érzése, hogy Isten sem szeretheti. Sok ember úgy érzi, hogy bűnös, mert él. Sok keresztény számára is nehezen képzelhető el, hogy Isten szereti őt, hogy ő személy szerint érdekli az Istent. Néha mi is egyedül érezzük magunkat egy ellenséges világban. Mit csinálunk mi ilyenkor? Sétálunk, terveket készítünk, belevetjük magunkat a munkába. Egy 17 éves lány mondta: jobban szeretem az álmaimat, mert a valóság nagyon kemény. Beleveti magát álmaiba, mert a valóság nagyon kemény. Vannak ilyen helyzetek. Mit mondtam neki? Megértem. Imádkozom azért, hogy egy napon legyen annyi erőd, hogy a valóságba visszatérj és ott találj meg Istent barátaid, az események révén. Mert, ha álmaidban maradsz, egyedül maradsz. Azt mondta akkor, senkivel nem beszélek, nem akarok kapcsolatot senkivel. Hogyan tud kikerülni a depresszióból és visszatérni a valóságba? Kell valaki, aki azt mondja neki, hogy szeretlek, de nem szóval, hanem gesztusokkal. Aki elkötelezi magát mellette, jelen van. Szeretni valakit nem szép szavakat és szép tetteket jelent, hanem feltárni, hogy szeretetreméltó, hogy képes fejlődni. Önbizalmunknak szüksége van arra, hogy minket szeressenek, csak akkor tudunk mi is szeretni. Ezért lett az Ige testté, hogy megmondhassa nekünk: szeretlek. Hogy feltárja mindegyikünknek, hogy szeret az Isten.

Már Izaiásnál olvassuk, ne félj, mert megváltalak, neveden szólítalak, az enyém vagy. Drága vagy a szememben, mert becses vagy nekem és szeretlek. Jézus így szól: Gyere, kövess engem. Én békességszerzővé teszek. Megtanítalak arra, hogy az egység forrása legyél. Egység, béke, kiengesztelődés és megbocsájtás ugyanaz.

III. Szükség van a gyengékre.

Jézus azért jött, hogy megszabadítson bennünket a félelemtől, mely nagyon irányít minket. A társadalom piramis alakban épül fel. Alul vannak a szegények, a kicsik, a megvetettek. A csúcson a hatalmasok, az okosok, a gazdagok előjogokkal. Vannak faji

kategóriák is. Például a cigányokat, akik elég furcsák a szemünkben, a társadalom peremére taszítják.

A megoszlások sértik Isten szívét. Isten akarata az egység, a béke, a kiengesztelődés és a megbocsájtás. Jézusnak új látásmódja van az emberiségről. Nem piramis, hanem emberi test. (Ahogy az 1Kor 12. fejezetében olvashatjuk.) A testrészek különbözőek, mégis egységet alkotnak. Minden testrésznek megvan a maga helye, szerepe. A test leggyöngébb részét részesítik a legnagyobb tiszteletben. Tehát ezeket kell a legfontosabbnak elismerni. Ez a Bárka, a Hit és Fény és az egész keresztény közösség hivatása. Mégis az évek folyamán a keresztények nem csak szükségesnek nem tartották a gyengéket, hanem gyakran ki is rekesztették. Ki a gyöngye? Aki nem tud egymaga boldogulni. Aki törekeny, aki másra szorul.

A Bárka és a Hit és Fény hivatása, hogy megélje, ezek a törekeny emberek szükségesek, értékesek. Milyen módon szükségesek a társadalomnak? Két történet világítja ezt meg. Találkoztam egy édesanyával, öt éves kislány akkor halt meg. Elmondta történetét. Három éves korában megbénult, aztán megvakult. Édesanyja mellette ült egyszer és zokogni kezdett. A kisfiú megszólalt: "Ne sírj mama, a szívem még megvan, hogy szeresselek." Ez a kisfiú eljutott az érettségre. Mert az érettség azt jelenti, ne azon siránkozzunk, amink nincs, hanem adjunk hálát azért, amink van. — Antónió 26 éves, oxigénnel tud csak élni, törekeny, ülni sem tud, csak feküdni. De ha valaki nevéen szólítja, akkor ragyogóan elmosolyodik. Ilyenkor nagyon szép. A lázadásnak, a depresszióknak nyoma sincs benne. A szeretetet a bizalom formájában éli meg. A Bárkában a segítő kezébe adja magát és bizalma egy nagy köszönetfélében nyilvánul meg. A segítőket azt mondják: Antónió megváltoztatott engem. Hogyan? Sok segítő egy verseny-orientált társadalomból jött, ahol versengeni kell a tanulásban, a sportban, erősnek kell lenni, agresszívnek kell lenni. De csak kevés ember nyer. Ők az erősek és sok a vesztes. Ezek depressziós helyzetbe kerülnek. Álarcot kell viselned, nem szabad mutatnod, hogy lemaradtál. Sikeresnek kell látszanod. A sikerre építjük társadalmunkat. A létra-elvre. Mindig feljebb akarunk jutni. Álcázzuk tehát magunkat. Sikeresebbnek, kiválóbbnak akarunk látszani. A sérültekkel igyekszünk jót tenni, de nem ismerjük el létezésük jogát. Nem ismerjük el, hogy a szegények tudnak valamit adni a társadalomnak, hogy emberibb legyen.

Jean Vanier könyvéből, Jézus a szeretet ajándéka, olvasnék fel egy ehhez kapcsolódó részt. "Az Ige testté lett. A szegények, az elesettek, a megtörték között élt. Osztozott közös emberségünkben, melyet a létezés sara, mocskos és fájdalmas tesz ki. Mindez azért történt, hogy gyöngédségét megossza e megtört emberiséggel. Azért jött, hogy követőit magával vonzza ezen a lefelé vezető úton. Hogy együtt legyen a szegény, elesett, nyomorék és vak emberekkel, hogy szolgálja őket és feltárja

előttünk valódi értéküket és szépségüket, hogy ők Isten temploma, a világ világossága, a föld sója, az Atya szerettei. Fel akarta tárnai az őt követők előtt, hogy az erőtlenség nagyszerű tanítók, Isten hirdetői. Az elnyomottak, a magányosak és a kizsároltak kiáltása az elismerés, a jelenlét és a közösség utáni sóvárgás. Kiáltásuk zavaró. Félelmet keltő, elutasítást vált ki. De, ha meghallgatják őket, akkor megeleveníthetik a hatalmasok és bölcsék szívét, változásra, megtérésre indíthatják őket. Arra hívják őket, hogy ne csak nagyvonalúan szervezkedjenek és tevékenykedjenek, hanem lépjenek közösségre velük. Ha a hatalmasok odafigyelnek az elnyomottak és az erőtlenség szeretet után való kiáltására, mely halkán tör fel a szívükből, akkor a saját magukban rejtőző sebezhető gyermeket is elfogadni és szeretni kezdik. Ezért buzdítja Jézus követőit, hogy ne csak enni adjanak a szegényeknek, a bédáknak, a nyomorékoknak és aggoknak, hanem hívják meg őket az asztalukhoz. Üljenek le velük és egyenek együtt. Ami azt jelenti, hogy legyenek barátok, fogadják el ajándékaikat, a szeretetüket. A szeretettel erősítsék meg őket, ráébresztve őket szépségük és értékük valóságára." Antónió bevezeti a segítőket a gyöngédség világába. Ha együtt vannak vele, nem az a fontos, hogy a legkiválóbbak, legsikeresebbek, legokosabbak legyenek. Persze szaktudás valamelyest szükséges. Antónió lerombolja a gátakat, melyeket a segítőket maguk köré építettek. Nem parancsolni kell itt, hanem meghallgatni, közösségbe lépni. És amikor az ember belső közösségre lép valakivel, sérülékeny lesz, sebezhetővé válik. Szükségem van rád. Szükségem van a szeretetedre. ezen a ponton segít Antónió. Nem azért vagyok itt, hogy bebizonyítsam, hogy többet tudok nálad. Segítek neked, hogy megtaláld a bizalmat. A gyenge átalakítja az erőset, ez egy nagy titok. Jézus azt mondja, aki befogad egy gyengét, engem fogad be. És aki engem fogad be, azt fogadja be, aki engem küldött. Nemcsak jótevésről van szó, hanem engedjük Jézusnak, hogy Antónión keresztül megváltoztasson minket. Ez az átalakulás nem egyszerre, hanem fokozatosan megy végbe bennünk. Az biztos, hogy a gyenge megzavar. Egy súlyos sérült nagyon megzavarja egy család életét. Jézus még jobban meg akar zavarni, mert Jézus igényes. Azt akarja, hogy ne félelmeink irányítsanak minket.

Jézus megzavarja biztonságunkat. Az első boldogság nagyon zavaró. Boldogok a lélekben, pszichében szegények, akik bizonytalanságban élnek. Jézus a bizonytalanság pontjára akar minket elvezetni, hogy Ő legyen biztonságunk. Mi szívesen dolgozunk Istenért, akár tanítjuk is őt, hogy mit hogyan kellene tennie, de hogy mindenestől tőle függünk!/? — Jézus akarata nagyon zavar minket. Ennek ellenére a mi imánk egy kiáltás legyen. Szükségem van rád, jöjj el Uram, Jézus, jöjj!

Legyünk mi valóban Jézus barátai. Jézus zavar minket, mert azt akarja, hogy ne félelmeink, hanem a Lélek irányítson minket. Isten hívása megvan a szívben,

de megvan a szegényben is. A szegényben Jézus kiált, az Isten kiált szeretetért, barátságért. Beteg voltam, börtönben voltam és hozzám jöttetek, meglátogattatok. Igaz tehát, hogy a szegény megzavar, de ez jó zavarás. Ez átalakít minket. A szegény kiáltásában a szeretetért Isten kiált. Szükségünk van egymásra, lebonthatjuk a falakat. Nem keresek bizonyítékokat, szeretjük egymást. Persze átélünk nehézségeket, föltámad védekezési rendszerünk, sebezhetőségünket védjük. A keresztény számára veszedelmessé válik, ha azt hiszi, hogy ő a nagy, ő az elit, ő a legtökéletesebb. Ismerjük fel gyöngeségünket, akkor látjuk, hogy képtelenek vagyunk szeretni, kedvesnek lenni. Ez nem akarát kérdése, hanem a szorongás van a háttérben. Időre van szükség és a Szentlélek segítségére. Be kell látni, hogy a Lélek ereje nélkül semmik vagyunk, mert a korlátok és a sok szorongás miatt képtelenek lennénk szeretni.

A Szentlélek ereje Jézus felé és a belső felszabadulás felé vezet bennünket. A gyöngék megtanítanak minket, hogy hűségesek legyünk az evangéliumi élethez, mely a Mennyek Országára felé vezet. Legyünk Jézus emberei. Az a fontos, hogy elmondhassuk Szent Pállal: élek, de már nem én, hanem Krisztus él bennem. A keresztények hivatása, hogy úgy szeressenek, ahogy Jézus szeretett minket. Így csak akkor tudok szeretni, ha megkapom Jézus Lelkét, a Szentlelket.

IV. Konfliktusok megoldása

Két különleges emberi probléma van. Az egyik, hogy miért vagyunk hajlamosak arra, hogy depresszióba zárkózzunk, áldozatnak képzeljük magunkat, minket védő, másokat bíráló csoportokat keressünk. A másik, a konfliktusok körüli problémák. Ezek óriási emberi fájdalmakat hordoznak. — Gondoljunk csak Boszniára. — Miért vagyunk képtelenek arra, hogy együtt dolgozó, közösen munkálkodó csapatot alkossunk. A különbözőségnek minden fajtája konfliktushordozó. Hogyan oldjuk meg ezeket? Sok ember dolgozik ezen emberiség síkon. A keresztényeknek fel kell ismerniök minden ilyen helyzetet. Imádkozol a békéért, de mit csinálsz a békéért? Túl egyszerű volna, ha azt mondanánk, imádkozzunk Jézushoz és minden rendben lesz, béke lesz. Arról van szó, hogy Jézus megadja nekünk a bölcsességet, hogy békeszerző emberek legyünk. Nagyon nagy bölcsességre van szükség. Sok megosztottság van köztünk. Jézus megadja, hogy meg tudjuk hallgatni és elfogadni a különbözőséget, a másikat. Különböző egymástól a férj és feleség. A szülő és a gyermek, a különböző származású emberek. A világ robbanástól robbanásig halad, ha nem dolgozunk a feszültségek megoldásán emberi és lelki síkon egyaránt. Milyen törvényekre van szükség, hogy az egységet éljük? Milyen fegyelemre van szükség? Kell, hogy a csoport együtt imádkozzék az egységért, de ez

nem elég. Kell fegyelmezetség is. Hogyan fogadjuk el a bírálatot, hibáinkat csoporton belül? Hogyan beszéljünk erről?

Egységben dolgozunk azon, hogy Jézus tanítványai legyünk. A Szentlélek erejére van szükség, hogy értelmesen szeressünk. A megbocsátás ügyében előre kell lépünk. Mit kér tőled Jézus, hogy békét szerző ember legyél? Mert könnyű háború-szerzőnek lenni!

Jézus ismer minket teljesen. Ismeri a dolgainkat. Mit mond nekünk? Bocsássatok meg, ne ítéljete. A másik szemében ne keresd a szálkát, mert a te szemedben gerenda van. Mindnyájan vakok vagyunk saját hibáinkkal szemben. Másokat pedig megítélünk és elítélünk. Miért vesszük észre oly nehezen saját hibáinkat? Talán azért, mert ha látjuk saját hibáinkat, még inkább depressziósak leszünk.

Sírni kell a keresztények közötti megosztás felett. A különböző keresztények hányszor megsebeztek, elítélték egymást. Fel kell fedeznünk közös emberségünket. Egyek vagyunk a szenvedésben. Ez minden embernél megvan. A megbocsátás hosszú folyamat. Nem tudunk növekedni a szeretetben, ha vannak olyan emberek, akiket utálok, vagy akiktől félek. Fel kell fedezni és szóban kifejezni a mi bűnünket, És ha úgy érzem, hogy vannak emberek, akikkel nem lehet együtt élni a családban, munkatársak közt, akkor haragszom Jézusra. Azt akarja, hogy olyat szeressek, akit nem bírok. Jézus szól: akarod, hogy segítsék? és ha kérem, hogy adja Szentlelkét, akkor ez a megtérés pillanata. A Szentlélek egy ici-pici magot elültet szívemben. De még hosszú idő, míg a mustármag fává nő. Gondozni kell. A megbocsátás talán azzal kezdődik, hogy elismerem, a másinak joga van élni, joga van másnak lenni.

Egy segítő fiúnak a Bábában, apja erős egyéniség volt, aki elnyomta a fiát. Bízattam, hogy találkozzék apjával és beszéljék meg a dolgot. Azt válaszolta, hogy nem akarja látni az apját. Szívében már megbocsátott apjának, de még képtelen volt vele beszélni. Apja kemény ember, ő törekeny. Lélekben még erősödni kell. Egy asszony, egy férfi hamis tanúskodása miatt került börtönbe. Ott találkozott Jézussal és ez teljesen megrázta. Megbocsátani még nem tudott a férfinak, de azt mondta: joga van élni, joga van másnak lenni. Ehhez nekem is jogom van. Nem akarom, hogy meghaljon. Imádkozom, hogy Isten változtassa meg szívét. A megbocsátás a megítéléstől a megértéshez vezet. Sok rosszat tett velem, de megértem, hogy miért ilyen. Nehéz gyerekkora volt, nem tanították meg rá. A Szentlélek alakítja át szívünket.

Egy börtönben lévő férfinak beszéltem a szeretetről, dühbe gurult: Könnyű magának, maga nem ért semmit! Négy éves koromban előttem erőszakolták meg az anyámat. Hét éves koromban apám eladott homoszexuális üzemekre, hogy ihasson. 13 éves

koromban elvitt a rendőrség. Aki szeretetről beszél, azt leütöm! — Kértem a Lelket, mert tehetetlen voltam ezzel az emberrel szemben. És aztán azt mondtam: igaz van, nekem könnyű és nem értek hozzá. De nagyon köszönöm, amit elmondott. A kint lévő embereknek szüksége van rá. Megengedi, hogy elmondjam konferencia-beszédemben? — Igen. — És így helyreállt a kontaktus köztünk. — De talán magának is szüksége van arra, hogy megtudja, mi történik kint. Mert nem lesz mindig itt. Megengedi, hogy meglátogassam, ha erre járok? — Igen. — És aztán megkérdeztem: van felesége? Erre zokogni kezdett és ömlött belőle a szó. Van feleségem, tolókcocsiban. Nagyon szeretjük egymást, de már két éve nem láttam. — A férfi agresszivitása roppant sebzettségéből származott. Szavaim a szeretetről a legérzékenyebb pontján érintették. Akit szeretett, attól el volt zárva. — Ha erőszakra erőszakkal válaszolunk semmit sem ér, semmire sem jó. Kérjük a Szentlelket, hogy alakítsa át szívünket, hogy úgy tudjuk elfoglalni helyünket a családban, a közösségben, mint békességszerző. Legyen közösségünk szerető egyesítő közösség, ahol elfogadják a különbözőségeket.

János 8. fejezetében olvassuk a házasságtörőasszonynak a történetét. Jézus tanít a templomban, egyszer csak behurcolnak egy nőt, házasságtörésen érték. Az írástudók és farizeusok csapdát állítanak Jézusnak, el akarják venni Jézus hitelét. Nem a nővel törődnek, hanem azzal, hogy mit mond Jézus. De Jézus nem mond semmit. Ir a homokban. — Aki bűn nélkül van közületek, az vesse rá az első követ. — Csend lett. Az emberek elszivárogtak és Jézus egyedül marad az asszonnyal. Jézus hangja megváltozik: Hol vannak vádlóid? Az asszony, aki mindenféle érzelmi viharon ment át ránéz Jézusra és azt mondja: elmentek, nem ítélték el. — Én sem ítélek el, menj és többé ne vétkezzél! — Jézus azt akarja, hogy talpra álljon, békével éljen magával, családjával és az emberekkel.

Jézus azt akarja, hogy élő és boldog emberek legyetek. Fontos, hogy megértsük, mi a bűn. Minden bűnt a házasságtörés szimbolizál. Jézus az élővizek forrását kínálja nekünk és mi mégis mérgezett vizet iszunk. Ez Istennek nagy szenvedése: — Te elfordultál Tőlem, pedig Én az életet akartam neked adni! —

Ez a házasságtörőasszony: mindegyikünk. A bűn az, ha elfordulunk Jézustól. Mi jobban szeretjük a halált, mint az életet, mely veszélyes, melynek gyümölcsöt kell hoznia. Mi a depresszióinkban akarunk maradni. Nem bízunk abban, aki azért jött, hogy életet adjon. Jézus pedig így szól: Menj és ne hagyj el soha! Tedd kezedet a kezembe és ne félj, veled vagyok! Velem merjél szeretni, velem merjél közösséget alkotni, velem merd kinyitni a szívedet, velem merd befogadni a szegényt. — A mi bűnünk, hogy nem hiszünk Jézusban, nem hiszünk a szeretet kockázatában: — Menj és tedd kezedet a kezembe és maradj velem!

A lelki gyakorlat a felszabadulás ideje. Használjátok ki, hogy nektek megbocsájtanak. — Mi mind sérültek vagyunk. A nagyon sérült embernek szüksége van arra, hogy felszabaduljon a szavak által, hogy elmondjuk szegénységünket, amikor elfordultunk Istentől és ehhez kell valaki, aki meghallgasson. Én is beléphetek a megbocsájtás és kiengesztelődés folyamatába. A saját családomban, közösségemben. Mert arra vagyunk hivatva, hogy ne csak Jézus tanítványai legyünk, hanem jelenlétét jelenítsük is.

Köszönöm, türelmeteket és néhány kérdést diktálnék föl, ki-ki azon gondolkozzék, amire a Lélek indítja. Tehát:

— Mi bánt most engem?

— Milyen előítéleteim vannak?

— Hogyan Isten jele számomra a gyöngye?

— Mit kíván tőlem Jézus azért, hogy békességszerző ember legyek?

Ajánlott irodalom:

Jean Vanier: A közösség (A megbocsátás és az ünnep helye) (Vigilia Kiadó, 1995.)

Jean Vanier: Jézus, a szeretet ajándéka (Harmat Kiadó, Bp. 1995.)

Csiszár Mária: Mégis élsz, Barackvirág (Márton Áron Kiadó, Bp. 1994.)

VINCZE ENDRE

"FÉNYESEBB A KARDNÁL A LÁNC"

- 2. -

Esettanulmány a katonai szolgálat megtagadásáról

3. 1. A Biblia látásmódja

Izajás-Mikeás próféta jóvendölése

A fentebb említett "Ekevasat a kardokból" prófétai jóvendölés az Ószövetségben két párhuzamos helyen is megtalálható: Izajás 2,1-5 és Mikeás 4,1-5. Kiválasztva pl. ez utóbbit, a következő szöveg áll előttünk:

Eljövendő napokban ez történik majd:

Szilárdan áll Jahve házának hegye.

A legmagasabb hegy - fölébe emelkedik minden halomnak.

Odasereglenek a nemzetek, a sok nép útra kel.

Gyertek - mondják - menjünk fel Jahve hegyére,

Jákob Istenének házához,

hogy tanítson meg minket útjaira, az ő ösvényein akarunk járni.

Mert Sionról társadalmi rendet hirdetnek meg, mégpedig mint Jahve szavát Jeruzsálemből.

Jahve elsimítja sok nemzet vitáját,

Ő a döntőbíró sok nép fölött az egész földön.

A kardjából ekevasat kovácsolnak,

a lándzsáikból pedig szőlőmetsző késeket, s többé senkit sem képeznek ki háborúra.

Szőlője tövében ül majd mindenki meg fügefája alatt, és nem fél senkitől.

Igen, a Seregek Urának ajka mondta ezt így.

S ha a nemzetek (még) mind a maguk útján járnak is, mindegyik a maga istene nevében, mi azért járjuk utunkat Jahve, a mi Istenünk nevében Örökkön örökké.

Gerhard Lohfink teológiai professzor, egykor a tübingeni egyetem tanára, tanulmányt közöl a szöveg kapcsán az erőszakmentesség témakörében a MÉRLEG 88/4 számában, s arra keresi a választ, miként értelmezte az egyház az ókortól napjainkig a Biblia üzenetét. "Az Ószövetségben az Izrael reményét megfogalmazó szövegek közül ez az egyik legfontosabb és legmegindítóbb, mert e jövődőlés tulajdonképpen látomás a népek közti végérvényes és egyetemes békéről" - írja a szerző.

Az emberiség története folyamán többször is megjövendölték az örök békét. E látomás megvan a marxizmusban, Kantnál, Vergiliusnál és megvolt az ókori Keleten. Izajás és Mikeás látomását azonban ezek között is egyedülállónak tartja Lohfink. A bibliai idézet sajátosságai öt pontban foglalhatók össze:

Az egyetemes béke csak Isten kezdeményezésére jön létre. Isten az, aki fölemeli a világ minden hegye fölé a jeruzsálemi templom hegyét. Isten az, aki így utat mutat a nemzeteknek, és akinek a világosságában Izrael is útra kel. Az "út" szó, illetve az "úttát járni" kifejezés ebben az összefüggésben, mint más helyeken is a Bibliában - az életmódot, egy nép átfogó életrendjét jelenti. Mikeás szerint tehát az egyetemes béke alternatív társadalmi renden múlik.

Az egyetemes béke eredetének pontosan megadható és körül határolható helye van: Sion ill. Izrael. Az a társadalmi rend, amely meghozza a világnak a békét, nemcsak a Sionról ered, hanem Isten népe a Sion hegye körül mintaszerűen meg is valósítja azt. Az egyetemes béke attól függ, hogy van-e olyan nép, amely az egymással harcoló népekkel ellentétben mintaszerűen elkezd élni a Jahve által lehetővé tett békét. Ez a nép "Jákob háza", vagyis Izrael.

e) Az egyetemes béke nem háború és nem is misszió által terjed el, hanem egyedül saját elbűvölő hatása által. Mihelyt világítani kezd ez az Izrael által valósággal létező békemodell, a világ népei megindulnak Jeruzsálem felé, hogy ott megtanulják azt az elbűvölő társadalmi rendet, amely egyedül teszi lehetővé a békét. Tehát az egyetemes béke nem háború által jön létre, amelyben Izrael békére kényszeríti az összes népeket, tehát nem a Pax Romana modellje szerint ("kíméld, aki meghódolt, de leverd, aki lázad, - Vergilius, Aen. VI, 853). Az a téveszme, hogy a népek közti békét meg lehet teremteni erőszakkal, végigvonul

az egész világtörténelmen. Mikeás viszont mentes ettől a téveszmétől.

Az egyetemes béke nem transzcendens, nem is tisztán belső- lelki, hanem földi-társadalmi valóság. Az egyetemes béke, amelyről Mikeás beszél, nem mennyei béke, hanem a földön megvalósuló béke. És itt nem a szív békéjéről van szó, miközben kívül továbbra is békétlenség van, hanem olyan békéről, amely megváltoztatja a társadalmat.

A szöveg egész realiztikus módon beszél erről: nem lesz többé katonai kiképzés és fegyverkezés. Szó szerint kell venni a kardoknak ekevassá történő átalakítását is. Mivel a vas ritka és drága volt, gazdasági szempontból teljesen ésszerű volt a kardok ekevassá kovácsolása.

A béke csak a jövőben jön majd el egyetemesen, de Izraelben már most el kell kezdődnie. Mikor kezdődik meg ez az univerzális béke? Mikeás szerint: "az idő folyamán, az eljövendő napokban". Teljesen félreértenénk e kifejezést, ha apokaliptikusan értelmeznénk: régi aión végeként és új aión kezdeteként. Bár csakugyan történelmi fordulatról van szó, az UJ, amivel Isten megajándékozza a világot, e földi történelemben következik be: a földi jövőben, de e jövő már belenyúlik a jelenbe.

3.2 A szöveg értelmezése a nagykonstantini fordulat előtt

Az őskeresztények az első három században nem katonáskodtak, inkább vállalták az üldöztetést, oroszlánok elé dobást, halált, így őrizték a Krisztustól kapott s az apostolok-tanítványok által továbbadott hit tisztaságát. Az "Ókeresztény írók" sorozat több kötetében is találunk ezt igazoló korabeli szövegeket (Szt. István Társulat, Vanyó László szerk.). Jusztinosz például így értelmezi Izajás-Mikeás jövődőlését: "Mert hogy ez (ti. a szóban forgó jövődőlés) bekövetkezett, arról ti is meggyőződhetek. Jeruzsálemből ugyanis tizenkét férfi ment el a világba, akik tudatlanok voltak, még a nyelvet sem ismerték, de Isten erejével hirdették minden embernek, hogy Krisztus küldetésében járva tanítják Isten igéjét; és mi, akik egykor egymást öldöstük, most nemcsak, hogy ellenségeinkkel nem hadakozunk, hanem - mivel sem hazudni nem akarunk, sem a bennünket kikérdezőket megtéveszteni-, Krisztust bátran megvallva megyünk a halálba."

A Konstantin előtti kor elvi és gyakorlati álláspontja szempontjából a következő szövegek fontosak még: Jusztinosz: Apologia 39, Dialogus 110; Szent Iréneusz: Adversus haereses IV,34,4; Tertullianus: Adversus Marcionem III, 21,3-4; Adversus Judaeos III, 9-10 és Origenész: contra Celsum V,33; Szent Atanáz: De incarnatione Verbi 51.

Az alábbiakban azt a kérdést vizsgáljuk, hogy megértették-e és átvették-e az ókori egyház teológusai az egyetemes béke fenti kritériumait?

Az említett szövegek világosan utalnak Isten kezdeményezésére. Isten megragadta a kezdeményezést Jézus Krisztus, az ő Fia által és határozottan belenyúlt a világ életébe. Ahogy szent Atanáz kifejezi: "Ki vitte mindezt végbe? Ki egyesítette békességben azokat, akik azelőtt gyűlölték egymást, ha nem az Atya szeretett Fia, mindenek üdvözítője, Jézus Krisztus?" (De incarnatione Verbi)

Az Isten kezdeményezéséből születő békének az említett szövegekben pontosan megadható helye van: ez pedig Isten újszövetségi népe, benne valósul meg a mikeási jövendölés. A béke helye az Egyház, mint kontrasztársadalom. Ahogy Jusztinosz kifejezi: "mi, akik egykor egymást öldöstük, most ellenségeinkkel nem hadakozunk..."

Hogy a béke a világban nem háború és erőszak által terjed el, kiderül pl. Atanáz következő mondatából: "A durva lelkületű barbárok, amíg ragaszkodnak bálványáldozataikhoz, még ma is acsarkodnak egymás ellen, és egy óráig sem bírják ki kard nélkül. De mihelyt tudomást szereznek Krisztus tanításáról, azonnal áttérnek a háborúskodásról a földművelésre, kezüket pedig, ahelyett, hogy kardot ragadnának vele imára emelik" (De incarnatio Verbi).

Az ókori egyház alapvető feladatának tekintette, hogy minden népet Krisztus tanítványává tegyen. Ez azonban nem a modern értelemben vett szisztematikus missziós tevékenység volt. A tizenkét apostol, akiket a feltámadt Krisztus küldött, az egész világon hirdették az evangéliumot, és helyi egyházakat alapítottak. Ezek a helyi egyházak a hagyomány biztos továbbadásának központjai voltak, ahol Jézus gyakorlata tovább élt. Ez a gyakorlat oly nagy hatást fejtett ki, hogy a pogányok maguktól özönlöttek az egyházba (Origenész: contra Celsum V,33).

Az ókori egyház teológusai földi, társadalmi békére gondoltak, nem pedig mennyei, másvilági vagy lelki békére. Amikor a korai egyház-atyák arról beszélnek, hogy "mi már nem is tudunk harcolni" (Irénéusz, Adv. haer. IV,34,4), akkor ezt korántsem képletesen értik. Ennek hátterében az az egészen Konstantinig megőrzött egyházi gyakorlat keresendő, amelynek értelmében a hívőknek meg volt tiltva, hogy katonák legyenek. Ha katona kérte a keresztséget, határozottan meg kellett ígérnie, hogy nem fog ölni és nem vesz részt katonai akciókban. Az ókori egyház béketeológiája tehát nem utópia volt, hanem konkrét tartalommal bírt, s az erőszakmentesség által politikai jelentőségre is szert tett. Hogy milyen józanul és realiztikus módon beszélnek az akkori teológusok a keresztények erőszakmentességéről, azt az a tény is mutatja, hogy gyakran ugyanott beszélnek a vértanúságról is (pl. Atanáz: De incarnatio Verbi 52).

Vajon mikor jön el az ókori egyházatyák véleménye szerint a megígért egyetemes béke? Az egész ókori egyház Szent Agostonig teljesen egyértelmű választ ad erre a kérdésre: a jövendölés most, napjainkban beteljesedett. Ez a válasz lélegzetelállító! A 20. század egyháza egyáltalán nem merne ilyesmit állítani. Az ókori egyháznak viszont még volt bátorsága azt mondani: ami Mikeás-nál áll, mindaz már beteljesedett Isten újszövetségi népében.

Az eljövendő napok tehát nem valamiféle távoli jövőre vonatkoznak, hanem a jelenre. Pontosabban: arra a korszakra, amelyben Jézus élt és amelyben az egyház most él. "Az utolsó napokban, miután Jézus láthatóan megjelent közöttünk, eljövünk az úr fénytől sugárzó hegyéhez" (Origenes: Contra Celsum V,33).

Az atyák csaknem egybehangzó értelmezése szerint az összes hegy fölé magasodó hegy: Krisztus. - Az "Úr háza", amely ezen a hegyen épült fel, az egyház. A népek oda özönlése: a kereszténység meglepően gyors elterjedése a pogányok között. - A Tóra, amely Sionról származik: Krisztus új törvénye, amelyet a hegyi beszéd tartalmaz. - Hogy Isten ítél a nemzetek között, az azt jelenti, hogy a történelemben most tesz különbséget az evangéliumot elfogadó és az evangéliumot elutasító népek között. - Végül a kardoknak ekevassá való átalakítását azzal a teljes erőszakmentességgel értelmezik, amelyet az egyházban megvalósítanak.

S mivel az egyház nép a népekből, benne már összegyűltek a pogány népek, ezért a népek egyetemes békéjére vonatkozó jövendölés az ókori egyház felfogása szerint már beteljesedett - épp Isten nemzetközi népében, az egyházban. Micsoda öntudat! Nem kellett volna-e az ókori egyház teológusainak szerényebbnek lenniük?

Talán igen. De vajon mi jobb? Olyan szerénység, amely felfogta, hogy Jézus nem lehetett a Messiás, ha a világon még nem kezdődött el a messiási béke vagy a mi mai szerénységünk, amely már rég elvesztette azt a reményt, hogy a messiási béke elkezdődhet még ezen a világon, s amely éppen ezért a mennyei transzcendenciába helyezi át e békét, amivel viszont meghazudtolja Jézus Messiás-voltát?

3.3 A szöveg értelmezése a nagykonstantini fordulat után

A 4. században az egyház átalakult közösségi egyházból birodalmi egyházzá, s ezzel gyökeresen megváltozott a szóban forgó jövendölés értelmezése is. E fordulatért Eusebiosz, cezárea püspöke a felelős. Politikai teológiájában Eusebiosz szoros kapcsolatba hoz egymással három dolgot: 1. a Krisztus által kinyilatkoztatott monoteizmust; 2. az Augustus által alapított és most Konstantin által vezetett imperium Romanum-ot; 3. a népek egyetemes békéjét (Praeparatio evangelica, I. 4,2-5). Eusebiosz szerint régebbi korokban a sok isten uralmának, az istenek poliarchiájának a földi uralkodók sokasága felelt meg.

Az isteni uralom megosztottságának tehát a földi-politikai uralom megosztottsága felelt meg, aminek következménye a népek közti állandó háborúskodás volt.

Ehhez a helyzethez képest Krisztus hozta meg a fordulatot. A népeknek kinyilatkoztatta az egy igaz Istent, az antik isteneket pedig megfosztotta hatalmuktól. Ezzel pontosan egyidejűleg Augustus római császár véget vetett a politikai hatalom megosztottságának, és egyetlen uralommal helyettesítette: az imperium Romanummal. Isten Krisztus által kinyilatkoztatott monarchiája tehát megfelelt az államhatalom Augustus alatt felragyogó monarchiájának.

Mindez azonban csak Konstantin császár uralkodása alatt valósult meg teljesen. Csak alatta érvényesülhetett politikailag is egészen hatásosan Isten egyeduralkodása, mert Augustus-szal el-lentében Konstantin az egy igaz Istennek szolgált. Ennyiben a messiási korszak, amelyet Krisztus hozott el, valójában Konstantinnal bontakozik igazán: Isten ". egyeduralkodásának kinyilatkoztatása és a politikai egyeduralkodás megteremtése meghozza a népek között az egyetértést és a békét. Eusebiosz számára Krisztus isteni mivoltának és a kereszténység igazságának legfőbb bizonyítéka épp a világ átalakulása az egységes imperium Romanummá valamint a messiási béke beköszöntése a pax Romana alakjában. Eusebiosz teológiája rendkívüli hatással volt, többek között például Aranyszájú Szent Jánosra, Alexandriai Szent Cirillre, Kúroszi Theodoroszra és Szent Jeromosra. De vajon mit őrzött meg és mit változtatott meg Eusebiosz a mikeási szöveg ókeresztény értelmezésének hagyományából?

Eusebiosz megőrzi azt, hogy a népek egyetemes békéje egyedül Isten kezdeményezéséből fakad; hogy ez a béke nem transzcendens és nem is csupán belső-lelki béke, hanem földi-társadalmi valóság; hogy a népek egyetemes békéje már most elkezdődött (vagyis a fenti a), d) és e) pontokat). A fenti b) ponttal ellentétben viszont Eusebiosznál az egyetemes béke helye többé nem Isten Újszövetségi népe, hanem a Római birodalom. És ami ezzel szorosan összefügg: az egyetemes béke immár nemcsak erőszakmentesen terjed, hanem erőszak által is. Sőt, ezt a békét - a fenti c) ponttal ellentétben - alapjában véve épp az erőszak tartja fenn. Ezért egyáltalán nem véletlen, hogy Eusebiosznál és követőinél az értelmezés kapcsán milyen sok szó esik a római fegyverekről.

Míg tehát a Konstantin előtti ókeresztény teológusok az egy- háztól várták az egyetemes béke megvalósulását, addig Eusebiosz az államtól várja ezt. Ezzel az ekklesziológiát rossz alapokra helyezte. Eusebiosz voltaképpen tévedése abban áll, hogy túl közel hozta az egyházat a római államhoz, illetve: hogy a kettőt egyetlen rendszerbe helyezte, amelyben a kettő részben

azonos, részben komplementáris módon kiegészíti egymást. Eusebiosz csak akkor kerülhetett volna el ezt a tévedést az ekklesziológiában, ha ragaszkodik a kezdeti egyháznak ahhoz a felismeréséhez, hogy az egyháznak kontraszttársadalomként különböznie kell a világ összes társadalmától. Később Szent Ágoston megkérdőjelezi azt a politikai naivitást, amellyel Eusebiosz a római államot szemlélte. Ágoston már nem tudta azonosítani az oszövetség által megjövendölt békét a pax imperii Romani-val, önála viszont fennáll az a veszély, hogy a messiási béke egészen a másvilágba helyeződik. A De civitate Dei elején Ágoston beszél családi békéről, az államon belüli békéről és mennyei békéről, de nem beszél a földi zarándokútját járó civitas Dei-ről, amely közösségeinek egyetértésében már most előre megvalósíthatja a mennyei békét. Ennek talán az lehetett az oka, hogy Ágoston, aki átélte a donatista szakadással együtt járó vizálykodást és békétlenséget, már nem volt képes arra, hogy a vándorló egyházat a messiási béke társadalmi helyének tekintse.

Akárhogy is volt, ezen a ponton meg kell szakítanunk az ókori egyház béketeológiájának vizsgálatát, és pillantást kell vetnünk az Újszövetségre. Vajon az értelmezést illetően melyik oldalon áll az Újszövetség: Jusztinoszén, Eusebioszén vagy Ágostonén?

3.4 A szöveg értelmezése az Újszövetségben, az Evangéliumok fényénél

Megjegyzés: az alábbi elemzésben is felhasználtam Gerhard Lohfink: „Ekevasat a kardokból” c. tanulmányát.

Forrás: Mérleg, 88/4 szám, 351 oldal. Perikópák: Iz 2,1-5, Mik 4,1-5

Az egyházatyák szerint a Sionról származó Tóra Krisztus új törvényét, a Hegyi Beszédet jelenti. Kimutatható, hogy a Máté evangélista szerinti Hegyi Beszéd (Mt 5-7) sok tekintetben valóban folytatja az izajási-mikeási teológiát:

Láttuk, hogy az ószövetségi idézetben alternatív társadalmi rendről van szó, s ez hozza létre a világban az egyetemes békét. A hegyi beszéd valóban törát, azaz társadalmi rendet hirdet meg. Ez nem maga a Sinai-hegyen kinyilatkoztatott Tóra, de nem is új tóra, hiszen a törvényből egy i betűt vagy egy vesszőt sem szabad elhagyni (Mt 5,18). A hegyi beszéd valójában az az értelmezési kulcs, amelynek segítségével Krisztustól kezdve olvasni és élni kell a Sinai-hegyen adott Tórát. A hegyi beszéd tartalmazza azokat az eszkatologikus-messiási értelmezési elveket, amelyek fényében az egyháznak alakítania kell Izrael társadalmi rendjét.

Láttuk, hogy a Sionról származó Tóra véget vet az erőszaknak és meghozza a békét. A hegyi beszéd egyik legfontosabb helyén viszont épp az erőszak megszüntetéséről van szó: a hegyi beszéd tanítása

szerint az erőszak csak úgy szüntethető meg, ha az ember az erőszakot nem viszonozza, hanem elviseli, és erőszakmentességgel megpróbálja megnyerni ellenségét (Mt 5,38-42).

Láttuk, hogy Mikeás szerint a népek egyetemes békéje pontosan megadható helyről származik, nevezetesen Izraelből, Jákob házából. Ennek megfelelően a hegyi beszéd is Isten népéhez fordul és nem a pogányokhoz, amire Máté nagyon nagy súlyt helyez a hegyi beszéd bevezetésénél: Jézus hallgatósága egész Izraelt képviseli

Mt 4,25): "csapatostul kísérték Galileából, Dekapoliszból, Jeruzsálemből, Judeából és a Jordánon túlról").

Láttuk, hogy Mikeás szerint az Istentől származó alternatív társadalmi rend nem erőszak révén terjed el, hanem tulajdon elbűvölő hatása által. Ez a gondolat is fontos szerepet játszik a hegyi beszédben: Isten népe, amely a Messiás által eszkatologikus módon értelmezett törát követi, a világ világossága (Mt 5,14). A hegyen épült város pedig, amelyet nem lehet elrejteni (uo.), arra vonatkozik, hogy Isten új városa, az igazi Izrael, már fölébe emelkedik az összes hegyeknek, s ragyogó világossága magához vonzza a nemzeteket (vö. Iz 60,1-3).

Láttuk, hogy a mikeási szövegben szó van a "már" és a "még nem" feszültségéről is. A világ népei még nem élnek az Istentől való társadalmi rend békéjében. De Izraelnek :már most ebben az alternatív rendben kell élnie: "most pedig gyertek, Jákob háza, kezdjünk hozzá, hogy utunkat Jahve világosságában járjuk". Megtalálható ez a gondolat a hegyi beszédben is. Izrael fölött már felragyogott az ur fényessége, s a fényességgé lett Izraelnek már most világítania kell minden nép előtt: "A ti világosságotok úgy világítson az emberek előtt, hogy jótetteiteket látva dicsőítsék Mennyei Atyátokat" (Mt 5,16). Látható tehát: a hegyi beszéd szó szerint nem idézi ugyan a jövődölést, de a prófétai szöveg gondolati tartalma csorbítatlanul jelen van benne.

3.5 A szöveg értelmezés eredményének összefoglalása

Az Iz 2,1 5 és a vele párhuzamos Mik 4,1-5 szövegek legfontosabb tanítása az, hogy Isten erőszakmentességen alapuló alternatív társadalmi rend által meg fogja ajándékozni a világot az egyetemes békével. A világ társadalma abban a pillanatban át fogja venni ezt az alternatív társadalmi rendet, mihelyt Izrael, Isten népe meggyőzően élni kezd e rend szerint. A mikeási szöveg pompás képpel fejezi ki ezt a meggyőző hatást: a Sion hegye fölébe magasodik a világ összes hegyének. Világosan kiderül ebből, hogy a prófétánál a földi valóság társadalmi létrehozásáról van szó. óvakodnunk kell attól, hogy ezt a békeígéretet egyedül a másvilágra vonatkoztassuk. Először is az ószövetség nem ismerte ennek a világnak és a másvilágnak a

megkülönböztetését. Minden reménység ezzel a földdel és ezzel a történelemmel volt kapcsolatos. Másodszor, Jézusnál sem lehet kimutatni e két világ merev szétválasztását. Jézus egyszerűen Isten országáról beszél, amely már most közeledik. Végül az ókori egyházatyák egészen Agostonig mindnyájan földi-társadalmi valóságként értelmezték a békejövődölést. Ez éppúgy vonatkozik azokra, akik szembe állították az egyházat és az államot, mint azokra, akik megengedhetetlenül közel hozták egymáshoz a kettőt. Mindkét csoport azt mondta: az egyházban már most társadalmi valósággá lett a népek egyetemes békéje, amelyet a próféták megjövöndöltek. Agoston után azonban az egyházi hagyományban és a teológiában egyre inkább az a nézet vált általánossá, hogy e prófétai ígéret csak a történelem befejeztével, a másvilágon, a halottak feltámadása után teljesezhet be. Gyakran érvelnek így, még gyakrabban ez a fajta argumentáció a teológiai viták hallgatolagos alapgondolata. Kérdéses azonban, hogy helyesen ítéljük-e meg így az Izajás és Mikeás hatástörténetét. Hiszen nem csak mindazok a túlvilágiasító és bensőségesítő irányzatok sorolandók ide, amelyek Agoston nyomán kialakultak. Ha már az értelmezés szolgálatában számba vesszük az egész hatástörténetet, akkor legalább fel kellene idéznünk a középkori egyház kísérleteit is Isten békéje és a treuga Dei érvényesítésére Európában. (Treuga Dei =Isten kegyelméből való fegyver-nyugvás, harctilalom, 11. szd-i elv, v.ö.: Pax Dei, azaz Istenbéke mozgalom, amelyben az erősek megvédik a gyengéket, míg a Treuga Dei megtilt minden fegyveres harcot!)

Végül a hatástörténet átfogó áttekintésében feltétlenül figyelembe kellene venni a marxizmus világra szóló, óriási energiával és borzasztó áldozatokkal végrehajtott kísérletét a társadalmi béke megteremtésére. Ma világos, hogy a marxista kísérlet a zsidó- keresztény hagyomány elvilágiasítása. Végre az egyháznak fel kellene tennie magának a következő kérdést: vajon a marxizmus erőszakos kísérlete a nemzetek közötti béke megteremtésére nem a számtalan emberi csőd miatti kétségbeesésből fakadó, utolsó következménye-e annak, hogy az egyház azt a békét, amelyet messiási népként a történelemben élnie kellene, tisztán légies túlvilági békévé tette.

Aki a korai atyák béketeológiáját az egyház későbbi (állítólag realisztikus!) tapasztalataira való hivatkozással semlegesíteni szeretné, az más nehézségbe is beleütközik. Fel kell vetni ugyanis a kérdést, hogy a korai egyházatyák, akik közelebb voltak az Ószövetséghez és a zsidósághoz, nem értettek-e meg valamit, amit mi réges-rég elfelejtettünk. Nevezetesen azt, hogy a Messiás eljövetelével elkerülhetetlenül együtt jár a világ és a társadalom megváltozása, amelynek színhelye épp a Messiás népe. A Messiáshoz hozzátartozik a béke, amelyet Ő hoz! Ha nem jön el ez a béke - mégpedig társadalmilag megfogható formában -, akkor nem jött el a Messiás sem! Nyilvánvaló, hogy a

korai egyházatyák még tisztában voltak ezzel. Előttünk elhomályosult ez, mert a krisztológia réges-rég beszűntette a párbeszédet a zsidósággal.

A zsidó-messiási realizmustól való elszakadással azonban az egyház sokkal többet adott fel, mint a zsidósággal folytatott igazi párbeszédet. Egyre kevésbé tud szót érteni a modern emberrel is, aki egyáltalán nem tud másképp, mint realiztikus társadalmi fogalmakban gondolkodni. Az egyház kénytelen ugyanis így szólni hozzá: Krisztus megváltotta a világot, békét hozott - de ebből a megváltásból és békéből csak a másvilágon fogsz észlelni is valamit. Friedrich Nietzsche kétértelműsége miatt elutasította ezt a választ. Folyton azt hangoztatta, hogy a megváltásnak, ha valóban bekövetkezett, láthatóvá kell válnia.

A láthatatlan megváltás szerinte öncsalás. Ezért vont le a következtetést: "Ha Krisztusnak csakugyan az volt a szándéka, hogy megváltsa a világot, akkor nem mondott ezzel csődöt?" (Menschliches, Allzumenschliches II; Vermischte Meinungen und Sprüche 98). A 20. század második felében természetesen mélyreható fordulat történt. Egyre világosabbá vált a teológia számára, hogy a megváltásról való beszédnek földi-társadalmi következményei kell, hogy legyenek. Ebből a felismerésből született a felszabadítás teológiája. E felismerés elkerülhetetlen volt, s még sokáig nem fogja nyugton hagyni az egyházat.

Am a felszabadítási teológia minden fajtájának jót tenne, ha szem előtt tartaná az egyetemes társadalmi felszabadulás Izajás-Mikeás által megjelölt alapszerkezetét: a szó bibliai értelmében vett béke, amely nem más, mint az üdvösség, nem valósítható meg erőszakkal a népek számára. Csak elbűvölő hatása révén terjedhet el. És nem érhető el anélkül, hogy Isten népe magáévá ne tenné a hegyi beszédben feltárolt alternatív társadalmi rendet.

Azaz: e béke feltétele a hit és Krisztus követése, színhelye tehát csak az egyház lehet. Ezért minden társadalmi reformnál, amellyel keresztények megpróbálják megváltoztatni a profán társadalmat, sokkal fontosabb lenne, hogy maguk a keresztény közösségek végre azzá a társadalommá váljanak, amelyet Isten kíván.

A világi társadalom igazi megváltozása csak az Izajás, Mikeás és a Mt 5,16 által megjelölt módon lehetséges: "Most pedig gyertek, Jákob háza: kezdjünk hozzá, hogy Jahve világosságában járjuk utunkat." "Ha a nemzetek még mind a maguk útján járnak is, mindegyik a maga istene nevében, mi azért járjuk utunkat Jahve, a mi Istenünk nevében, örökkön örökké." - "úgy világossodjék a ti világosságtok az emberek előtt, hogy jótetteiteket látva dicsőítsék mennyei Atyátokat."

GROMON ANDRÁS

HÜTLEN, AVAGY OKOS SÁFÁR?

(LK 16,1-10)

Jézus egyik legismertebb, ugyanakkor legkevésbé értett példabeszéde a „hütlensé sáfáról” szóló, ezen belül is az, hogyan minősíthetett Jézus okosnak egy (állítólag) hétpróbás bűnözőt. A megfelelő háttérismeretek birtokában azonban megoldódik a rejtély.

A példabeszéd

(1) Tanítványaihoz is szólt: „Volt egy gazdag ember, akinek volt egy intézője, és ezt bevádolták nála azzal, hogy tékozolja a vagyonát. (2) Hívatta, és ezt mondta neki: »Mit hallok rólad? Számolj el vagyonkezeléseddel, mert nem végezheted többé a vagyonkezelést.« (3) Az intéző erre ezt mondta magában: »Mi tegyek most, hogy uram elveszi tőlem a vagyonkezelést? Kapálni nincs erőm, koldulni szégyellek. (4) Tudom már, mit tegyek, hogy amikor eltávolítanak a vagyonkezelésből, befogadjanak házukba az emberek.« (5) Egyenként magához hívatta urának adósait. Az elsőhöz így szólt: »Mennyivel tartozol uramnak?« (6) Az meg így szólt: »Száz hordó olajjal.« Mire ő azt mondta neki: »Vedd át az adósleveledet, ülj le, és írd gyorsan ötvenet!« (7) Aztán egy másiknak ezt mondta: »Hát te mennyivel tartozol?« Az meg így szólt: »Száz zsák búzával.« Azt mondta neki: »Vedd át az adósleveledet, és írd nyolcvan!« (8a) És az úr megdicsérte az igaztalan intézőt, mivel okosan járt el. (8b) Mert e világ fiai okosabbak a maguk nemében, mint a világosság fiai. (9) Én is mondom nektek: Szerezzetek magatoknak barátokat az igaztalan mammonnal, hogy amikor megszűnik, befogadjanak titeket az örök sátrakba.”

Előzetes tudnivalók

Megoszlanak a vélemények arról, hogy itt Jézus által kitalált történettel van-e dolgunk, vagy olyan, közszájon forgó történetről, amelyet Jézus csupán átvett, esetleg egy konkrét botrányos esetről, amely akkoriban beszédtéma volt.

Az elbeszélésből nem derül ki, hogy miben állt az intéző tékozlása, és az sem, hogy a vád megalapozott volt-e, vagy sem, bár „kiútkeresésével” az intéző hallgatólagosan elismeri azt. Mindenesetre ugyanaz a „tékozol” ige áll itt, mint a Lk 15,13-ban.

A példabeszéd konkrét galileai gazdasági viszonyokat feltételez: A – gyakran külföldi – nagybirtokosok egy általános bérlőnek adták ki földjeiket, az meg „alhaszonbérlőknek”, akik aztán a földet megművelő parasztnak (akiktől a tényleges terméstől függetlenül behajtották a bérleti díjat). Ebben a rendszerben nagyon fontos szerep jutott a meglehetősen nagy önállósággal

eljáró intézőknek, akik számadással tartoztak a tulajdonosnak (vö. Mk 12,1-2).

A szóban forgó „adósok” vagy bérlők (parasztok), akiknek haszonbérként be kellett szolgáltatniuk a föld termésének meghatározott részét, vagy nagykereskedők, akik adóslevél ellenében nagyobb szállítmányokat kaptak. Az 5-7. v. hatalmas számadatai az utóbbit valószínűsítik, de az is lehetséges, hogy ebben az esetben Jézus engedett a keleti ember vonzódásának a nagy számokhoz.

Csak szemléltetésül: Az eredetiben említett „hordó”-mértékegység („bat”) 36,5 liter, a 100 „bat” tehát 36,5 hektoliter; ez 146 olajfa termésének felel meg, mert egy olajfa átlagos termése Palesztinában 120 kg olívbogyót, ill. 25 liter olajat tett ki; pénzbeli értéke mintegy 1000 dénár (= ezer napszám) volt. – A „zsák”-mértékegység pedig („kór”) a „bat” tízszerese, a 100 kór tehát 365 hektoliter; ez 42 hektár föld termésének felelt meg, pénzbeli értéke pedig mintegy 2500 dénár volt. – Hatalmas adósságokról van tehát szó. Az engedmény azonban (kb. 18 hl olaj, 73 hl búza) nagyjából azonos értékű, kb. 500 dénár, mivel az olaj sokkal drágább volt, mint a búza. (500 dénárból egy szegény ember 500 napig, azaz csaknem 1 év és 5 hónapig tudta eltartania a családját...)

Az intézőnek az 5-7. versben leírt eljárása két dolgot jelenthet:

a) Szorult helyzetében az 1. versben emlegetett vagyoneleltékozlás után okirat-hamisítás segítségével most gátlástalanul ismét megrövidíti az urát, az így keletkező hasznot pedig az adósoknak adja, amivel egyúttal cinkosaivá teszi őket.

b) Ezek az intézők sokszor nem annyi „bérleti díjat”, azaz termésrészt követeltek a legalsó szinten álló „albérlőktől”, azaz a földek tényleges megművelőitől (vagy a nagykereskedőktől), amennyit a földesúr kiszabott (s ami az ő „fizetésüket” is magában foglalta!), hanem (zsarolással vagy erőszakkal) sokkal többet, hogy ebből a többletből gyorsan meggazdagodjanak. Ez itt konkrétan azt jelenti: A bevádolt intéző a szerződés megkötésekor nem 50 hordó olajat, ill. 80 zsák búzát íratott az adóslevelekre, azaz nem annyit, amennyit a földesúr kiszabott, hanem 100 hordó olajat és 100 zsák búzát. Most, amikor el kell számolnia, és nagy valószínűséggel nélkülözés vár rá, a legokosabbat (és legegyszerűbbet) teszi, amit ebben a helyzetben tehet: elengedi a parasztnak (vagy a nagykereskedőknek) tartozásuknak azt a részét, amelyet a szerződéskötéskor ő zsarolt ki tőlük, vagyis a plusz 50 hordó olajat, illetve 20 zsák búzát. Azzal, hogy ötvenet és nyolcvanot írnak az új adóslevélre, voltaképpen a földesúrral kötött eredeti szerződés jön létre, vagyis az intéző ez esetben nem az urát csapja be, nem annak vagyonából sikkaszt, hanem – a kiszarolt plusz olaj- és búzamenyiség elengedésével – visszaadja a parasztnak azt, amit jogtalanul követelt

tőlük. (Effajta „állapot-helyreállításról” beszél Zakeus is, csak ő még ennél az intézőnél is nagylelkűbb, mert csalásainak négyszeres megtérítését ígéri: Lk 19,8.)

Az adósok persze mindkét esetben hálások lesznek, és „befogadják majd házukba”, azaz vállalják megélhetésének – legalábbis átmeneti – biztosítását.

Nehéz elképzelni, hogy a példabeszédbeli úr megdicsérte intézőjét, de talán mégis lehetséges: például értelmezhető a rászédett úr rezignált öniróniájaként, amikor más földbirtokosok társaságában elmeséli, hogyan járt az intézőjével.

Lehetne ezt a dicséretet fordítási hibával is magyarázni. A héber bareh ige ugyanis általában azt jelenti ugyan, hogy „áld, dicsér”, de eufémizmusként az ellenkezőjét is: „megátkoz, elátkoz” (ld. Jób 2,9; 1Kir 21,13). Hasonlóképpen az arúm melléknév sem csak azt jelenti, hogy „okos, értelmes”, hanem azt is, hogy „ravasz, fufangos, cseles”, és „álnok, alattomos” (ld. 1Móz 3,1). Vagyis a mondat így is hangozhatna: „Ekkor az úr elátkozta az álnok intézőt...” Ami persze kézenfekvő lenne, csak hogy e lapos megállapítás esetén mi lenne a „poén” a történetben? És mi lenne Jézus mondanivalója? Az, hogy „ti se csináljatok ilyen csúnya dolgokat”? Ehhez nem kell példázatot költeni, és különben is magától értetődő.

A „poén” éppen az, hogy Jézus egy negatív magatartás által is szemléltetni tudja pozitív mondanivalóját – akárcsak az igaztalan bíró (Lk 18,1-5), a merénylő (Tamás-ev. 98, ld. Mk-komm. 533. l. ábj., 3. bek.) vagy a hadba készülő király példázatával (Lk 14,31-32), s ráadásul az utóbbi bizonyos értelemben szintén az okosságot köti a hallgatók lelkére!

A példabeszéd és a belőle levont tanulság eredeti címzettjei minden bizonnyal vámosok és adóbérlők voltak. Jézus gyakran időzött társaságukban, mégpedig evés-ivás közepette (vö. Mk 2,15; Lk 7,34; 19,1-6). Egy ilyen alkalommal, nekik mondhatta el a vaskos zsványtörténetet, hiszen őket izgathatták leginkább az „élet- és vagyonszövetség” kérdései (vö. Lk 12,33b – 762. l. ábj.). S miközben azok jól szórakozhattak ennek a rafinált intézőnek a „sztoriján”, Jézus az ő zsványeszüket vette célba: Egyszer holtbiztosan végéhez ér a mammonotok. Akkor barátokra lesz szükségetek, akik befogadnak titeket – nem szegényes vályogkunyhóikba, hanem az „örök sátrakba”.

Magyarázat

Ennek a példabeszédnek az értelmezése a Lukács-evangélium legvitatottabb problémái közé tartozik, és talán akkor sem járunk messze az igazságtól, ha úgy véljük, hogy a szinoptikus evangéliumok egyik legnehezebben értelmezhető helyével van dolgunk. Az értelmezést tartalmilag az teszi nehezzé, hogy Jézus egy súlyosan negatív viselkedést állít „példaként” hallgatói elé, amit bonyolít, hogy nem magától értetődő az 5-7. versben említett okirat-hamisítás lényege. Formai szempontból aztán még több nehézségbe ütközünk,

mert vitatható mind a 8a („Az úr megdicsérte...”), mind a 9. vers („Én is mondom nektek...”) jézusi eredete (a 8b-é pedig – „Mert e világ fiaai okosabbak a maguk nemében, mint a világosság fiaai” – kifejezetten cáfolható (ld. Lk-komm. 1024. láb.) – márpedig mindhárom vers a példabeszéd egy-egy értelmezését kínálja. Az alábbiakban két, a jézusi szemléletmódon belül lehetséges magyarázatot foglalok össze. (Azt bármely értelmezés esetén természetesen kizárhatjuk, hogy Jézus bűncselekmény elkövetésére biztatott volna.)

1) Ebben az esetben azt feltételezzük, hogy az 5-7. versben említett okirat-hamisítás újabb bűncselekmény az 1. versben említett vagyontékozláshoz képest, és hogy Jézus csak a 8a verset fűzte hozzá tanulságul a példabeszédhez, a 9.-iket már nem (bár az is lehetséges, hogy a példabeszéd eredetileg a jézusi magyarázat nélkül maradt fenn, tehát csak az 1-7. verset tartalmazta).

A példabeszéd mondanivalója ekkor általános jellegű: „Ahogyan az intéző egy nehéz helyzetből okosan kivágta magát, úgy kell mindenkinek okosan viselkednie az egész emberi élet megoldása (ha úgy tetszik, »Isten országa« és/vagy »az örök üdvösség«) szempontjából.” – A példabeszéd ekkor a Mt 7,24-27 // Lk 6,46-49 példázatával és a (későbbi betoldások nélkül felfogott) „tíz szűről szóló” példabeszéddel (Mt 25,1-4) áll egy sorban, és az okosság a helyes – az ember életét a szó teljes értelmében megmentő – cselekvést jelenti, vagyis azt, hogy valaki nem csupán hallgatja Jézus tanítását, és lelkesedik érte, vagy szóban mond rá igent, hanem tettekre is váltja.

2) Ebben az esetben azt feltételezzük, hogy az 5-7. versben említett okirat-hamisítás jelentheti a gazdag ember (1. v.) újabb megkárosítását is, de az al-haszonbérnökkel kötött eredeti szerződés helyreállítását is, és hogy Jézus kommentárját (esetleg a 8a verssel együtt) a 9. vers tartalmazza.

A példabeszéd mondanivalója ekkor konkrét: „Ahogyan az intéző az által biztosította befogadását az al-haszonbérnök házába, hogy anyagilag segítette rajtuk, ti is azzal biztosíthatjátok befogadásotokat az »örök hajlékba«, hogy a »mammonnal«, a pénzettel segítetek a rászorulókon, s így »barátaikokká« teszitek őket – ők ugyanis tanúskodni fognak mellettetek Istennél, aki azonosul azokkal az éhezőkkel, akiknek enni adatok...” (Vö. Mt 25,35-36!) – A példabeszéd ekkor ugyanazt fejezi ki, amit Jézus máskor is megfogalmazott: „Adjátok el birtokotokat, s az árát adjátok oda irgalmas adományként a szegényeknek... [Így] készíttetek magatoknak maradandó kincset Istennél” (Lk 12,33), és konkrétan alkalmazott is például a gazdag ifjúra: „Add el mindazt, amit birtokolsz, és add a szegényeknek – így kincset birtokolsz majd Istennél” (Mk 10,21).

(2019. december 21.)

HARASZTINÉ ROZVÁNYI GIZELLA BIZTOS, HOGY: "RETTENETESEN NEM SIKERÜLT"?

Néhány rezdülés a "KIO-szeminárium" hangjaira

Egyáltalán nem csodálkozom és nem botránkozom Gyurka testvérem írásán, ellenkezőleg nagyon is megértem ezt a már-már szinte önmarcangoló őszinteséget. Ilyen gyötrődő gondolatok csak azok lelkében fogalmazódnak meg, akik mindhalálig szomjaznak, keresik, kutatják az igazságot. Helytelenül írtam le, nem az igazságot, hanem az Igazságot, Aki maga az Isten.

"Boldogok, akik éheznek és szomjúhozni az igazságot, mert ők megelégtetnek" — mondotta Jézus.

Hol elégtetnek meg? Hát egy biztos, — nem itt, hanem odaát. Mikor elégtetnek meg? Majd akkor, ha már nem a "szőnyeg visszáját" szemléljük, hanem a színt, az ezerszínűt, a csodálatosan tisztát, amikor levettük ezt a napról-napra szakadozottabb, elhasználtabb "földi sátrunkat". Hiába türelmetlenkedünk, itt a földi életünkben eljutni a teljes tisztánlátásra nem lehetséges. De az a dolgunk, hogy nyíltak legyünk, nem dobozba zártan, hanem szabadon és kötetlenül, és soha bele nem fáradva keressünk, zörgessünk. És nagyon fontos, hogy ne csak a 2000 éves, szigorú pecsétekkel leláncolt dogmavilág zártságától szabaduljunk, de saját, belső szellemi gettónk megkötöttségeitől is. Nyitottnak kell lennünk nemcsak az új és mégújabb, de az ősrégi, mostanában felszínre törő filozófiák, teológiai megfontolások iránt is.

Korunk, a Vizöntő korszaka a szellemi megvilágosodás, felemelkedés kora lesz, még a legelején tartunk. Nem kell tehát elutasítani a gondolkodás, a mérlegelés szabadságát. Az

emberiségnek el kell jutnia a felnőtté válás nehéz, de Isten-akarta állapotába.

A csecsemő növekedik, és lassan kinövi bölcsőjét. Így kell lennie.

Hogy azután felnőttként mit fog kezdeni az emberiség a tudásával, azt nem tudjuk. Vannak jóslatok, amelyek egy nagyívű fejlődést, és utána a pusztulást prognosztizálják (Nostradamus), de majd csak újabb, közel 2000 év múlva. Ez számunkra csak érdekesség, olyan távoli, hogy nem érdemes foglalkozni vele, nem a mi dolgunk. A mi dolgunk csupán annyi, hogy a saját lelkünkben-szellemünkben tegyük rendbe mindazt, ami számunkra megélhető, elfogadható.

Lehet, hogy e rendbetétel közben fényes kincset találunk, és a magunk-alkotta rendben igen nagy nyugalmat, megbékélést is. Úgy legyen!

Nem vagyok sem tudós, sem teológus, mégcsak beavatott sem. Így aztán csak a saját józan paraszti eszem meglátásait, vívódásom eredményét mondhatom. De — amint Gyurka testvérem olyan igazul írta: "Isten sem akarhatja, hogy ne azt gondoljam, amit gondolok."

Elérvén a "tisztas öregkort", van időm, csendem és sok egyedüllétem (nem magányom!), ezért nagyon sokat olvasok. Főleg filozófiai, teológiai, ezoterikus műveket és olyanokat, amelyek a klinikai halálból visszaélesztettek vallomásait dolgozzák fel. Így érthető, hogy sokat gondolkodom Jézusról, tanításáról, az Atyáról, és a keresztény dogmavilág szentháromságtanáról. Az evangéliumokról. Az Atyáról, Akit Egyetlennek, Abszolútumnak, az Univerzum középponti "Nap"-jának, létbeszólójának és létbentartójának gondolok. Hogy barátaim közül ki és hogyan röhög ki a meggyőződése miatt, az egyáltalán nem sért, nem is érint. Sőt, hajlandó vagyok vele együtt jóízűen kacagni saját gyarlóságaimon, korlátaimon, melyek bőven vannak. De kinek nincsenek?

Jézus után szabadon így fogalmazok: Az vesse rám először a röhögés kövét, aki maga röhögni való nélkül él és gondolkodik. Minden ember Istenre teremtett, önálló, önmagáért teljes felelősséggel bíró lény, olyan, aki a szellemvilág dolgaitól kezdve a hétköznapi élet legegyszerűbb dolgáig mindenről csak úgy gondolkodhat, ahogyan azt pillanatnyi szellemi fejlettsége megengedi.

"Legyetek tökéletesek, amint a ti Mennyei Atyátok!"

Igen, ez a megvalósítandó feladatom, és azt is tudom, hogy ez a feladat egyetlen rövid földi életben meg nem valósítható. Ezért tudomásul veszem, hogy most itt tartok, így látok. Tömegek vannak mögöttem, akiknek eszükbe sem jut az anyagi világ látszatvalóságain túlra gondolkodni. És tömegek vannak előttem, akik már ezerszer tisztábban, tágabban látnak és értik meg azt, ami nekem még túl távoli. De azt is tudom, hogy: "Akinek van, annak még adnak." Ebben bízva

gondolkodom tehát, nyíltan vállalva az egyet-nem-értést.

A Szentháromság felfoghatatlan titkáról antropomorf megközelítéssel próbálok képet alkotni. Saját testi-lelki-szellemi hármasságú embervoltom a kiidulási pont. Vannak testrészem, sok van, feladatuk egymástól eltérő. De minden testrészem én vagyok. Vannak érzéseim, gondolataim — azok is én vagyok. Istenről tudom, hogy Szellem, Abszolútum. Őt tehát csak a szellem síkján lehet megközelíteni. Vallom, hogy ha valaki tökéletesen ismerné az érzéseimet és a gondolataimat, az joggal mondhatná, hogy ismer engem. Ezért modhatta Jézus, hogy aki Őt ismeri, látja, az ismeri és látja az Atyát. Ha egyszer az Atya szellem, nyilvánvaló, hogy nem a testi szemünkkel, hanem szellemi látásunkkal kell Őt szemlélnünk. Tehát nem Jézus testi mivoltát, hanem gondolatait, tanítását, szellemét kell egységben-megfelelésben látni Atyjával. Így már teljesen érthető, amit mondott.

Jézus az Atya felénk kiáradt tanítása, szava. Ő a megtestesült Ige, a Logosz. Ha Ő nem vállalta volna az emberréválás minden kínját és következményét, úgy mint egy az emberek fiai közül, nem lehetett volna kézzelfogható, megélhető és hiteles. Akkor csak elvont elmélet maradhatott volna a hozzánk más úton eljuttatott isteni Szó. Távoli lenne, nem igyekezne senki beépíteni saját emberi életébe. De Jézus az Abszolút Nap egy Sugara, Aki teljesen Belőle való, mégis csak egy Sugár, nem maga a Teljesség.

"Én nem magamtól szólok, hanem azt mondom, amit Atyámtól hallottam"

"Én nem a magam akaratát cselekszem, hanem az Atya akaratát, aki küldött engem".

Jézus nyilatkozik így. A Jézus-nevű Isten-Sugár ide a földre jött, közénk és értünk jött. Ki tagadhatná, hogy a Szeretetből jött? Jézus "innen a földről nézve hatalmas Istenség" — mondja Barna. Imádó hódolattal borulok le Előtte, hálát adok Neki mindenért az életemért és a felismerésért is. Dicsőítem Őt. Tudom, hogyha Őt imádom és dicsőítem, az Őt Küldőt, az Abszolút Egyetlent imádom Benne és Átala. Napról napra jobban érzem magamban az Ő felém irányuló szeretetét, és igyekszem ezt egyre mélyebben viszonzni is. "Úgy szeretlek téged, mint senki mást, mert még valakit úgy szeretnék, mint téged, belőled lenne kettő" — mondja a Hang. Micsoda boldogító, erősítő és indító szavak ezek!

Hogy Jézus az egyetlen Isten-Sugár-e (Isten Fia), azt nem tudom. De ha elfogadom (és miért ne fogadnám el?), hogy az Univerzumban sok naprendszer, milliárdnyi nap és bolygó létezik, és kitudja, mennyin van az Abszolútumból létbeszólított, szellemmel rendelkező élőlény, akkor azzal a gondolattal is szóba kell állnom, hogy sok Jézushoz hasonló Sugár van, Akik úgy, mint a mi Messiás Krisztusunk, egyek az Abszolút Atyával, és talán mindannyian Küldöttek valamely bolygó rászoruló létezői számára. A

Szentlélekről, a Meg-Nem-Testesült Bölcsességről és Vigasztalóról ugyanezt gondolom. Ha ezekért a gondolataimért szentháromságtagadónak mondanak valakik, örömmel vállalom. Mert ez az ő meglátásuk, joguk van azt gondolni, amit gondolnak. De ettől még az én belső békém és harmóniám meg nem sérül.

Azért aztán egyáltalán nem azavar az esszénus tanítás sem Jézus személyével kapcsolatban, sőt sok mindent érthetőbbé és világosabbá tesz, amelyet a katolikus dogmatika, mint "misztikumot" tanít, melyet el kell hinni, akkor is, ha teljességgel érthetetlen, sőt természetellenes is. (Pl. Jézus és Mária testben történt mennybevétele.) Sajnos, az elfogulatlan bibliakutatók ma már világosan látják, hogy a 2000 éves kereszténység évszázadaiban élő hatalmasok (egyházi és világi hatalmasságok, akik közül sokan egyetlen személyként birtokolták mind az egyik, mind a másik hatalmat), alaposan megnyirbálták a nekik nem megfelelő, céljaikat sértő bibliai tartalmakat. Jó éles volt az ollójuk, sokat likvidáltak az írásokból, akárcsak azokból az embertestvéreikből, akik valamilyen oknál fogva útjukban voltak...

Tény, hogy ezoterikus szemmel sokkal mélyebben érthetjük meg a biblia tartalmait, az evangéliumokat is. Ezért aztán úgy gondolom, hogy nem nekünk kell megtéríteni az ezoterikusokat, hanem — megőrizve saját hittartalmainkat (sajátot mondtam, és nem a zárt dogmákét) — nekünk van min elgondolkodnunk az ő szellemi látásuk nyomán.

Most konkrétan arról, amit szeretett és tisztelt Gyurka testvérem leírt a KIO-szeminárium című rövid és nagyon keserű írásában.

Tény, hogy az emberiség egészét tekintve tökéletesen sikertelennek látszik Jézus áldozata és tanítása. Egyre vadabb, gonoszabb, érzéstelenebb és irgalmatlanabb az itt és most élő emberi tömeg. Tömeget mondok, mert rengeteg ember van, aki nem tartozik ehhez a tömeghez. Rengeteg van, aki a maga szellemi színvonalán-értéskorlátai között igenis próbálgatja élni, amit Jézus hozott. "Sokan vannak a meghívottak, de kevesen a választottak" — mondja maga Jézus. Ezek a kevesek a reményei a földnek. Ezek a kevesek azok, akik a maguk stílusában, de Jézust imádvá, szeretve imádkoznak hazájukért, a bűnösökért, az emberiségért. Lehet, hogy "csak" Rózsafüzért imádkoznak. Másként még nem tudnak. De segítenek a hozzájuk fordulókon, szeretnek és nem állnak bosszút a sérelmekért. Igen, mert bennük van az Isten Országá. Talán még odáig is eljutnak, mint Szent Pál, aki azt mondta, hogy testi szenvedésével kiegészíti azt, ami Jézus szenvedéséből hiányzik. Mert az biztosan hiányzik, amit nekünk kell hozzátennünk, vállalva saját utunk minden szenvedését. Saját golgotai áldozatunkat senki sem hozza meg helyettünk.

Isten Országát sokféle módon lehet építeni. Legelőször saját életünkben, személyiségünkben kell.

Lehet az Ország építésének egyik módja az, amit az őskeresztények éltek meg, a teljes vagyonszétosztás vállalása. Ez az, amit részben és kicsiben a Bokor is szeretne valósítani. Sajnos (vagy ki tudja, sajnos-e?) ez korunkban, napjainkban és körülményeink között nagyon nehezen élhető, valósítható. Éppen a szellemi kitárulás, kitágulás és a tudatos szabadságmegélés miatt is. Minden Rend-szerű közösség megkötöttségekkel, állandó alkalmazkodással, valamiféle hierarchia elfogadásával jár. Minden emberi közösségben szükségszerű az, hogy valakik vezessenek és eldöntsék a "házirendet" is. Enélkül csak anarchia jöhet létre, mivel nem vagyunk tökéletes szentek. Így nem szabadna azon keseregni, ha nem sikerül. Az pedig, hogy nem tudunk imádkozni és nem szeretjük egymást — látszat, de nem a valóság.

Még valamit. Isten gondolatai nem a mi gondolataink. Isten előtt ezer év annyi, mint egyetlen pillanat. Továbbá az is igaz, hogy az Istent-szeretőknek minden a javukra válik, a rossz is. Mindebből következik, hogy bár a látszat sikertelenséget mutat, egyáltalán nem lehet Jézusról azt állítani, hogy "neki sem sikerült", "rettenetesen nem sikerült". Melyik közülünk olyan látnok, aki belelát az elkövetkezendő századok-ezredek életébe, tudatába, hitébe? Sokat lehetne még erről mondani, de befejezem. És őszintén sajnálom Herbst nevű testvéremet, aki időnként sok mindenről megfélemlenve és időnként logikátlanul úgy gondolja Jézusról, hogy csak ember.

Erre mondom én azt, hogy legyen neki hite szerint. De engem felejtse ki azok közül, akikről úgy gondolja, egyetértene vele. Imádkozni fogok érte! És azokért is, akiket hitükben megzavart.

ABLONCZY BÁLINT

NAGY TÖHÖTÖM

Nagy Töhötöm jezsuita szerzetes javasolta XII. Piusz pápának Mindszenty Józsefet Magyarország bíborshercegprímásának 1945 nyarán, később mégis engesztelhetetlenül gyűlölte a főpapot. A kommunizmus áldozatainak emléknapján a hatvanas-hetvenes években a diktatúrát titokban szolgáló páter életét Petrás Éva történésszel, a Nemzeti Emlékezet Bizottsága Hivatalának munkatársával idézzük fel. A szakember nemrég „Álarcok mögött – Nagy Töhötöm életei” címmel publikált monográfiát a nagyközönség előtt eddig ismeretlen jezsuita-szabdkörműves-állambiztonsági ügynökről, aki kacskaringós életútja ellenére sem pusztán morálisan elzüllött fantazta volt. – Ki volt Nagy Töhötöm: jezsuita szerzetes, a Horthy-korszak katolikus ifjúságának befolyásos vezetője? Argentín szabdkörműves? Állambiztonsági ügynök?

– Élete mindezeket tartalmazta, nyilván nem egy időben. A Katolikus Agrárfjúsági Legényegyletek Országos Testülete (KALOT) egyik vezetője a harmincas évek közepétől. Az egyház szociális tanítása alapján szervezett mozgalom igen aktív volt a magyar társadalmat a két világháború között feszítő szociális- és földkérdésben. Életének egy másik szakaszában, 1945-1946-ban egyházi diplomáciai szolgálatot vállalt, többször utazott Rómába. Megtapasztalva a Vatikán közép-európai politikáját, illetve a katolikus egyház egyre szűkülő hazai mozgásterét, úgy érezte, lehetősége nyílik a közvetítésre. Később ebbe bukott bele, mert a hazai kommunisták egyre erősödő térnyerése idején a Szovjetunióval való „modus vivendi” keresése élesen szemben állt Mindszenty József politikájával. Végül a bíboros nyomására helyezték Nagy Töhötömöt Dél-Amerikába. Ezután, 1948-tól húsz évet töltött távol a hazájától, kilépett a jezsuita rendből, családot alapított, szabadkőműves lett. Megint továbbsodródott és Budapestre való visszatelepülésére kapott első magyar állami ígérettől – 1966-tól – az állambiztonság ügynöke lett.

Élete végén azt is megfogalmazta: a katolikus klerikus, a szabadkőműves és a szocializmus iránt elkötelezett közéleti ember identitását egyszerre vállalja.

– *A viccbéli székely bácsival együtt mondjuk: „ilyen állat nincs.”*

– Nagy Töhötöm mégis lehetségesnek gondolta. Életének végét figyelembe véve azt gondolom, őszintébb pillanataiban ő is belátta ennek nehézségét. Talán az 1979-ben, hetvenegy éves korában hirtelen bekövetkezett halálában is szerepet játszottak a benne felhalmozódott csalódások. Amikor a kádári Magyarországon ráébredt a többes identitások lehetetlenségére, már nem tudott kilépni.

– *Könyvének érdekes része a harmincas évek végén sok tízezer falusi fiatal összefogó KALOT elemzése: keveset tudunk arról, hogy a Horthy-rendszernek nemcsak szélsőjobb és baloldali, hanem katolikus kritikája is létezett. Az egyház volt az egyik legnagyobb földbirtokos, a KALOT mégis felvetette a földreformot és a paraszti tömegek felemelését.*

– A szegedi jezsuitákban a környék tanyavilágát járva vetődött fel a harmincas évek közepén, hogy meg kellene szervezni a kulturális és szociális szempontból elesett rétegeket. A KALOT elindításakor a kezdeményezőket serkentette a felismerés: talán az utolsó pillanatban vannak, amikor a katolikus egyház hitelesen megszólíthatja a falusi fiatalokat és kaput nyithat a felemelkedésükhöz. A mozgalmat szervező fiatal jezsuiták idővel elkerülhetetlenül kerültek szembe az egyházi hierarchiával, Glattfelder Gyula csanádi püspök kivételével kezdetben nem is nagyon támogatta őket az egyházi felsővezetés. Ahogy a KALOT a földkérdésben radikalizálódott és tartotta elkerülhetetlennek a földreformot, olyan mértékben vált ambivalenssé a megítélése a katolikus egyházon belül.

– *Nagy Töhötöm mellett könyve egyik főszereplője Mindszenty József. Eleinte jóban voltak, sőt a jezsuita javasolta őt a bíboros-hercegprímási székbe XII. Piusz pápának 1945 nyarán, amikor első magyar hírhozóként eljutott Rómába. Mégis gyorsan konfliktusba kerültek egymással – mint említette, Mindszenty helyeztette el Nagyot Dél-Amerikába 1947-ben. „Cserébe” aztán a jezsuita egész hátralévő életében gyűlölte a bíborost. Mennyiben játszott szerepet ez a konfliktus a szerzetes megborulásában?*

– Ahogy a legtöbb ember életét, úgy Nagy Töhötömét sem lehet egyetlen törésre felépíteni. Nyilvánvaló, hogy a Mindszentyvel kialakult konfliktus meghatározta személyiségét, még ha kapcsolatuk aszimmetrikus volt is. Mindszenty a magyar katolikus egyház feje, míg Nagy Töhötöm mégiscsak egy jezsuita páter volt. Nem tudjuk, az 1960-as évek végén az akkor még a budapesti amerikai követségen élő Mindszenty egyáltalán tudott-e Nagy hazatelepüléséről. Ami a Dél-Amerikába kerülésig a státuskülönbségből fakadó aszimmetria volt, utána lélektani meghatározottságú konfliktusként rögzült Nagyban. Nyomon követte Mindszenty 1956-os szereplését, az amerikai követségre kerülését, emigrációs megítélését. Ezzel magyarázható, hogy akár az állambiztonsági, akár más kérdésre, akár kéretlenül is, Nagy Töhötöm mindig kinyilvánította a bíborossal szembeni ellenérzését.

– *Mindszentyt már a korban is túlságosan makacsnak tartották, miközben Nagy Töhötöm és mások is hittek a kommunistákkal kiépítendő „modus vivendiben”. A kompromisszumkeresés aztán sokakat az egyházellenes diktatúra kiszolgálásig vezetett – Nagy Töhötömöt az ügynöki munkáig, Péter János református püspököt meg Kádár János külügyministerségéig. Mindszenty viszont kezdettől érezte: a békés egymás mellett élés lehetetlen, mert a kommunisták megsemmisítenék az egyházakat. Azaz a kettejük nézeteltérése mögött álló dilemmában – ellenállás vagy együttműködés – Mindszentynek volt igaza.*

– Árnyaltabban látom a kérdést. Ilyen esetekben nagyon fontos, hogy a történész az utóidejűségtől megszabaduljon. Vissza kell képzelnünk magunkat 1945-46-ba, amikor a kortársak számára a meccs még nem tűnt lefutottnak. A két háború között szellemi érettségre jutó nemzedéknek nagy dilemma volt a szovjet megszállással előállt új helyzet, de ezt nem lehet az együttműködés-ellenállás dichotómiával leírni. A KALOT-nak saját progresszív felfogása miatt fontos volt, hogy a kialakuló, demokratikusnak feltételezett viszonyok között próbálja meg a katolikus tömegeket képviselni. A kérdésben is felvetett többszólamúság nem 1945-ben jelent meg az egyházban: már a Horthy-korszakban voltak előzményei egy új katolikus demokráciafelfogásnak, amely gyökeresen különbözött az uralkodó keresztény-nemzeti ideológiától.

Nemcsak a KALOT-ra vagy a jezsuitákra érdemes gondolni, hanem Barankovics Istvánra, a Demokrata

Néppárt (a mai KDNP elődje) vezetőjére, vagy például a korabeli Magyar Nemzet körére is. A Horthy-rendszer reformját szorgalmazó katolikusok 1945-46-ban próbáltak az új helyzethez alkalmazkodni. Kétségtelen, hogy ez a stratégia későbbi társutasokat is kitermelhetett, de emigránsokat és üldözötteket is.

– *Nagy Töhötöm vészcsengője nem szólalt meg, amikor 1946-ban Rajk László belügyminiszter felozlatta a KALOT-ot?*

– Dehogynem, ám őt nem magányos farkasként, hanem csapatjátékosként kell elképzelnünk. Kerkai Jenővel, a KALOT első számú vezetőjével és másokkal is próbálták értelmezni a helyzetet. Úgy gondolták, lehet, hogy a politikai változások végül az ország szovjetizálásához vezetnek, a küzdelmet azonban folytatni kell. Ők a kommunistákkal való modus vivendit, a békés egymás mellett élést valójában „modus pugnandinak”, harcmódnak látták. Arra jutottak, alkukkal többet lehet elérni, mint a frontális ellenállással. Az az érdekes, hogy a vészcsengő a hatvanas években nem szólalt meg Nagy Töhötömben. Annyira haza akart jutni Argentínából, hogy nem vette figyelembe: az 1945-46-os vatikáni futárútjaival a két világrend között játszott közvetítő szerepe már nem létezik. Később szembesült csak azzal: az állambiztonság csapdájába került.

– *Könyve főszereplője szívvel-lélekkel jezsuita volt, 1948-ban Dél-Amerikában mégis kilépett a rendből. Miért?*

– Valószínűleg a sokszoros csalódás és a frusztráció áll a lépés mögött. Biztos, hogy Magyarországról való eltávolítása elhatározásában fontos szerepet játszott. Bekerült Dél-Amerika magyarországinál is súlyosabb társadalmi problémái közé. Az általa megismert Uruguay-ban, Argentínában és Chilében széles társadalmi rétegek éltek szegénységben és elmaradottságban, miközben a katolikus egyház lojális volt a többségében autoriter rezsimhez. Nagy Töhötöm vitte magával a KALOT hálózatépítő modelljét, megpróbált ez alapján ott is mozgalmakat szervezni, de a bevezetést felettesei megakadályozták. Egy idő után nehezen viselte, hogy szociális szervezés helyett csak katekizmust taníthatna a szemináriumban. Többre hivatottnak gondolta magát, folyamatos ellehetetlenülése azonban hivatásválsághoz vezetett, ezért lépett végül ki. Azzal azonban nem számolt, az egyházi státus megszűnésével cselekvési lehetőségei is lecsökkentek, márpedig ezek nélkülözhetetlenek voltak célja megvalósításához.

– *Szinte érthetetlen fordulat a szabadkőművesség, miért lesz egy volt szerzetes egyházellenes szervezet tagja? Pusztán arról van szó, amit ő úgy fogalmazott meg, hogy „új értelmet ad az életének”?*

– Mint említettem, Nagy a jezsuita szocializálónak köszönhetően csapatjátékos volt, egyedül nehezebben

tudta megvalósítani magát. Önkéntelenül is kereste az őt befogadó közeget, ami nem volt egyszerű, hiszen a dél-amerikai politikai közeg mellett a magyar emigráció jelentős része is jobboldali, sőt szélsőjobboldali volt a második világháború után. Meg kellett találnia azt a kis közösséget, amely elfogadja az ő jellemét, múltját, szociális törekvéseit. Nagy Töhötöm a szabadkőművesség angol rendszerű ágához csatlakozott, amely – a francia rítussal ellentétben – tagjaitól nem követel ateizmust. Amikor az egyházat és a szabadkőművességet kibékíteni akaró könyvét írta, akkor is az angolszász szabadkőművességre gondolt, ahol nem volt kizáró ok az istenhit.

– *Ha 1946-ban még lehettek illúziók a kommunizmussal való békés együttélésről, Nagy Töhötöm 1968-as hazatérésekor józan ember ilyesmire aligha gondolt. Nem sokkal korábban még perek folytak katolikus kisközösségek ellen, a politikai okok miatt letartóztatott Lénárd Ödön piaristát pedig csak 1977-ban engedték ki a börtönből.*

– Nagy Töhötömöt mély baráti kapcsolat fűzte Kerkai Jenőhöz, aki itthon maradt és börtönben is ült. Azt gondolhatnánk, ha mástól nem is, barátjától biztosan reális kapott a Magyar Népköztársaság egyházpolitikájáról. Ezzel együtt Nagy igyekezett megkülönböztetni a Rákosi- és a Kádár-rendszert, mondván, súlyos egyházüldözés az előbbit jellemezte. Tulajdonképpen ez az élethazugság segítette őt új helyzetében.

De nem csak ez: szenvedései ellenére még Kerkai sem volt a rendszer minden elemével ellenséges. A jezsuitáknál a harmincas években nevelkedettek úgy gondolták, a társadalom mindenképpen valamilyen szocialisztikus irányba változik. Bármilyen furcsa, Kerkai például nem látta ördögtől valónak a termelészövetkezeteket. Úgy gondolta, hogy humanizálni kell a szocializmust és az egyháznak lehet valamilyen közvetítő szerepe. A II. Vatikáni Zsinat reformjai, az Ostpolitik (a Vatikán kelet európai politikája) nyomán Kerkai, Nagy és mások is úgy érezték, lehetséges módosítani a rendszert.

– *Újabb illúziók, de még ezekből sem következik az ügynöki tevékenység. Mi volt Nagy feladata?*

– Az állambiztonság egyházakkal szembeni munkájában nincs 180 fokos különbség a Rákosi- és a Kádár-rendszer között, az egyházakat mindvégig ellenségnek tekintették. Nagy Töhötömöt ebben a rendszerben akarták felhasználni, művein keresztül dezinformálási céllal, később hírszerzőként is. Ő tehát nagyobb hal volt annál, hogy „csak” besúgásra használják, bár valóban írt jelentéseket is, de nem ez volt állambiztonsági foglalkoztatásának fő vonala. Nyughatatlan ember volt, a hatvanas évekre kinőtte a szabadkőművességet Argentínában, minden áron haza akart térni. A kiteljesedést, munkái itthoni megjelenését

várta az állambiztonsággal való együttműködéstől. Kezdetben talán tisztában sem volt a kapcsolat természetével, annak ellenére, hogy éles eszű és különféle titkosszolgálatokkal korábbi életszakaszaiban gyakran kapcsolatba kerülő ember volt.

– *Az állambiztonsággal egyenrangú szereplőként tekintett magára, Kelet és Nyugat közötti közvetítőként?*

– Így van, kiemelt közéleti szereplőnek látta magát. Még a Budán kapott háromszobás lakást sem az állambiztonság kegyeként értékelte, úgy vélte, ő ennyire fontos hazájának. A hetvenes évek táján már érezte, hogy nem adják ki a könyveit, lexikonszerkesztői munkájától pedig egyre inkább szenvedett. A korábban fantáziált nagyszabású titkosszolgálati akciókból – úgy tűnik – szintén kimaradt.

– *Kezdett szétesni a személyisége: kitalálta például, hogy hamisít egy pápai enciklikát a vietnámi háború elítéléséről, s ezzel leplezi le a Vatikán „háborúpártiságát”. Idővel már tartótisztjeit is idegesítette az állandó zizgés.*

– Valóban így történt. Ráadásul 1970-ben meghalt Kerkai Jenő, akivel annak ellenére találtak vissza egymáshoz, hogy Nagy kilépett a rendből és családot alapított. Nagy tehát egyedül maradt egy számára nem teljesen jól kiismert világban. Már Buenos Airesben született lánya és magyar emigrációs családból származó felesége sem érezte otthon magát Magyarországon, előbbi vissza is tért Argentínába. Ekkoriban próbálkozott az ellenenciklika kétségbeesett ötletével. Egy nehéz pillanatában tartótisztjének azt is felvetette, hogy visszamegy Dél-Amerikába és harcol a gerillákkal az „imperialisták ellen” – pedig akkor már bőven hatvan felett volt.

– *Miért érdekes számunkra Nagy Töhötöm? Több volt ő egy sokra hivatott, ám végül morálisan elzüllött fantasztánál?*

– Nagy Töhötöm nem úgy történelmi szereplő, mint például Mindszenty, akihez mindig mérte magát. Mégis érdekes az élete, mert a KALOT-tól Mindszenty esztergomi érseki jelölésén át a Kádár-rendszer egyházpolitikájáig számos fontos esemény tanúja volt, s ezeket rögzítette is naplójában, levelezésében. Segítségükkel a sorsfordulókat, ha nem is alul-, de oldalnézetből láthatjuk.

Másrészt ő mintegy lakmuspapírja a huszadik századi magyar történelemnek. Minden dilemmával szembesült, amivel az ő generációja, legyen szó a katolikus egyház jövőjéről, a kommunizmushoz való viszonyról, az állambiztonságról és így tovább.

Nekünk, 21. századi embereknek Nagy többes identitásai is fontos tanulságokat kínálnak. Például azt, hogy árnyaltan kell megítélnünk történelmi szereplőinket, a korabeli koordinátarendszerekben elhelyezve elemezve sorsukat.

2020.02.25

BULÁNYI GYÖRGY

NAGY TÖHÖTÖMRŐL, - TÖHIRŐL...

„A latin-amerikai munkának volt magyar vonatkozása is. Mindszenty a maga ellenfeleinek élte meg a Kerkai népet, és sikerült is neki Kerkai legközvetlenebb munkatársát, Nagy Töhötöm jezsuitát '47-ben eltávolíttatani az országból. Buenos Aires érseki szemináriumába került spirituálisnak, ahol megtanította a kispapokat arra is, amit idehaza Kerkaival együtt csinált a KALOT-ban. Ennek az lett a következménye, hogy hamarosan hívatta őt az érsek: Kedves Péter, Argentínában nincs még kommunizmus, s magának sem kell azt itt megcsinálnia. S elbocsátotta őt a szemináriumból. Volt-e Töhötömnek szerepe a felszabadítási teológia megszületésében? – szívesen olvasnék erről egy doktori értekezést.”

(A találkozó)

„Ugrin József 1945 elején a debreceni piarista rendházban lakott, s részletesen elmesélte első találkozását Kerkai Jenővel: világ körüli csavargásból tér haza ő is, és Szegedre, s éppen akkor, amikor Kerkai lelkigyakorlatba fog a kispapok számára. Ugrint beprotezsálja e lelkigyakorlatra a bátyja, aki Szegeden jezsuita. A lelkigyakorlat folyamán két ember lelke - Kerkaié és Ugriné - egymásba ér. Akármilyen nagyra értékelte is őket Kerkai, rendtársával, Nagy Töhötömmel, a "Töhivel" volt tele a lelke. /

"1944 őszén Töhi átdobta magát a fronton, elfogatta magát. Malinovszki marsall elé került, ahol igazolni tudta magát. Azt, hogy ő képviseli a KALOT-ot, amely egyike volt annak az ötnek, amely a Függetlenségi Frontot alkotja. A Dobi ügyeskedett úgy, hogy 1945-ben nem indulhatott a Kalot a választásokon, csak a négy párt. Töhi olyan bumáskát kapott Malinovszkijtól, hogy még a harcikocsikra is joga volt felkapaszkodni. Töhi úgy járt ki s be a Fekete tengeren keresztül még a háború befejezése előtt is Rómába és haza, mint más a WC-re. Apor püspök halála után a legfontosabb kérdés az volt, hogy ki lesz az új primás. Töhinek kellett megszerkesztenie a Vatikán számára a jelölek listáját s jellemzésüket, mivel a nunciust, akinek ez dolga lenne, az oroszok kipaterolták az országból. Elmentünk Töhivel Mindszentyhez, s értésére adtuk, hogy megtesszük primássága érdekében a szükségeseket, ha szavát adja, hogy mint primás kikéri majd tanácsukat (Kerkaiét és Töhiét). Mindszenty ráállt az alkúra. Töhi elkészítette a három - általuk kiválasztott jelölt jellemzését. A kiválasztott háromból az egyik jelentéktelen volt. A két jelentős személy (az egyik: Mindszenty) mindegyikének úgy rajzolták meg pozitív és negatív vonásait, hogy XII. Piusz gondolkodásának

ismeretében nem volt kétségük, hogy a Vatikán Mindszentyt ülteti a prímási székbe. Hamarosan nyilvánvalóvá lett azonban, hogy a prímás nem rájuk, hanem Kocekre, az USA budapesti követségének egyik alkalmazottjára figyel, aki azzal eteti a prímást, hogy számíthat az amerikai intervencióra. Kerkai kemény hangú szemrehányó levelet ír Mindszentynek. Mindszenty megkeresi levélben a jezsuita generálist azzal, hogy erre a két jezsuitára nincs neki szüksége Magyarországon. A jezsuita generális 50 %-ra teljesíti a prímás kérését. Egy bíboros kérését egyáltalában nem teljesíteni nem volt számára lehetséges. Töhi megy Argentínába, engem pedig leválaszt a provincia a KALOT ügyeinek intézéséről. A Kocek engem is bízott, hogy most mutassa meg a Kalot, hogy mit ér. De én megmondtam neki, hogy drága a magyar vér, s a Kalot nem fog szembe szállni a szovjethatalommal.

Töhi spirituális lesz a Buenos Aires-i érseki szemináriumban, ahol lelkesen beszél a kispapoknak a KALOT-ról. Fél év múltán magához hívja Töhöt az érsek: 'Kedves Páter, itt, Argentínában még nincsen kommunizmus, és magának sem az a dolga, hogy azt itt megcsinálja'. Töhi ezt írja nekem haza levelében: 'Ha az egyházban minden püspök vagy hülye vagy gazember, akkor kételkednem kell a Szentlélek egyházat irányító szerepében'.

'Un' uomo tanto imprudente' (Egy ennyire okatlanul viselkedő ember!) - mondja Kerkainak Rómában a jezsuita generális Mindszentyről."

(Kerkai Jenő emlékezete)

"A vallás reneszánszának terjedése jóformán egyetlen komoly akadályba ütközik. meglepő módon nem az állam..., hanem az egyházak, az egyházak vezetői képezik a legnagyobb akadályát a vallás terjedésének. Az elmúlt 40 esztendőben olyan konzervatív szellem alakult ki a különböző egyházakban és felekezetekben, amely elriasztja az érdeklődő fiatalot, a gyerekeket is. ...Az egyházak vezetői...nagyon ósdi szellemet képviselnek".

A zsidó rabbi szavait elegendőnek érzem ahhoz, hogy meglássuk: minden vallásfelekezet hívei egyként panaszkodnak arról, hogy a Hivatal ellene dolgozik a hit fejlődésének. Ez a derék rabbi viszont még nem elég idős ahhoz, hogy saját élményei alapján be tudjon számolni a 40 év `előtti` állapotokról. A panasz ugyanis már korábban is panasz volt, és okkal. Egyre-másra születnek ma cikkek és könyvek arról, hogyan tévesztette és téveszti össze a hierarchia és a hierarchia által gyermeknek nevelt hívő nép Isten Országát az egyházzal és az egyházi vezetőket magával Jézus Krisztussal. Ebből következően pedig a vezetők megnyilatkozásait vagy utasításait Jézus tanításával vagy parancsaival. Fegyelmezett, nagytudású emberek

estek bele ebbe a tévedésbe. Nagy Töhötöm, a jezsuita rend egyik kiválósága például átélte az egyházi reformtörekvések kudarcát 45 előtt és után, majd - egy másik földrészen - ismét engedelmesre, meggyőződésének feladására akarta őt kényszeríteni a felsőbbség. Minthogy nem tudta felismerni a Lélek hangját előljárói szavában, az előző téves azonosulás alapján arra a következtetésre jutott, hogy nincs Szent Lélek s ezért szabadkőművessé vált. Azt hiszem, nem jó helyen kereste a Lélek hangját. „

(„Hol fúj ma a Lélek?)

„A feleknek ütniök kell egymást. Ezen a Vatikán sem, de még az ENSZ sem segíthet. A Vatikán sem, mert ekkor már 17 éve érvényben van a "részleges megállapodás" közte s a pártállam között, melyet örömmel kötött meg. Örömmel, mert jobb állapotnak minősíti a Vatikán, ha a pártállamtól akceptálható püspökeink vannak, mintha semmilyenek sincsenek. Az ENSZ sem segíthet, mert a jaltai egyezmény már 37 éve érvényben van, s a Vatikán ennek folytán csak pártállammal állapodhatik meg. Figyelemre méltó ebben az egész ügyben, hogy a Vatikán milyen késedelmesen - hogy ne mondjam: nyögvenyelősen - intézkedik. 1946-ban Mindszentynek kellemetlenné válik két jezsuita (Kerkai Jenő és Nagy Töhötöm), s egyikük pillanatokon belül Buenos Aires-ban találja magát. Van az archívumunkban egy feljegyzés találkozásomról a piarista generálissal (1980. május 24-én Budapesten). Ebből idézek: "Ruiz generális elmondta, hogy Miklós államtitkár már öt ízben kérte őt, hogy vigyen ki engem Rómába, de ezt csak akkor teszi meg - a generális-, ha világosan látja, hogy ez az Isten akarata". Léka pedig 1976 óta kívánja ezt egyfolytában. Ténynek látszik: a piarista generális nem kap parancsot a vatikáni államtitkárságtól kihívásomra. Ha kap, én is pillanatokon belül Amerikában találhattam volna magam, mert az archívum így folytatódik: "Én (Bulányi) újra közöltem vele (a generálissal), mint annyiszor az elmúlt évek során, hogyha parancsol, engedelmeskedem, de parancs nélkül nem megyek ki, mert ezt árulásnak tartanám az általam képviselt ügygel és barátaimmal szemben"

(Karácsonyi Ajándék 61. kötet - 1980/9 - 42. oldal).

Aranyat értek Nagypapa összejövetelei. Mindenről tájékoztatott bennünket: az élet apró dolgairól, a nagyvilág eseményeiről is. Ugyanezt csinálta óráin is: övé volt az egy- háztörténelem-tanszék.

Katolikus volt, de viszonylag nagy-nagy nyitottsággal, felekezeti elfogultság nélkül. Egy rossz szót nem mondott a protestánsokról a hat év alatt. Nem volt zsidózás, svábozás sem. Schütz Antal volt a legnagyobb tekintély számára, mindig így beszélt róla a Pater. Amikor egyik rendtársunk a nagykárolyi újságban mondott valami olyasmit, hogy a zsidóknak ugyan fáj-e, amikor a keresztényekkel ez és ez történt (mondott valami magyar sirámot), s a nuncius telefonon odaszólt neki emiatt, a Pater kiegyensúlyozó válaszát idézte: Persze, a jó nunciának nem lehet megmagyarázni. a nem tudom mit. Járt a Kalazantinumnak napilap is, tájékozódhattunk.

Amikor Nagy Töhötöm eljött a Diákszövetségbe előadást tartani a KALOT-ról, s forradalmárnak mondta Jézust:

- Már megbocsásson a világ, Jézus nem volt forradalmár! - kommentálta szavait Nagypapa. Életszaga volt mindannak, amit mondott, persze a kor általános felfogásának, osztályhelyzetünknek megfelelőt. Nevelt bennünket:

- Ha magukat felszentelik, nem mer maguknak többet megmondani senki semmit. Most még én igen. Ha nem hozzák azonnal ebédkor-vacsorakor a tálakat, nem kell feltétlenül paprikát, sőt szórní egy darab kenyérre.

Ennek meg az lett a hatása, hogy kipróbálta a szórást, aki most hallott először erről a műveletről. Én is. Csengetésre azonnal indulni kellett. Egy perc alatt össze kellett jönnie a hatvan kispapnak, az előjáróknak is. Náci bácsira időnként várni kellett, ha ő imádkoztatott miket. Nagypapára soha. Egy alkalommal szóvá is tette Helyes Lacinak, aki akkor már ötödéves, ünnepélyes fogadalmas volt, hogy utójára érkezett. Mire Laci:

- Igazgató úr, valakinek utójára is kell érkezni! Összejöveteleli téma lett belőle:

- Ne rezonírozzanak! Igaz, hogy valakinek utolsóinak is kell érkeznie, de azért.

(Napló)

Folytatom, ahol elhagytam történetemet. Kolakovich megbízása egyelőre nem volt aktuális. '45 őszén megvoltak a választások. Négy párt indulhatott. A szovjet hatalomtól elfogadott *figgetlenségi Honiban* öt párt szerepelt: a kommunisták, a szocdemek, a Parasztpárt, a kisgazdák pártja és a KALOT-é, azaz a *kisatyáé*, Kerkai Jenő jezsuitáé. Egyik legfőbb munkatársa, a székely Nagy Töhötöm, még '45 őszén átdobta magát az arcvonalon, elfogatta magát, és mondta, hogy Malinovszki marsallal óhajt beszélni. Beszélt, és igazolta magát. Olyan bumaskát kapott a marsalltól, hogy Töhi az arcvonal mögött s azon innen, úgy járt

kelt, ahogy akart (mint más a WC-re - mesélte majd nekem Jenő a Gyűjtőben). A *Kálót* volt a szovjettől elfogadott katolikus erő az országban.

(Önéletírás)

HOLLAI KERESZTÉLY

LUKÁCSOT OLVASOM...

Lk. 16 /19-től.

„Volt egy gazdag ember.... Volt egy Lázár nevű nyomorgó is...

Történt, hogy meghalt a nyomorgó. Meghalt aztán a gazdag is. Amikor a holtak országában kínok között felemelte szemét, meglátta messziről Ábrahámot és kebelén Lázárt.

Arra kérlek, atyám, küldd el őt apám házába, ahol van még öt testvérem... Ábrahám azonban azt mondta: van Mózesük és vannak prófétáik, hallgassanak azokra. De az erősködött: nem hallgatnak, atyám, Ábrahám! De ha a halottak közül megy el valaki, akkor meg fognak térni. Ő azonban azt mondta neki: ha Mózesre és a prófétákra nem hallgatnak, akkor az sem győzi meg őket, ha vaki feltámad a halottak közül”.

Tehát a gazdag ember számára nem érdemes feltámadni – mondja Jézus!

Ki számára érdemes feltámadni?

Az édesanyja és Mária Magdolna számára, aki annyira szerette, hogy a legdrágább olajjal kente meg és a hajával törölgette és a többi asszony számára, akik Galileából kísérték. Annak a két férfinak, Nikodémusnak és az Arimateából származó Józsefnek, akik ugyan féltek a főnököktől, mégis éjjel teljes hittel hallgatták őt. Majd, amikor megérezték, hogy a sok kihallgatásnak, mily szörnyű vége lesz, felkészültek Jézus halálára, s 100 font mirha-és aloékeveréket (Jn: 20 /39) vittek a Golgotára, közben elkérték Jézus testét Pilátustól és zsidó szokás szerint begöngyölték, s ideiglenesen egy közeli sziklaodúba helyezték el egy nagy követ hengerítvén a nyílás elé, nehogy a sakálók martaléka legyen Jézus teste.

Majd a hét első napján, kora reggel, még mielőtt a fűszerboltok kinyitottak volna, kimentek, elhengerítették a követ, s Jézus testét tisztességesen, pár

beosztott segítségével eltemették a rendes zsidó temetőben.

Szegény tanítványok, hirtelen elvesztették életük értelmét, végtelenül elbizonytalanodtak, az Emmausba igyekvők is mennyire gondterhelten baktattak hazafelé. Majd az étkezés közben milyen megvilágosodásban volt részük, amikor rájöttek, hogy az egész úton Ő beszélt hozzájuk, s ez olyan erőt adott nekik, hogy rögtön vissza is fordultak, ahol a többiek is mind azzal fogadták őket, hogy Jézus föltámadt.

Mit is jelent ez a gyakorlatban?

A Halál egy olyan demarkációs vonal, amelyet ember soha át nem léphet: vagy itt vagyunk, vagy ott.

Illetve, Jézus mégis átlépte többször is.

Jézus színeváltozásakor (Lk.: 9 /28-tól) olyan formán jelenik meg, mint, aki a túlvilágról érkezett. Tehát ekkor Péter, Jakab és János átláthatott azon a bizonyos demarkációs vonalon, ők, akik Jézushoz legközelebb álltak abban az időben. És itt mindjárt érdemes rögzíteni, hogy mi is történt.

Jézus Mózessel és Illéssel beszélgetett, mintha ma én egy pár kollégával, egy barátságos tanszéki szobában Palestrinával, Bachhal és Liszttel beszélgethetnék.

Tehát lehet beszélgetni is odatúl!

Amikor megjelenik tanítványai között, akkor van teste, amit meg lehet tapintani, bár látszanak rajta nagypéntek rettenetes emlékei, mégis eszik is szemük láttára sült halat.

Tehát lehet enni, mint, akinek szája van és lehet mázskálni, mint akinek csontja van.

Majd oktatja a két Emmausba igyekvőt.

Tehát lehet tanítani is.

Egyszóval: mindent lehet csinálni Odatúl is, csak Szeretni kell Őt, Hinni kell Neki és Bízni kell Benne.

Röviden szólva: Jézus segítségével mégiscsak átláthatunk azon a bizonyos demarkációs vonalon túlra. És láthatunk egy csodálatosan ragyogó világot, melyben a tér-idő nem létezik; Mózes és Illés térben és időben milyen messze éltek egymástól.

Egy tisztázandó kérdés: mi is az a feltámadás?

A naini ifjút, amikor Jézus újra éleszti, tovább él, támogatja özvegy édesanyját, majd tisztességgel eltemeti, közben ő is megnősül, majd 50 év múlva ő is megtér az őseihez.

Jézus esetében mindegy, hogy hol és ki temette el, mert Ő átlépett azon a bizonyos demarkációs vonalon; az emberi teste elporladt, mint minden halotté. Ő fölvette azt a testet, melyet Péter, János, Jakab látott azon a bizonyos hegyen.

[Tovább olvasom Lukácsot:]

Lk.: 20/27. „Odament hozzá néhány szadduceus is, akik kétségbe vonják a feltámadást, és ezt mondták neki: Mózes azt írta elő nekünk, hogy ha meghal egy férj, aki nem hagyott hátra gyermeket, akkor a testvére vegye el az asszonyt, hogy támasszon utódot az elhalt

testvérenek. Ez így történt 7 férj esetében, majd meghalt az asszony is. A feltámadáskor kinek a felesége lesz az asszony, hisz 7 férfinak volt a felesége.” A szadduceusok gondolkodása teljesen hibátlan, azonban egyet nem tudnak, amit már Jézus tud (talán a hegyen erről is volt szó Mózes és Illés között), hogy akik eljutottak a túlvilági életre, azok már nem házasodnak - nincsen szükségük utódokra -, hiszen már meg sem fognak halni, hanem úgy élnek, mint az angyalok.

Tehát a föltámadás, nem azt jelenti, hogy ez a mi testünk újból fog élni – micsoda kérdés: milyen korú akarsz lenni, amikor föltámadsz? Gyerek? – jaj, mennyi vizsga van még előttem! 40 éves? - jaj, éppen holnap lesz az epekő műtétem! Később? – rozogán, szemüveggel, kicsit süketen, sántikálva! Ugye, nem tudunk felelni! – Egy olyan test kellene nekem a feltámadáshoz, amely már nincsen kitéve ezeknek a gondoknak, bajoknak!

Mindezekhez, az volna a szükséges, hogy amikor Lázár mégis eljönne értem, az ne legyen fölösleges!

(2020. máj. 12.)

KIRÁLY IGNÁCZ

GYURKA BÁCSI A KIRÁLYOK ÉLETÉBEN

A mi családnak Gyurka bácsi biológiai életében „agglomerációs” család. Nem laktunk hozzá közel, nem jártunk miséire csak „sátoros” ünnepeinken, napi működésében alig vettünk részt. A lényegét illetően azonban olyan mély és személyes kapcsolatban lehettünk, mely életünk alakulását döntően alakította.

Testvérek voltunk

A sokéves korkülönbség (30 év) és tudásszint különbség ellenére sosem éreztem hideg távolságtartást, felülről lekezelő türelmetlenséget. A kispapok között Esztergomban az volt a furcsa szokás, hogy aki elhagyta a szemináriumot és kilépett, annak a reverendáját, mint egy halotti fekete keresztet az ágyára terítették. Teljesen feldúlt ez, és minden alkalommal fellázdattam. Amikor negyedik évem végén a Központi Szemináriumból való kilépésem szándékával lelkivezetőmhöz, Gyurka bácsihoz fordultam, ő semminemű gyászolós jelet nem mutatott. Megmutatta viszont azokat a kérdéseit és a maga válaszkísérleteit, amelyeket sok évtized alatt maga is megszenvedett.

Az engedelmeskedés volt az egyik fő kérdés. Kollaboráló püspököknek engedelmisséget fogadni? Mi a hitvalló egyház tagjaként értelmeztük magunkat. Átérezte gondomat, és bölcs higgadtságra biztatott lázadásaimat illetően. A Központiban ugyanis természetes kisközösségi témánk volt ez is. Erre írja az

egyik operatív jelentés rólam: „lázítja a kispapokat”. Gyurka bácsi a ráhallgatást képviselte: amiben jézusi a püspöki kíváncsi, arra hallgatunk, amiben nem az, a tekintetben a lelkiismeretre hallgatunk. Olyan testvéri hang volt ez, amely fel-nőtt emberként kezelt engem, annak minden felelősségével.

A másik problémacsomag volt „zsigeri” gondom, a papi nőtlenség. Ezt már csakis a mátyásföldi utcákon sétálva, botladozva lehetett megbeszélni, kettesben. Könnyek között vallottam meg, hogy ez nekem nem fog menni. „Másoknak is ment, neked miért ne menne, ha akarsz?” – kérdezte. Igen, én nem akarom. Istenünk akarata velem kapcsolatban biztosan nem ez. Életem komoly százalékát azzal töltsem, hogy tisztességes maradjak, amikor más a hivatásom? Gyurka bácsitól tanultam meg, hogy csak egy hivatásunk van: az Isten Országának építése. A papság is és a családos életforma is erre való. Ez az én életemnek is az értelme, és ehhez társat is találtam Zsikében. Nem torkolt le, nem akart lehengerelni amúgy közismert „Bulányi-módon”. Átölelte a vállamat, és meghallgatott, és megtörölte a szemét ő is, mint én. Önéletírásában így ír erről: „Valamelyik nyáron Dombi Feri szólt neki (nekem), hogy segítsen már az első szakközepes Tojzán Erzsinek egy kicsit: nem megy neki a latin. Emberfeletti feladatot bízott ezzel Nácira.” A cölibátusnak vége, ha „latintanárokunk fehérnépek-nél”. Javasolta, hogy beszéljek Kállay Emil atyával is. Sorstársi testvériséget éreztem mellettem állásában, tanácsaiban, felelősségre rámutató, ugyanakkor elfogadó szeretetében. Tette ezt oly annyira, hogy amikor kiderült, hogy püspököm elfektette kérelmemet, akkor, mint lelkivezetőm a piarista generálist kereste meg Rómában, hogy rendeződjenek végre diakónusi dolgom, és házasságkötési vágyaink teljesüljenek. Esketésünkkor, amit Halász Bandi bácsival és Tarnai Imre bácsival végzett, ugyanezt a testvéri felkarolást és „bizom benne-tek” lelkületet sugározta. Ilyen testvéri erőterben születik egy nagycsalád. „Amikor Zsike Érdén bejelentette nekem, hogy várja a tizenkettediket, ünnepélyesen kezét csókoltam neki” – írja önéletírájában.

Barátok voltunk

A barátság hasonlatos a szerelemhez. Belső érzelmi kapcsolat, amely mindig racionalizálható. Nagy indoklások nélkül is bizalmat szavaz, ok-okozati elemzések nélkül is együttműködik, minden adok-kapok mérlegelés nélkül is védelmez. Meg-szervezte, hogy Zsike a XIII. kerületben Doboséknál, én pedig a VIII. kerületben, Benyhe Pistivel egy szobában, Andi néniéknél lakjam, ki-mutatandó az egyházi jog-szabályok tiszteletben tar-tásának szándékát. Oda-adta a csatárkai faház kulcsát, hogy néha zöldben és csendben lehessenek. Nagy egyéniségével a lényegyet sulykolta belém: a Jézushoz tartozás a lényeg, az összes többi ez kell, hogy meghatározza. Nem volt kérdés,

amivel ne mehettem volna hozzá. Ez egy notesz szerint működő, hihetetlenül elfoglalt embernél igen nagy dolog. Nagyon igyekeztem felnőni ehhez a barátságához. Ha már egyszer ekkora szerencsém van, hogy ilyen nagy egyéniség vallja barátomnak magát, akkor nem hozhatok szégyent rá sem. Amikor mégis alatta maradtam elképzeléseinknek, imádságos bizalommal feloldozott.

Tanítónk volt

Gyurka bácsi 1968-as halásztelki, Halottak napi bemutatkozó beszéde után édesanyám ezt mondta: „Nagyon nagy tudású lehet, mert nagyon lassan beszél, mintha ki kellene választani neki, hogy a sokból éppen mit mondjon nekünk.” Dombi atya így készítette fel Gyurka bácsival való találkozásra: „Bemutat-lak egy olyan papnak, aki elveiért az életfogytiglant is vállalta.” Elsőnek az erő-szakmentességről vallott elve ragadott meg. Jézusnak odaadott élete nem csupán hiteles volt számomra, hanem radikalitásával vonzó is. Kemény tanárunk volt. Amit fejébe vett, azt minden pedagógiai trükkkel, rámenős érveléssel igyekezett keresztülvinni. Hányszor hívott sétákra kettesben, hogy beláttassa velem is a maga meggyőződését. Csak nagyon idős korára éreztem a türelmetlensége jeleit, és azt, hogy néha belefáradt a győzködésbe és sóhajtva mondta: „No, menjünk tovább!” Tőle tanultam meg, hogy nem a doktorátus a fontos, hanem hogy egy jézusi tétel teret nyerhessen az Egyház teológiájában. Az erőszakmentesség volt a témám, persze, hogy nem ment át az Akadémia szűrőjén: „Ez a téma a jelen magyar helyzetben nem aktuális” – mondta professzorom a dolgozatomra. Akkor értettem meg, hogy Gyurka bácsi EGY-ügyű ember. Csak Jézus Krisztusról akar tudni, és velünk is őt akarja elmélyítve elfogadtatni. Aki a biblikus szövelemzést meg tudja szeretetni az emberrel, az nem csupán tanító, az már mágus. Megszerettem ezt a fárasztó kutatási módszert, és máig is alkalma-zom. „Mindenkinek meg kell írnia a maga KIO-ját!” – hangoztatta a maga ötkötetes főművére utalva. Jólesett neki, mikor a KIO-szemléletet illemszabályként, a Bokorhoz tartozás kiemelt feltételének fogalmaztuk meg. Egyéni munkára, szellemi minőségre törekvésre sosem szűnt meg biztatni minket. Nem nevelt tudóssá, hiszen nem vagyok arra alkalmas, de nem is engedett epigonnak maradni. Mondta is: „Neked nem kis Bulányinak, hanem Nácinak kell lenned.” A KARAJ-kötetek mutatják, hogy volt szellemi életünk, volt máig is használható szellemi termésünk. Hiszek ennek bokros feltámadásában, alapító atyánk Jézusának örömére...

Apánk volt

Családunkban a „PAPA” volt. Így beszélünk róla, így szólította őt a családi nyelvezet. Nekem apám helyett apám lett, ezért természetes volt ez így. Kedves igyekezettel szedte sorba név szerint a gyerekeket, amíg

csak akkora létszám nem lettünk, hogy már nekünk szülőknél is volt névtévesztésünk, ami-kor hirtelen akartuk valamelyiküket fölön fogni. Elfogadta ezt a családiasságot, és könyve dedikálásában unokáiként ölelte át gyerekeinket. Öregségére sem változott a helyzet. Halála előtt nem sokkal Gyuri fiunk, mint szakápoló volt nála napokig. „Papa”, „fiam” volt a megszólítás. Sosem felejtette el, hogy amikor Gyuri az elsőszülöttünk megszületett, ezzel értesíttem Gyurka bácsit. „Puer natus est nobis, et Georgius est nomen eius!” Válasza: „Deo gratias !” Ezért lett Gyuri a Gyuri, a papa nevét kapta. Most éppen Bajorországban olvassa későn érőként, de nagy örömeinkre Gyurka bácsi írásait. Igyekszünk belévézni Gyurka bácsi róla szóló szavait: „Nyugi, Náci, helyén van ez a gyerek.” Nagyon hálás voltam neki azért, hogy nekünk sosem vetette szemünkre, hogy a gyerekeink mi-ért nem járnak rendszeresen a miséire. Ő keresztelte meg az első nyolcat, és tudomásul vette, hogy a csecsemő-gyermek-felnőtt keresztelési témában változott a véleményünk, és lakóhely szerint működünk. Mentünk miséire Ady-ligetre, a piaristákhoz vagy a Bokor-rendezvényekre. Mint apa a fiával ültünk le hajdan /1974/, hogy közös ház építésén gondolkozzunk, Érden. Nem lett belőle semmi. Ő szerzetesi cellarendszerben gondolkodott a Bokor nagy szerzetesi egyéniségei számára, én pedig nagycsalád számára terveztem a házat. Sehogy sem jöttek össze a szempontjaink, de még a főfalak és a vizesblokk rendszere sem. Nagyon sóhajtva és a végén nevetve zártuk le az ügyet. Nem veszem össze az apámmal és ő sem a fiával. Én munkáltam a nagycsalád

fészket, ő munkálta tovább a kommunára vonatkozó álmait.

Most, hogy nincs közöttünk, szinte hallok hangját: „Ha Jézusunk bennetek és köztetek van, akkor mindazok, akik reá figyeltek földi életükben – közöttük én is –, veletek vagyok minden nap a világ végezetéig.”

BULÁNYI GYÖRGY

EGY CSALÁD INDULÁSA (NÁSZMISÉS BESZÉD)

Szeretteim, Ignác és Erzsike, és a velük együtt örülni akaró többi Testvéreim, mind, akik itt vagytok!

Testvéreim, együtt örülünk most veletek mi mindannyian, akik el akarjuk fogadni Jézus ajándékát, azt az élő vizet, amely örök életre szökellő vízforrássá lesz bennünk. Mert ez a forrás – görögül „pégé” – tesz testvérré és nővérré bennünket egymás számára, és formál közösséggé, és tart együtt bennünket, sokszor szorosabban, mint a vérség köteléke. A nagyon jó testvérek együttes örömeinek láthatatlan sugaraival akarjuk most meleggé és teljessé tenni az örömtöket.

Az örömtöket, hogy végre megértétek, megértük azt a napot, amelytől kezdve úgy ölelhetitek át egymást teljes és egész valótokkal, hogy az örök Szeretet bennetek levő örök Lelke szökteti vágyódó szíveteket, karotokat egymás felé.

Ebben az órában a hálakönnyeiket is csalhat szemünkbe, és nem emlékezünk többé a mögöttünk levő út göröngyeire, mert tapasztaljuk: az Isten egyenesen ír

görbe vonalakon... mert tapasztaljuk: az Istent szeretőknek minden ja-vukra válik. El kellett hagynod, Testvérem, a másik utat, hogy szeplő, folt és ránc nélkülivé formálhassad ki magadban, Zsikevel együtt, a szívedbe rakott isteni ajándékot, a szeretetet.

A felolvasott evangélium ezekkel a szavakkal végződött: „Azt bízom rátok (entellomai = megbízni, megrendelni, rábízni), hogy szeressétek egymást. Az Isten reátok bízott valamit. Éppen kettőtökre. Feladatot kaptatok Tőle, amelyhez hasonlót más is kap, de amely a maga egyetlenségében csak a tiétek. Az Isten nem szériában dolgozik. Azt, aki és ami ti ketten egyként vagytok, sehol a földön, vagy túl azon, meg nem találhatjuk. Ezt a soha nem volt és soha többé nem is lesz egyediségeteket, a kettőt egy megint csak sehol másutt fel nem lelhető sajátos eggyé tenni a Szentháromság mintájára – ez a ti megbízatásokat, amit az Istentől kaptatok. Mi pedig, testvéreitek, nővéreitek, azért vagyunk itt, hogy Egyházunk és Bokrunk színe előtt legyünk tanú és pecsét, hogy ezt a megbízatást hivatalosan és ünnepélyesen és visszavonhatatlanul átvettétek. Életek végéig ezen a megbízatáson kell dolgoznotok.

Az Isten Országá csak családokból épülhet fel, és csak olyan családokból, amelyek maguk is egy darab Isten Országá. Egy család akkor Isten Országá, ha megvalósul benne három célkitűzés. Két belső és egy külső. A külső célkitűzés abban áll, hogy a család keres maga mellé három-négy családot, hogy ami négy vagy öt, az a szeretet erejében megint csak egy legyen. De ezt a külső célkitűzést csak akkor kísérheti siker, ha logikai elsőbbséggel megvalósulnak a belső célkitűzések, a gyermekek egysége a szeretetben szüleikkel, valamint a férj és feleség egysége ugyanabban a szeretetben. Férj és feleség eggyé levése a szeretetben – ez az első és az alapvető belső célkitűzés, és ennek megvalósulása az Isten Országá épületének legkisebb látható közösségeleme. Az Isten Országá ugyanis olyan organizmus, amely azt, ami több, mindig és rendre eggyé varázsolja. Ez az „Országára” jellemző sajátos életfunkció, ez az Istentől való élet legsajátosabb funkciója. Rólatok is mondta Jézus, hogy ketten lesztek egy, azaz az Isten Országá egyik legkisebb közösségeleme. Ennek megvalósítása – az életet Istentől, Jézusunk által kapott megbízatás. Ennek teljesítésére kapjátok meg az Isten Lelkét, ennek teljesítésére részesedtek újból és újból a szentségek által az isteni természetből, a szeretetből. Ezért kapjátok meg újra és újra – felvevőképességetek mértéke szerint – az Istent, az Isten léttartalmát, az agapé tou theou-t, tehát az Isten által birtokolt szeretet léttartalmát... azért, hogy szeressetek. Szeressetek Isten gyermekeként, hozzá illően és hozzá méltóan.

Nagyon fontos mindannyiunknak, hogy ezt a megbízatást sikerüljön jól teljesítenetek. Akármilyen sokan is élnek Isten Egyházában – szociológiai értelemben – magányos emberek, a többség mégis – az

ember természetéből folyóan – házasság életformában él. A többség életformájára vállalkozva, a többség számára lehet a megbízatás-teljesítések közvetlenül nekik szólóan példa és iránymutatás.

A szeretet a jézusi cselekedetekben nyilvánul meg, és táplálkozik az Istennel való kommunikációból és közösségből, a Vele való unióból. Hogy a kommunikációból (szentáldozásainkból) lesz-e unió (egyesülés), az a mi kommunikációnkon (beszélgetéseinken) fordul. Hogyan beszélgetünk Istennel – magányosok és házasság egyaránt jól tudjuk, ezen fordul, áll vagy bukik a lelki életünk, és nyomában a jézusi életünk is.

Hogyan kommunikál az Istennel az, aki nincsen egymaga, mert a kettő már egy lett bennük? Hogyan öleli az Istent az, aki magáévá és magává öleli társát? Mi a többségnek az útja az Isten felé? Milyen a házasság lelki élete? Nem a papi, a szerzetesi, hanem a házasság, a családi spiritualitás? 42

A három legnagyobb, a szívet leginkább megdobogtató örömforrás – a szerelem, a művészet és az imádság. Az elsőnek megléte vagy hiánya nem lehet közömbös az Istennel való kommunikáció szempontjából. Akkor sem lehet közömbös, ha férj vagy feleség magában imádkozik, még kevésbé akkor, ha egy-más kezét fogva, egymást átölelve imádkoznak. Ahhoz, aki megtanította őket szeretni és egymást Őbenne átölelni.

A lelkiélet tudományát eddig magányosok írták, nagyjából a magányosok kommunikációs élményei alapján. Mi vágyódunk arra a korra, szolgálni és megszülni akarjuk azt a kort, amelyben Isten ügye ugyanúgy a házasságoké is lesz, mint a magányosoké. Ezt a kort közelebb hozni, ez is benne van abban a megbízatásban, amelynek átvételét ma ünnepeljük. Testvérem, elhagytad a magányosok útját, amely Istent felé vezet, s ráléptél a párosok útjára, amely szintén Istent felé vezet. Milyen ez a másik út? Milyen ez a páros út, ha Istent felé vezet? Istent egyenesen ír görbe vonalakon, ha te is, és Zsike is, úgy akarjátok, akkor semmi sem vész kárba abból, amit a magányosok útján tanultál és tapasztaltál.

Ne is menjen semmi kárba! Te sohasem fordultál szembe szívedben Istennel és az ő százszor szent vállalkozásával, az Egyházzal, amely számunkra a mindig készítenő, szépítő Istent Országá. Csak egy magányos utat hagytál el, hogy Zsikevel együtt, párosan járhad ugyanúgy Jézusunk útját. Hát járd! Járjátok és világoskodjatok! Mutassátok meg nekünk, testvéreiteknek, nővéreiteknek kommunikációtok tapasztalatait és szemetek ragyogását. Mutassátok meg életutakat majd az Érdem lakóknak, azoknak, akik a ti párosan utat járásokat látva fognak majd érdeklődni örömtől és szépségetek forrása, táplálója iránt, és tiáltalok lesznek majd új testvéreink és nővéreink.

Az a megbízatástok, hogy magatokba fogadjátok a szeretetet. Az a megbízatástok, hogy eggyé öleljétek,

kölcsönösen önmagatokká öleljétek egymást. Az a megbízatások, hogy öröm legyen a szemetekben.

Az a megbízatások, hogy örök életre szökellő vízforrás legyen az, amit idáig kaptatok, amit a következő percekben kaptok, és kaptok majd végig egész életetek során Jézusunktól az Ő Egyházában. Az a megbízatások, hogy az Isten ajándéka termékenyítő és messzire áradó, s az örök életre szépen elfolyó víz-forrássá legyen bennetek. Ez a megbízatások, hiszen ti is és mi is mindannyian ahhoz a Jézushoz tartozunk, aki azt akarja, hogy legyetek és legyünk forrás, „pégé”, amelyet Ő fakaszt fel bennetek és bennünk is, mindannyiunkban, mind-örökké. Amen.

CSERTÁNE BOHN JUDIT

ELMÉLKEDÉS

Mt. 10,24-33

Jézus életének és működésének fontos eseménye volt a tanítványok kiválasztása. Szüksége volt munkatársakra, akik tovább folytatták a megkezdett munkát. Bemutatta a kisközösség építését, amely nélkül elképzelhetetlen és nem lehet megvalósítani az Isten országa építését. Jézus ügye mindenkor közösségi

ügy. Maga hívta és választotta ki tanítványait. Megéreztek vonzó erejét és vágytak a vele való együttlétre.

Bátrak voltak megvallani tanítványságukat. Ahogyan Jézus az Atyának, a tanítványok is engedelmesek voltak Jézusnak.

Ez az engedelmség abban nyilvánult meg, hogy Jézus ügyét állították életük középpontjába. Elvállalták és felvették a keresztest így is osztoztak Mesterük sorsában, aki emberhalászokká tette tanítványait. Ők teljesen a világban éltek. Hirdették az örömhírt.

Nézzük csak mi jellemző a halászokra:

1. Az életkörülményeik arra kényszerítik őket, hogy Jézus közelében éljenek.
2. Türelmesek legyenek, kitartóan, gyakran és sokáig kell várniuk míg a hálóba hal kerül.
3. Bölcsnek kell lenniük, azaz bölcsen kell kiválasztaniuk a helyet, a hálót és a csalétkeket.

Tanítványait követésre hívja Jézus, mert részesíteni akarja Krisztus életében. Ennek érdekében fel kell adniuk mindent, ami megakadályozza őket abban, hogy Isten akarata szerint cselekedjenek.

E szolgálatban kettős feladat van:

1. Beszéddel való bizonyágtétel
2. Szolgáló élet, amellyel megvalósítja a tanítvány mind

azt, amit szóval hirdetett.

Amit fülbe sűgva hallotok a háztetőkről hirdessétek az emberek között. Krisztus követése a tanítványok számára szenvedést jelent.

Megmondta: ha gyűlöl titeket a világ tudjátok meg, hogy engem előbb gyűlölt tinálatok /Jn. 15,18/ A tanítványok osztoznak Mesterük sorsában, aki őket erre a szenvedésre előkészítette.

"Elbocsájtalak titeket, mint juhokat a farkasok közé/Mt. 10,16/

Rajta kívül nincs olyan pásztor, aki a juhokat a farkasok közé küldené. Hát nem az a pásztor feladata, hogy megvédje a juhokat? Emberi értelem számára ez egyenesen érthetetlen. Ilyen veszélyeztetett élete van annak, aki ebben a világban Krisztus követésében jár. Láthatjuk ma is ez történik a világban. Nem várhatja a tanítvány, hogy a farkas szeresse és kímélje. A tanítványok fenyegetettsége a világ részéről megmarad az idők végezetéig.

Ha Jézus azért jött, hogy megszeresse és megtartsa az elveszett Barányt, akkor a gonosz azért van, hogy elpusztítsa. A tanítványnak nem szabad számítani arra, hogy a farkas szeretni és kímélni fogja. De mit tud tenni a bárány a farkassal szemben? Emberileg semmit. Nincs védtelenebb állat, mint a bárány a farkasok között.

Csak egyet tehet, követi Ura nyomdokait, akit, ha szidalmaztak nem szidalmazott, amikor szenvedett nem fenyegetőzött. Az vigasztalhatja a tanítványokat, hogy a bárány a farkas mellett nincs egyedül, hanem Jézussal van.

Mint feltámadott velük van a farkasok között. A tanítványok ebben a szenvedésben is közösségekben vannak Jézussal.

Én vágyakozom naponta közösségben lenni Jézussal?
- Átítatja-e napjaimat az a szándék, hogy jelen lehessen Jézus számára?

- Tudok-e a Szeretet csatornája lenni akkor is, amikor farkasok vesznek körül?

- Kellően tisztában vagyok teremtmény mivoltomban a saját értékeimmel?

- Felelősen alakítom-e még magamat?

- Tudatában vagyok-e annak, hogy a problémákon és nehézségeken keresztül még sokat kell tanulnom?

- Törődöm-e egészséges módon az egészségemmel testileg és lelkileg?

- Mennyit veszítettem az első lelkigyakorlatoktól kapott lendületemből?

- Van-e még újabb és újabb nekilendülésem, vagy elfáradtam, belefáradtam?

(Lelkigyakorlat, Tar, 2019.)

FARKAS ISTVÁN

A TAN

„Nem pusztulásra ítélt, hanem elpusztíthatatlan
magból születettek újjá.”
(1Pét 1,23).

A kis bokorból nőtt hatalmas gyertyán büszkén tekintett szét az erdőben. Ötven évesen már úgy érezte mindent tud. Az öreg mester, látva felfuvalkodott önteltségét megkérdezte:

- Ha már ilyen büszke és felfuvalkodott vagy, s magadat oly bölcsnek gondolod kedvesem, megtanultad-e már azt a tant is, amely által a nem-hallott hallottá, a nem-gondolt gondoltá, a nem-ismert ismertté lesz?

- Miféle tan ez, kedves mester - kérdezte leereszkedve a hatalmas fa.

- Gyere hajolj kicsit közelebb, elmesélem - mondta az öreg.

Az élők háromféleképpen szülehetnek. Tojásból, elevenen, vagy csírából. Te mindig arról beszéltél, hogy az élő, elvetett és elhalt mag csírájából hajtottál ki. Pedig nem így történt. Elevenen születél. Nézd ezt a kis hajtást a gyökereknél. Még alig bújt ki a földből. Így születél te is a hatalmas, öreg, de már korhadó, vén gyertyán gyökeréből, elevenen. A gyenge kis hajtás versenyre kelt a még élő, hatalmas fával, ágakkal, de versenyre kelt a többi, fiatal gyökérhajtással is. Az életéért küzdött. Az élete pedig a gyökér volt és a napfény. A szellő megforgatta gyenge leveleit, az eső megmosdatta őket. Az öreg fát pedig rágtá a dicsőség szúja, rohasztotta a hagyomány. Pudvássá, szivacsossá vált. De a kis hajtás új gyökereket eresztett, azaz a régit, a legrégebbit, az eredetit. A gyökerek újra átjárták a termékeny talaj minden rögét, átölelték a kisebb kavicsokat és megkapaszkodtak a sziklákban. Hatalmas, vastag gyökerekké váltak. A kis hajtás egyre erősödött, elágazott és az oldalágak is megerősödtek. A levelek örömmel fordultak a nap felé és nem bánták, ha a nap éltető meleg sugara újabb és újabb ágakat indít az erősödő törzsből. Az élet áramlott a kis bokorban. Minél nagyobb volt a küzdelem a talajban és a lombok között, annál erősebbek lettek. De jött a tél és a fagy letördelte az ágak egy részét, jött a fagyos szél és megtépázta a leveleket és a dermesztő hideg még a gyökereket is átjárta. Az éhes szarvasok lecsipkedték a még gyenge hajtásokat és a kis bokor érezte, hogy még mindig nem nagy fa. Nem áll egyedül egy tisztás közepén, hanem az erdő sűrűjében nő, ahol a fák koronája még messze felette van és árnyékuk sokszor elfogja előle az éltető napot. Aztán egyszer, az öreg fa egyik hatalmas ága nagy reccsenéssel letört és a bokor több fényt kapott. Hatalmas új hajtás indult a nap felé és a régebbiek irigykedve, bosszankodva vették észre, hogy árnyékot vet rájuk. Sok ágacsukat kiszáritott az irigység, néhánynak a gyökere repedt meg és kidőlt, de az életrevalóbbak versenyre keltek az új hajtással és

egymást segítve kapaszkodtak az ég felé. Nagy volt a tét. El kellett érni a lombkorona magasságát, mielőtt az ismét összezáródik felettük. Hatalmas erők indultak be. Az új hajtás nőtt erősödött és mikor tavasszal az erdősz kiment megnézni a téli károkat elcsodálkozott a fiatal, új életerős hajtáson. Hatalmas fává terebélyesedett lassan a kis bokor. Gyökerei karvastagságúra nőttek, törzse oszlopként állt az erő közepén. Levelei száma megszámlálhatatlan volt, ágai dacoltak széllel és viharral, jéggel és villámokkal. Lombjában madarak fészkeltek és nevelték fiókáikat, ágaiban mókus és bagoly lakott, gyökerei között róka és borz épített várat. Aztán egy langyos tavaszi reggelen kis, fiatal hajtás indult el felfelé a gyökerekből, fel az éltető napfény felé és az öreg törzsből munkálni kezdett a szű. Ez a finomság, ez a valóság, ez a lélek, ez vagy te - mondta az öreg mester és szelíden két tenyere közé fogta a kis, élő hajtást. Majd kedvesen hozzátette: Ha van füled a hallásra, halld meg!

1996. február

DÖRY ISTVÁN

ARRÓL...

hogy aki fenntarthatóan akar élni - mi mást akarhatnánk?, ki ne akarna? - annak nem okozott nagy meglepetést, sem fizikai megrázkódtatást a Földanya első leckéje a turizmusról, a repülésről, az urbanizációról és a globalizációról. Így minket sem ért sokkolóan ez a lecke, hiszen erre (is) készültünk, ezt is lehetett tudni. Persze van aki nem tanul, és évisméltésre bukik. De kinek jó ez? És a Természetnek még van néhány leckéje az energiákról, az infrastruktúrákról, az élelemlről, az (ön)ellátásról, a klímáról, a városokról és az elidegenedésről. Amikor a Természet ezeket a leckéket kikérdezi, szintén észre fogjuk venni. Sőt akkor lehet semmi mást nem fogunk tudni észre venni.

A CIKK KARANTÉNFEELDOLGOZÁSÁNAK AZT A MÓDJÁT VÁLASZTOTTAM, HOGY A BEVEZETŐ KIVONAT HÉT SORÁT KIFEJTEM, ÉS AKKOR KÉSZEN IS VAGYUNK:

hogy aki fenntarthatóan akar élni - mi mást akarhatnánk? ki ne akarna? - annak nem okozott nagy Ez egy nagyon nagy tanulság egyetlen félmondatban: „Fenntartható élet”, nincs is nagyon más lehetőségünk, nincs más választásunk. Mondhatnánk, hogy lehet élni rövidebb-hosszabb ideig fenntarthatatlanul. Téves. Rövidebb ideig lehet, hosszabb ideig nem lehet fenntarthatatlanul élni. A dolog természetéből adódik, hogy hosszabb ideig csak fenntarthatóan élhetünk. Mai világunk egy kudarcos kísérlet arra, hogy a rövidebb/hosszabb határán, a fenntarthatatlan és fenntartható határán próbálunk egyensúlyozni. Teljesen feleslegesen. Ha ugyanis a rövidebb fenntarthatatlanság

után a tényleges fenntarthatóságba át kell váltanunk, az nagyon nagy megrázkódtatás lesz. Nagyon nagy pofon lesz. Nem egy fél-európai járvány, hanem minden együtt. Ezért rövidebb távon és minden távon csak kizárólag a fenntarthatóságban kell gondolkodnunk, erre készülni, ezt gyakorolni, ezt élni.

„meglepetést, sem fizikai megrázkódtatást a Földanya első leckéje a turizmusról, a repülésről, az

Én ezt tanítom. Mi a fenntarthatóságra készülünk. Engem nem lepett meg, hogy van járvány is. És fennhéjázás nélkül mondhatom, hogy nem okozott változást az életünkben a karanténosdi, meg a felvásárlási láz. Egy vidéki, kis, hőszigetelt házban lakunk; kerttel, faültetéssel, távmunkával foglalkozunk; van kamránk, van napelemes járművünk, van kerékpárunk; tisztítjuk a szennyvizet, hasznosítjuk a hulladékokat, gondozzuk az állatokat; együtt élünk a szomszédjainkkal, a faluval, az utcával. Nem az atomháborúra készülünk. Nem vagyunk járványspecialisták. De amióta vannak a járványszabályok - szinte ugyanazt csináljuk: futtatjuk a tavaszi vetés és kamraürítés programot.

És igen. Megkaptuk az első leckét a karantén táviskolában: „A turizmus és a repülés”. Nem fenntartható, hogy órák alatt mászkálunk egyik kontinensről a másikra. Visszük a betegségeinket, visszük az invazív kártevőinket, visszük az invazív kultúránkat. Elkapjuk, amit ott el lehet kapni, és turnusváltással hazahozzuk. Erről szolt az ideai síszezón. Feelinget akarunk a pénzünkért. Kocsmát, sört, sörbeköppösít és hátbaveregetést. Részeg táncpróbálgatást és jódlit. Ez az, ami nem megy.

Persze lehet a másik kontinensre odaköltözni, együtt élni, ott is segíteni, tisztítani, tanítani, felemelni. De ezt már nem turizmusnak hívják, hanem globális segítségnek. Van jövője.

urbanizációról és a globalizációról. Így minket sem ért sokkolóan ez a lecke, hiszen erre (is)

Urbanizáció: városiasodás. Hogy egyre több ember lakik sűrű helyen a fosszilis ellátás jegyében. Ha a távolság tizede, a sűrűség százszoros, a keresztkölcsonhatás tízezerszeres. Erről szolt a környezetszennyezés, a pénzszerzés és a járvány is. A pénzszerzést választottuk, a környezetszennyezéstől szenvedünk, a járvány meg jött.

Globalizáció: Milyen szép gondolat, hogy Egy bolygónk van! De a globalizációt lehet úgy is értelmezni, hogy oda visszük a gyártást, ahol még lehet dolgoztatni, ingyen van a környezet, olcsó a politikus. Az árut pedig higiénikusan hozzuk vissza, mert nekünk csak ez kell. De aztán az áruval együtt jön a menedzser is, és az ő betegsége. S ha nem csak árukat akarunk globalizálni, hanem szolgáltatásokat is – akkor jön a sok román, magyar, szerb, szlovén, lengyel, bolgár vendégmunkás, és nélkülük leáll a takarítás, az ápolás,

a főzés, a vízszereles, a mosogatás, szőlőművelés és az informatika. Amikor pedig zárják a határokat, akkor mindenki haza akar menni a lezárt határokon és folyosókon át... az ajándékba kapott vírussal.

készültünk, ezt is lehetett tudni. Persze van, aki nem tanul, és évisméltésre bukik. De kinek jó ez?

Nehogy már kiderüljön, hogy ó, ezt nem tudtuk, még csak nem is sejtettük. Tudtuk, hogy a turizmusnak vannak hátulütői; tudtuk, hogy a város kényelmes, de nem fenntartható; tudtuk, hogy a globalizáció a pénzről, korrupcióról, a migráció távolabb tartásáról szolt. És ezek szerint a járványról is. Egy ilyen kis figyelmeztető járványról.

Aki nem tanul, évisméltésre bukik. Lesznek újabb járványok, egyre gyakrabban, egyre vadabbak, ha nem tanulunk. Lesznek más válságok is, újra és újra, amíg nem tanulunk, vagy ki nem csapnak a suliból. Lesznek nem csak figyelmeztető beírások, hanem zsebpénz letiltással, élelem megvonással és sarokba állítással járó büntetések is.

Nem véletlenül használom ezeket a porosz büntetési tételeket. Földanya nem ilyen. Mi vagyunk ilyenek. Kinek jó ez? Nem jó ez senkinek. Tanuljunk!

És a Természetnek még van néhány leckéje az energiákról, az infrastruktúrákról, az élelemről, az

A Természet beíratott minket a digitális táviskolába. Tessék tanulmányozni az oktatást az energiákról, az infrastruktúrákról. Az lejött, hogy mindez nem fenntartható? A fosszilis energiát milliószor gyorsabban fogyasztjuk, mint ahogy termelődik. Már hogy is lenne fenntartható? Jön a csőből, a csapból, a konnektorból. De ez csak azt jelenti, hogy rossz infrastruktúrákat építettünk, rossz irányba, vagyonokért. De még fontosabb a mennyiség: ezeket az infrastruktúrákat nem fogjuk tudni megtölteni megújulóval, mert annyi nincs is. Földanya tudja, mennyi van. Jelentkezzünk, kérdezzünk!

A Covid járvány picit sem érintette az élelemellátó rendszerünket. A fosszilis etetőgép ad enni. Viszont a táviskolában nem csak járványórák vannak, hanem környezetismeret órák is. Nem fenntartható, amit a talajainkkal, a nitrogén-ciklussal, a faji diverzitással művelünk. Ha majd ebből lesz feleltetés, akkor majd állunk csodálkozó szemekkel: hogy nem így kellett volna ezt is csinálni az élelmiszeriparral?

(ön)ellátásról, a klímáról, a városokról és az elidegenedésről. Amikor a Természet ezeket a leckéket

Igen, ellátók és önellátók akarunk lenni. Segíteni akkor tudunk, ha magunk nem szorulunk segítségre. Ha ismerjük a földet, a kertet, az állatokat, a magfogást, az időjárást, a befőzést – és ezt mind együtt.

A klíma nem azt jelenti, hogy ha melegünk van, bekapcsoljuk a klímát. Azt jelenti, hogy a Föld klímagombját valaki föltekerte, az a gonosz!, de rávernénk a kezére! Ja, hogy mi magunk vagyunk? Az

életmódunkkal, a gázainkkal, az erdő és talajpusztítással, a telhetetlenségünkkel csavargatjuk a földi rendszer hőfokszabályozóját. Rá van írva, hogy csak a Gondnok nyúlhat hozzá. Hozzányúltunk, gondnokoknak képzeltük magunkat. Aztán kiderült, hogy nem gondnokok, hanem bukásra álló nebulók vagyunk.

A városokban nagy a közelség. Azt hihetnénk, hogy ott biztos nincs elidegenedés, mindenki együtt, együtt mindent - még ha ez egy kicsit járványveszélyes is, ugye. És ma azt látjuk, hogy sehol nincs nagyobb elidegenedés, mint a nagyvárosokban.

Nincs köszönés, nincs érdeklődés, figyelmesség, összefogás. Van buli, biznisz, örjögés – másnap meg „Hát te ki vagy?”

Inkább falun lehet látni, hogy ha véletlenül kialakul egy két fős „sor”, a maszk mögül is tudjuk ki vagy, integetünk, érdeklődünk, „szólj, ha segíteni kell”, vagy legalább „milyen időnk van ma már?”

kikérdezi, szintén észre fogjuk venni. Sőt akkor lehet semmi mást nem fogunk tudni észre venni.

És ha a Természet majd ezeket mind kikérdezi az energiáról, az urbanizációról, a klímáról (ki tekerte el a gombot?), az élelemről, a közlekedésről, mind – akkor az súlyos vizsga lesz. Most kaptunk néhány hét gondolkodási időt. Felkészülést az Érettségire.

KOVÁCS LÁSZLÓ

ELMÉLKEDÉS

Jn 14,15-21.

Az *Egyik* az élő Jézus, a *Másik* Jézus szelleme... A Halott kis idő múlva és kis időre visszatért, hogy újra megmondja a barátainak, hogy az ő *Lelke* velük marad. Ő lesz a *Másik Védő, Pártfogó, Tanácsadó, Tanító, Emlékeztető, Szószóló, Vigasztaló* (görögül: Paraklétosz).

1. Az Egyik

Az *Egyik* egy kis zsidó gyerek volt, aki vonzódott a templomhoz, aki felnőve kétkezi melós lett, majd egy Vadember hatására egy pozitív töltést kapott. A lelke kapott pozitív töltést. Mert a lélek lehet *gonosz* lélek, „*tisztességes*” lélek meg *szent* lélek.

A gonosz lélek gonoszát tesz, a tisztességes lélek tisztességes dolgokat, a szent lélek pedig esztelen dolgokat. A gonosz gyűlöl, a tisztességes igazságot tesz, a szent pedig csak (esztelenül) szeret.

Ezek olyan nyilvánvalóságok, amelyek hallatára már dög unalom foghat el minket, mert már a könyökünkön jön ki a „üres duma”.

De talán felkapja az ember a fejét akkor, ha tovább gondolkodik, és arra jön rá, hogy mindhárom léleknek megvan a maga *igazsága*. A gyűlöletnek is, az igazságosságnak is, és (nevezzük így) az irgalomnak is.

Ha valaki bánt engem *igazságtalanul*, nagyon tudom gyűlölni őt. Talán meg is tudnám ölni! És igazam van. Ha valaki a szemembe vágja az *igazságot*, úgy vágnék vissza, hogy a lába se érje a földet. És nincs igazam?! Ha valaki a bűneimet látva *megsimogat*, és azt mondja, „nincs semmi baj”, elsirom magam, és képes lennék megcsókolni a kezét, megölelni és sírni a vállán. Mert tudom, hogy nincs igaza, de mégis véd, pártfogol, vigasztal...

Hát ezt az utóbbit nem lehet elfelejteni. Vagy mégis?!

2. A Másik

Visszatérve a kis zsidó gyerekekhez, akiből felnőtt lett, és aki a világ legnagyobb esztelenségét hirdette a Gonoszok és a Tisztességesek körében, amiért is ezek kinyírták őt. Azt hiszem még ezek a gonoszok és tisztességesek sem tudják *elfelejteni* őt, mert zavarja őket halálában és halála után is.

Én pedig, akármilyen lélek lakjék bennem, ugyancsak képtelen vagyok elfelejteni őt. Pedig sokszor szeretném. Leginkább akkor, ha rosszat teszek, vagy ha igazságtevésen töröm a fejem. De az jó, ha éppen akkor eszembe jut Ő, pontosabban az a *Másik*, aki az Egyik halála után is tovább él bennem.

Diego Fabri: „Jézus pörét” sok templomban előadtuk. Egy zsidó bíróság azt szeretné perfelújítás során nyilvánosan bizonyítani, hogy Jézus halálra ítéltése jogos és törvényszerű volt.

Már-már az ítélethirdetésig jut a tárgyalás, amikor a nézők közül néhányan védelmükbe veszik Jézust. Egy pap, egy nő (Mária Magdolna féle), egy fiatal (tékozló fiú féle), egy vak (beteg) és a takarítónő, akinek fiát megöli a Gestapo. Az ítéletet kihirdetni akaró Bíró lánya is megszólal Jézus mellett. Az ítélethirdetés végül is elmarad. A bíró kijelenti: „*talán sosem érnek véget kutatásaim arról, hogy ő-e a Messiás, de azt tudom, hogy eljövetele óta ő táplálja és tartja fenn a világot minden reményességét... Ártatlannak, mártírnak nyilvánítom...*”.

Igen, Jézus pillanatnyilag a *világ lelkiismerete*. Kikerülhetetlen, megkerülhetetlen, kitörölhetetlen, a maga Istenképével, a maga emberképével, a maga szent Leikével.

3. A Harmadik

Az *Egyik*, a *Másik* után következne a *Harmadik*... A Harmadik én, te és mi vagyunk, akiknek az a feladatuk, hogy lelkünkben a negatív, vagy a semlegesnek gondolt minőség helyett a pozitív értéket képviseljük, és éljük, amíg élünk. Vagyis:

Legyünk *Védői* azoknak, akiket bántanak.

Legyünk *Pártfogói* azoknak, akiket támadnak.

Legyünk *Tanácsadói* azoknak, akik döntés előtt állnak. Legyünk *Tanítói* azoknak, aki az igazságok között nem ismerik az új igazságot („parancsot”).

Legyünk *Emlékeztetői* azoknak, akik tudják, de kezdik elfelejteni, amit már egyszer felismertek.

Legyünk *Szószólói* azoknak, akik már életükben megélték és meg is szenvedték a lelkiismeretükhöz való

hűséget.

Legyünk *Vigasztalói* a szomorkodóknak, a betegeknek, a szenvedőknek és a bűnösöknek.

— A *lélek* bennünk van, nem kell se galamb, se tüzláng, se olaj ahhoz, hogy belénk kerüljön. Csak egy *döntés* kell. Jézus kérést mond: „*Kérjétek az Atyát!*”. De a kérés csak kinyilvánítása annak, hogy akarjuk azt a *Másik lelket* magunkban, és készek vagyunk egyedül és együtt képviselni ebben a világban.

2020. május 17.

MLECSENKOV ANGEL

A LÉLEK TÍZ PARANCSOLATA

- I., Rangosodásod helyett a nemesedéseden fáradozz
- II., Gazdagodásod helyett igényeid leszállítására törekedj
- III., Okosság helyett vidámságra törekedj
- IV., Tudás mellet a hitedet is növeld
- V., Az illem mellet a jóságot gyakorold
- VI., A tisztelet mellet a szeretetet is gyakorold
- VII., Testi szépséged helyett a lelki szépségedet ápd
- VIII., Legyél lelkiismeretes és becsületes
- IX. Ne csak az érdekeidet, de az igazságot is szolgálj
- X., A világi dolgok mellett az Istent is keresd

BERTA ERZSÉBET

SZENTLÉLEK ÉS TANÚSÁGTEVŐ KÜLDETÉS

Úgy érzem, hogy János evangéliumának két fejezetét és megjelölt passzusait egybe kell olvasnunk, amikor (kapcsolódva a Pünkösöd emlékünnepehez) a Szentlélek üdvtörténeti szerepéről elmélkedünk. Az Újszövetség szerint a Szentlélek először Jézus Krisztus életében fejezte ki működését, majd pedig Jézus földi életének lezárultával kiáradt a tanítványokra, hogy általuk folytatódhasson az evangéliumi tanúságtétel.

Vagyis a Szentlélek biztosítja Isten tervének folytonosságát és folytathatóságát, megteremtve a kapcsolatot a tanítványok számára a Jézus megtestesülését és mennybemenetelét követő idők között. A János által megidézett epizódok e kétfajta idő határmezsgyéjéről valók, azaz két világ határáról, amelyeknek az egzisztenciális különbsége sokkoló félelemmel tölthette el a tanítványokat: a mindennapi világgal felhagyva a Mesterrel együtt élni (a múltban), és (a jövőben) élve maradni a Mester eltávozta után, a mindennapi világban immár idegenül.

Jézus, ahogyan János közvetíti, mélyen átérezte az árván maradt tanítványok helyzetét, ezt a bizonyos

senkiföldje-helyzetet. Ezért szólnak az Utolsó vacsorán utolsó szavai a Szentlélekről, a tanítványok másik, immáron örökre szóló pártfogójáról (paraklétosz): „Kérni fogom az Atyát, és másik Pártfogót ad nektek, hogy veletek legyen mindörökké: az igazság Lelkét, akit a világ nem kaphat meg, mert nem látja őt, nem is ismeri; ti azonban ismeritek őt, mert nálatok lakik, sőt bennetek lesz” (Jn 14,16-1).

És ezért lesz már a Feltámadás estéjén Jézus legelső gesztusa a tanítványok felé rálehelés, a Lélek konkrét és szimbolikus átadása: „Békesség néktek! Ahogyan engem elküldött az Atya, én is elküldelek titeket. Ezt mondván rájuk lehel, és így folytatta: „Vegyetek Szentleket!” (Jn 20,21-23). Látnunk kell azonban, hogy a paraklétosz-Szentléleknek nemcsak az esendő embert kell vigasztalni a tanítványokban, de erőt is kell adnia bennük a küldetésre választott apostolnak is. Az Utolsó vacsora búcsúbeszédében elhangzó jézusi biztatás és ígértet a Feltámadást követő első jézusi megjelenés különös epizódjában (ahogyan Jézus középre áll, megmutatja sebeit, a tanítványokra lehel) a tanúságtétel parancsává és a bűnbocsánat hatalmának felelősségévé súlyosul – „Ahogyan engem elküldött az Atya, én is elküldelek titeket. ...

Akiknek megbocsátjátok a bűneit, azok bocsánatot nyernek, akikéit pedig megtartjátok, azoknak a bűnei megmaradnak” (Jn 20,21-23) –, nem utolsósorban azt a súlyos dilemmát is magában foglalva (legalábbis János szövege szerint), hogy Jézus tanítványa egyáltalán megtagadhatja-e a bűnbocsánatot.

HABOS LÁSZLÓ

PÜNKÖSD

távoli fuvallat olt
gyertyalángot
s lobbant fáradt parázból
égi tüzet mártír bátorságot
lendít lábat
némít száját
csendet szítáló alkony
tör meg kenyeret s tölt bort
vértezett hit
távolságra feszített eleven-híd
nesztelen léptek
régi idők és sötét érvék
ha visszamerészkednek
engem gyöngyeiddel megköveznek

X-X-X-X